Poštnina plačana v gotovini.

Leto XX., št. 278 — Ljubljana, sreda 29. novembra 1939 — Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knaflijeva 5 — Telefon štev. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126

Inseratni oddelek: Ljubljana, Šelenburgova ul. — Tel. 3492 in 3392

Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7 Telefon št. 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica 2 Telefon št. 190.

Računi pri poštni čekovni zavodi: Ljubljana št. 17.749

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno 25 din. Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo: Ljubljana, Knaflijeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor, Grajski trg štev. 7, telefon štev. 2455; Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon štev. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Blokada in nevtralci

Včeraj je izšla angleško-francoska objava o poostreni blokadi Nemčije s strani Velike Britanije in Francije. Proglašena je zapora za ves nemški uvoz in izvoz, neposreden in posreden. Poostrena blokada se bo začela izvajati prihodnji ponedeljek. Ta rok je bil, kakor pravi objava sama, postavljen zaradi tega, da se lahko prilagodijo novemu stanju nevtralne države, ki bodo s to poostritvijo pomorske vojne prizadete skoro v enaki, v gotovih pogledih pa celo še v večji meri kakor Nemčija sama.

Iz Londona in Pariza se poostritev blokade opravičuje kot represalija zoper Nemčijo zaradi njene uporabe plavajočih min ob vzhodni angleški obali. Kakor ni bilo drugače pričakovati, se je okrog tega vnela že sedaj propagandna vojna, kjer je pri obeh taborih težišče na poskusih, zvrniti krivdo na nasprotnika. Tudi nevtralci se vmešavajo v te polemike, toda ne toliko v razglabljanju glede krivde, marveč domala le glede usodnih posledic in zlasti glede ukrepov zoper nove metode pomorske in gospodarske vojne.

Poostrena pomorska vojna se je začela s polaganjem min ob britanski vzhodni obali, in sicer onih nepritrjenih, novih min, o katerih še vedno manjkajo precizni, zanesljivo podani opisi. Uradna mesta se držijo glede tega slej ko prej zelo rezervirano, samo v svojem nedeljskem radijskem govoru je ministrski predsednik Chamberlain zatrdil, da je sedaj priroda teh elektromagnetičnih min že popolnoma znana. S tem je problem novih min in njihove konstrukcije postavljen na strokovno osnovo in brez dvoma je tako, da je skoro istočasno začelo tudi že delo nasprotne akcije, to je delo za borbo zoper mine, za njihovo uničevanje. Komentarji zapadnega tiska se glasijo v tem pogledu zelo optimistično in njihovi strokovnjaki trdijo, da je le vprašanje kratkega časovnega razdobja, da se organizira obrambena borba. Pri tem naglašajo, da je učinkovanje novih min omejeno dosedaj na vzhodno britansko obalo in da je ostala od njih povsem nedotaknjena zapadna obala otočja. Kaj bo s temi angleškimi in francoskimi napovedmi, se bo pač kmalu pokazalo.

Nova mina je posebno opasna po tem, da ni pritrjena in da potemtakem more postati opasna za razmeroma zelo široko območje. Morje okrog Anglije je na glasu — bolj na slabem nego na dobrem glasu — po tem, da je silno viharno. Nikjer v Evropi ne divjajo viharji tako pogosto in tako silovito kakor tu. Strokovnjaki označujejo za važno, da prihajajo viharji največ iz južne smeri in da pihajo pretežno, vsekakor najpogosteje in najsiloviteje, proti severovzhodu in severu. Zato računajo nekateri, da bodo odplavili mine tudi proti nemški obali, seveda prav tako tudi dalje proti severu ob Danski in Norveški. Ako učinkovitost plavajočih min ni časovno omejena, se more z njimi opasnost razširiti silno daleč proti severu in vzhodu, dočim je mnogo manjša možnost prenosa proti zapadu in proti jugu, kamor pihajo vetrovi od Severnega morja le redko. Če bi bilo res tako, bi morali Nemci polagati mine ob angleški obali vedno na novo, pri tem pa niti sami ne bi bili zavarovani pred njihovim razdiralnim učinkovanjem. Razumljivo pa je, da moramo vse te strokovnjaške presoje jemati na znanje s primerno rezervo, dokler se ne poda vpogled v sestavo in funkcijo min samih.

Že dosedanja pomorska vojna s pomočjo plavajočih min je povzročila zelo veliko škode tako pri Angležih kakor pri nevtralcih. Ogromno povečana nevarnost plovbe na vzhodni strani Anglije je dovedla že dosedaj do delne ustavitve pomorskega prometa. Prizadeti nevtralci bodo vsekakor skušali počakati, da se pokaže učinek napovedane obrambe zoper plavajoče mine, saj ostane stvar s protesti in odškodninskimi zahtevami zelo nezanesljivo sredstvo. Toda še mnogo bolj se je stopnjevala zaskrbljenost, ko sta London in Pariz prijavila poostritev pomorske borbe s popolno gospodarsko blokado Nemčije. Nevtralci bodo z njo silno prizadeti, čeprav zelo različno. Prizadeti bodo oni, ki so prevažali nemško izvozno blago po svetu s svojimi ladjami, kar bo udarilo zlasti Nizozemsko. Nadalje bodo udarjeni oni, ki so krili svoje potrebe iz Nemčije, zlasti ako so tjakaj pošiljali tudi svoje pridelke. Še najmanj bodo prizadeti oni nevtralci, ki imajo trgovske zveze z Nemčijo po kopnem, ker se ta promet najbolj odteguje kontroli pomorskih sil.

Bolj ko po različni naravi trgovskih odnošajev med Nemčijo in nevtralci bodo važne razlike glede tega, kako močne in kako orientirane so nevtralne države. Saj so sedaj med neaktivnimi t. j. nevtralnimi, kar štiri velike sile. Od njih Amerika komaj omembe vredno prihaja v poštev, zakaj s spremembo nevtralnostnega zakona se je opredelila tako določno, da jo sedanja kriza pomorskega prometa komaj še kaj zanima v gospodarskem pogledu. Sovjetska unija je poglavje zase: njen pomorski promet v ogroženem delu je minimalen, a njene trgovske zveze z Nemčijo vodijo po morski poti v Baltiku, ki je edino morje pod nemško kontrolo. Ostaneta še Japonska in Italija, ki sta obe dokaj zainteresirani. Zlasti bo v tem pogledu zanimivo bodoče zadržanje Italije, ki se je že dosedaj zelo krepko angažirala v Londonu v prizadevanju, da se upoštevajo njene želje.

Soglasno se ugotavlja, da zadevajo posledice sedanje vojne nevtralce prav posebno občutno. Neki švicarski list je zapisal te dni, da se je staro pravilo »Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima«, spremenilo v novo izkušnjo: »Kjer se prepirata dva, jih dobi tretji po grbi.« Podoba je, da zlasti poostrena pomorska vojna odpira za nevtralce take nerazveseljive perspektive.

Prelom med Finsko in Rusijo

Ruska vlada je včeraj odpovedala nenapadalno pogodbo s Finsko in zahteva, da se finska vojska takoj umakne z ruske meje — Skrajna napetost med obema državama

Moskva, 28. nov. s. (Associated Press). Komisar za zunanje zadeve Molotov je danes obvestil finskega poslanika barona Koskinena, da ruska vlada radi protiruske politike, ki jo vodi Finska, s takojšnjo veljavnostjo odpoveduje rusko-finsko nenapadalno pogodbo.

Molotov je finskemu poslaniku dalje izjavil, da kaže finski odgovor, ki ga je snoči prejela ruska vlada na svojo noto, globoko sovraštvo proti Sovjetski Rusiji. Molotov je odklonil obrazložitev finske vlade o incidentu, ki se je pripetil v nedeljo, ter je ponovil rusko zahtevo, da se finske čete takoj umaknejo z ruske meje.

Pariz, 28. nov. br. (Agencija Havas) je nocoj objavila naslednji podrobni izvleček iz ruskega odgovora na finsko noto s katero je finska vlada včeraj odgovorila na prvo rusko protestno noto zaradi nedeljskega incidenta. Nota obsega tri dele.

V prvem ugotavlja ruska vlada, da je finska vlada v svojem včerajšnjem odgovoru skušala odkloniti odgovornost za invazijsko dejanje, ki je bilo izvršeno 26. t. m. popoldne. Tega ni mogoče drugače tolmačiti, kakor da hoče premotiti javno mnenje.

V drugem delu ugotavlja ruska vlada, da finska vlada ne bo umaknila svojih čet 20 do 25 km od meje, če tudi ruska vlada ne umakne svojih čet prav tako za 25 km od meje. Na ta način hoče finska vlada očitno doseči, da bi lahko finska vojska neposredno ogražala Leningrad. Finske čete so na jugozapadnem področju Karelije v večini. Sovjetske čete sploh ne morejo ogražati Finske, ker so na stotine kilometrov oddaljene od finske prestolnice, finska vojna pa je neposredno koncentrirana ob meji v bližini Leningrada. Umik ruske vojske z meje za 25 km bi bil nemogoč tudi zaradi tega, ker bi se morale umakniti na drugo stran Leningrada in tako izpostaviti nezaščiteno mesto nevarnosti.

V tretjem delu svojega odgovora naglaša ruska vlada, da so njene zahteve minimalne. Če jih finska vlada zavrača, si je treba to nujno tolmačiti v tem smislu, kakor da hoče ogražati Leningrad. **Koncentracija finske vojske v bližini Leningrada se mora zaradi tega smatrati kot sovražno dejanje proti Rusiji, kar nikakor ni v skladu z nenapadalnim paktom, ki je bil pred dvema letoma sklenjen med obema državama. Zadržanje Finske pomeni, da noče spoštovati te pogodbe. Ruska vlada ne more pristati na to, da bi pogodba za eno pogodbeno stran ne veljala več, medtem ko bi morala druga obvezanosti pogodbe še nadalje izpolnjevati. Zato smatra Rusija za svojo dolžnost, da se osvobodi teh določb, ker je finska vlada nenapadalno pogodbo naravnost sistematično kršila.**

Vtis v Helsinkih

Helsinki, 28. nov. s. (Reuter). Današnji ruski odgovor na včerajšnjo noto finske vlade je bil v Helsinkih sprejet mirno. Opaženo pa je bilo, da ima ruska nota ostro in nepomirljivo obliko.

Odgovor finske vlade na prvo rusko noto

Helsinki, 28. novembra. AA. (Havas) V svojem odgovoru na sovjetsko noto popisuje finska vlada najprej rezultate preiskave v zvezi z obmejnim incidentom, o čemer so poročali ruski viri. Preiskava je ugotovila, da je prišlo do streljanja dne 26. novembra med 15.40 in 16. uro po ruskem času v okolici vasi Mainila na ruskih tleh. Preiskava je dalje ugotovila, da so bili vojaki, ki so streljali, 1 km do 1.5 km južno od kraja eksplozije. Opazovanja v zvezi s tem mejnim incidentom so zabeležile finske obmejne čete v svojem dnevniku v trenutku, ko se je pripetil. Finska vlada računa z možnostjo nesrečnega slučaja in smatra za svojo dolžnost, da zavrne sovjetski protest.

Na namigavanja sovjetskega zunanjega komisarja Molotova finski delegaciji za njenega obiska v Moskvi v zvezi z zbiranjem čet v bližini ruske meje, izjavlja finska vlada, da stoje v teh krajih samo obmejne straže in da ni nobenih topniških oddelkov.

Finska vlada dalje izjavlja, da je pripravljena odpoklicati svoje čete z meje, če je tudi sovjetska vlada enako pripravljena to storiti.

Dalje svetuje finska vlada, naj poveljniki obmejnih oddelkov obeh držav izvrše preiskavo o navedbah sovjetske vlade in naj se tako ravnajo po konvenciji z dne 24. septembra 1928.

Zbiranje ruskih čet

London, 28. nov. s. (Associated Press) Ob vsej finski meji je zbrano veliko število ruskih čet v polni vojni pripravljenosti. Vojaške akcije se začno lahko vsak trenutek, če pride v tem smislu poveljе iz Moskve.

Leningrad, 28. nov. j. (Tas) Poveljstvo leningrajske garnizije je izdalo odlok, da se morajo vsi častniki in moštvo, ki so na dopustih ali kako drugače odsotni v 24 urah vrniti v Leningrad k svojim vojaškim edinicam. Enako povelje je izdalo tudi poveljstvo baltiške mornarice.

Na aerodromih v okolici Leningrada je od včeraj opažati zelo veliko aktivnost sovjetskega letalstva.

Vojaški dopusti na Finskem ukinjeni

Helsinki, 28. nov. o. Zaradi poostritve napetosti v odnosih z Rusijo, je finsko vrhovno vojno poveljništvo ukinilo vse dopuste oficirjev in vojakov s karelijskega področja Finske. Vsi oficirji in vojaki vseh vrst orožja se morajo v 24 urah vrniti na svoja mesta vzdolž finsko-ruske meje.

Helsinki, 28. novembra. AA. (DNB) Vlada je naročila polkovniku Inkalu, obmejnemu komisarju v Kareliji, naj bo pripravljen za primer, če odgovor ruske vlade na včerajšnjo finsko noto ne bi bil pozitiven. Naročila mu je tudi, da naj s sovjetskimi obmejnimi komisarji začne preiskavo o obmejnem incidentu.

Finska vojska v svojem elementu

Helsinki, 28. nov. z. Posebni poročevalec agencije United Press je bil na rusko-finski meji. Ugotovil je, da se Finci v veliki meri zanašajo na svoje znane naravne in vremenske prednosti. Sneg je za Fince to, kar so za Nizozemce poplave in za Angleže megla. Vojaštvo se je izredno razveselilo prvega snega. Finska vojska je organizirana tako, da lahko izrabi vse prednosti zasnežene pokrajine. Finske čete so sedaj belo oblečene in vsak vojak ima svoje smuči. Pehota razpolaga tudi s posebnimi strojnicami, ki so izredno primerne za borbo v snegu.

Helsinki, 28. nov. z. Organ finskega zunanjega ministrstva pravi v svojem današnjem uvodniku, da je težko dognati, kakšne namene imajo prav za prav Rusi s svojo sedanjo taktiko. Vsekakor je treba ugotoviti, da je ta taktika mnogo resnejša, kakor pa je bilo mogoče soditi po ruski časopisni kampanji, ki sama na sebi ne predstavlja nobene važnosti. Po mnenju lista se je ruska propaganda sijajno izkazala. Že v 24 urah je ustvarila med ruskim narodom posebno razpoloženje.

Helsinki, 28. novembra. AA. (Havas) Predsednik sveta narodne obrambe maršal Manerheim, ki je šele iz časopisov izvedel, ko se je vrnil s potovanja, o incidentu, zaradi katerega je sovjetska vlada protestirala, je izjavil, da more biti ta zadeva samo posledica pomote. Finska najbolj daljnostrelna baterija je oddaljena 20 km od sovjetske meje, težko topništvo pa najmanj 50 km. Razen tega je treba pripomniti, da so bili finski vojaki ta dan povsod drugod kakor na meji, ker je bilo v nedeljo popoldne po cerkvenem nauku, ki se je vršil pod milim nebom.

Rusofilsko stališče Nemčije

Berlin, 28. nov. z. Glede na spor med Finsko in Rusijo je nemški tisk zavzel docela rusofilsko stališče. Listi objavljajo vsa poročila iz ruskih virov o tej stvari, a na finska poročila se nič ne ozirajo. V velikem obsegu so objavili rusko protestno noto, kakor tudi komentarje o njej. Nevtralni opazovalci ugotavljajo, da hoče nemški tisk na ta način preusmeriti razpoloženje nemškega ljudstva, ki se je prej navduševal za Fince. Narodni socializem je vsa prejšnja leta Fince podpiral v odporu proti ruskemu imperializmu. Agencija »Der Dienst aus Deutschland« je celo objavila komentar, v katerem resno utemeljuje eventualni ruski napad na Finsko.

Proglasitev neomejene blokade

Včeraj je bil v Angliji in Franciji objavljen zakon o prepovedi nemškega izvoza, ki stopi v veljavo dne 4. decembra

Pariz, 28. novembra. AA. (Havas) Uradni list objavlja uredbo z zakonsko močjo, ki se nanaša na prepoved nemškega izvoza ter stopi v veljavo 7. decembra.

V utemeljitvi uredbe se poudarja med drugim:

Francija je bila prisiljena prijeti za orožje proti Nemčiji v obrambo pravice narodov do svobodnega in mirnega obstanka. Kljub jamstvu, ki ga je dala, je začela nemška vlada z nasilnimi dejanji, ki so v nasprotju z mednarodnim pravom in načeli človečanstva. Tako so v mnogih primerih nemške pomorske sile torpedirale francoske, zavezniške in nevtralne trgovske ladje in kršile določbe protokola iz leta 1936. o podmorniški vojni, ki ga je tudi Nemčija podpisala. Mnogoštevilne francoske, zavezniške in nevtralne ladje so postale žrtev min, ki jih je položila Nemčija brez vsakega obvestila. Vse to je v nasprotju z določbami haaške konvencije iz leta 1907., ki jo je Nemčija tudi podpisala. Te ladje so bile uničene brez ozira na njihovo narodnost in njihov namen. Pri tem Nemčija ni niti upoštevala, kakšne vrste blago ladje prevažajo, niti kam je blago namenjeno. Ta dejanja, ki so nasprotna mednarodnemu pravu in ki so zahtevala življenje velikega števila neborcev tako iz nevtralnih kakor tudi iz zaveznških držav, ne morejo zapustiti nobenega dvoma, da se je nemška vlada odločila uničiti vso pomorsko trgovino med zavezniki in ostalimi državami s protizakonitimi ukrepi in nečloveško uporabo sil, s katero razpolaga. Slična praksa je dala vladi francoske republike neizpodbitno pravico, da začne izvajati represalije in da prepreči ves pomorski izvoz trgovskega blaga iz Nemčije.

Z uvedbo teh ukrepov, ki so postali neizbežni zaradi nečloveškega značaja, ki ga je Nemčija dala pomorski vojni, bodo v ostalem upoštevani vsi zakoniti interesi nevtralnih držav, ki jih bo francoska vlada ščitila ob vseh prilikah. Zavezniki in Francija se strinjajo s tako definiranim stališčem.

Čl. 1. uredbe o prepovedi nemškega izvoza pravi, da bodo pristojne oblasti mogle zahtevati iztovarjanje blaga, naloženega v pristanišču, ki leži na sovražnem ozemlju. Od 4. decembra bo zavezniško vojno brodovje ustavljalo vse ladje, ki bodo prevažale nemško blago. Pristojne oblasti bodo smele enako postopati tudi s trgovskim blagom, ki izhaja iz sovražnega ozemlja in ki bi bilo naloženo v kakem drugem pristanišču, ki ne pripada sovražniku, in sicer po 4. decembru.

V naslednjih členih je določen postopek, ki se bo izvajal na podlagi mednarodnih konvencij, nanašajočih se na zaplenjeno trgovsko blago na morju. Uredba določa izjemo za primer, da postane trgovsko blago last nevtralnih držav. Pred objavo te uredbe bo minister za blokado odločil v tem primeru, ali naj se ladja spusti na svobodo, ali pa se izplača protivrednost za trgovsko blago.

Ozemlje, ki ga je sovražnik začasno zavzel, se bo smatralo za sovražno ozemlje, prav tako pa tudi trgovsko blago, ki pripada na tem ozemlju bivajočim osebam.

London, 28. nov. AA. (Reuter). Danes zvečer je bila v Londonu objavljena kraljeva naredba o plenjenju nemškega izvoza, ki stopa v veljavo 4. decembra. Naredba določa, da mora vsaka trgovska ladja, ki pluje iz sovražnikovega pristanišča (vštevši tu vsako pristanišče, ki se nahaja na področju pod sovražno zasedbo, ali kontrolo) po 4. decembru iztovariti v britanskem ali zavezniškem pristanišču vse blago, ki ga je natovorila v sovražnikovem pristanišču. Vsaka trgovska ladja, ki bi po 4. decembru plula iz sovražnikovega pristanišča in bi prevažala robo sovražnikovega porekla ali pa blago, ki pripada sovražniku, bo spadala pod naredbo. Blago, ki bo iztovorjeno v britanskem pristanišču v smislu ene izmed navedenih odredb, bo izročeno v shrambo predsedniku sodišča za vojno tihotapstvo. Blago bo zaplenjeno na račun njegovega britanskega veličanstva odnosno bo zadržano ali prodano po navodilih imenovanega sodišča. Izplačilo se bo izvršilo na sodišču.

Bistvo kontrole

Pariz, 28. novembra. AA. (Havas). V zvezi s kontrolo, o kateri govori uredba, ki je bila danes objavljena v uradnem listu, poudarjajo na dobro obveščenih mestih, da se uredba nanaša na tovor ne samo tistih ladij, ki prihajajo iz Nemčije v obalne države, sosednje Nemčiji, temveč tudi na Švedsko in Norveško, ki nimata skupne meje z Nemčijo. Temeljna razlika med sedanjo kontrolo in kontrolo v letu 1915, je v naslednjem:

1) Uredba se ne nanaša na uvoz. Seznam tihotapskega blaga je v resnici že od začetka vojne vseboval ne samo celoten nemški uvoz, temveč tudi vse one stvari, od katerih imajo zavezniki korist, če se njihov uvoz prepove.

2) Po sistemu iz leta 1915. se je blago zadržalo samo v primeru, če lastnik ni imel možnosti, da bi ga poslal v pristanišče, odkoder je prispelo. Če se blago ni poslalo nazaj, se je prodalo, izkupiček od prodaje pa se je mogel vrniti Nemčiji. Danes pa mora zaplenjeno blago ostati blokirano do konca vojne, v kolikor se ne bi kvarilo.

Poseben svet bo po končani vojni sklepal o tem, komu naj pripade blago, oziroma izkupiček od njegove prodaje. Z ozirom na to se blago ne bo zaplenjalo. Za nemško blago se bo smatral vsak proizvod, ki vsebuje 25% surovine iz Nemčije, ali če je nemški izdelek. Pri prevažanju iz nevtralnih držav se bo kontrola pospešila s potrdilom, iz katerega bo razvidno, kakšnega porekla je dotično blago.

Chamberlain o blokadi in vojnih ciljih

Zakaj se je Anglija odločila za neomejeno blokado

London, 28. nov. s. Reuter. V spodnji zbornici je danes ministrski predsednik Chamberlain podal sliko o sedanjem političnem položaju. Dejal je, da se Anglija bori s sovražnikom, ki ne vodi nobenega računa o časti, ki prelomi vse konvencije s kakršnim koli razlogom, kadar to služi njegovim namenom. Ta dejanja Nemčije so privedla Anglijo, da se je odločila za zakon o zaplenitvi nemškega izvoznega blaga. Angleška vlada priznava, da bo ta zakon povzročal težave tudi nevtralnim državam, objavila pa ga je zato teden dni prej nego stopi v veljavo, da lahko nevtralne države med tem dovrše primerne priprave.

Sedanja vojna je bila pogosto označena kot vojna obleganja. Za vojno na kopnem je ta označba gotovo točna. Na morju pa je stvar povsem drugačna. Tam gre vojna popolnoma zares. Nihče ni brez globokega pretresenja čital o junaških dejanjih rezervistov na pomožni križarki »Rawalpindi« v prvi pomorski bitki v sedanji vojni. Njihovo junaštvo naj služi kot vzor onim, ki bodo morali poseči v borbo pozneje. Na imperialni konferenci v Ottawi je bil dosežen načelni sporazum o skupnem vežbanju letalcev imperija. Vlada se zaveda, da ima nadoblast v zraku enega prvenstvenih pomenov v tej vojni.

O vojnih ciljih

Chamberlain je nato odgovarjal na zahtevo vodje opozicije Attleeja, da točneje označi mirovne cilje Anglije v vojni. Dejal je, da ne more v tem oziru dodati mnogo novega h govoru, ki ga je imel v nedeljo, po radiu. Načrti za mir niso odvisni samo od Anglije, trebalo bo o njih konzultirati še druge, ko bo vojna končana: dominione, zaveznike in morda tudi premaganke. Attlee zahteva opustitev imperializma. Na to je treba reči, da imperializem ni karakterističen za angleško, pač pa za sedanjo nemško vlado, v kolikor se smatra za imperializem zatiranje, eksploatacija in nauk o rasni superiornosti. Angliji nima nobenih maščevalnih namenov v vojni, ter noče maščevalnega miru. Predvsem pa mora biti odstranjena grožnja, ki je toliko let visela nad Evropo. Za dosego zmage v vojni bo potreben ves pogum in vztrajnost, šele, ko bo ta dosežen, se bo mogoče s širšim pogledom in voljo lotiti naloge, da zmagamo tudi v miru. Ne dvomim, da bodo oni, ki bodo imeli to nalogo, kadar pride čas, imeli to voljo in ta pogled. Upam pa, da bodo imeli v izvedbi svoje naloge tudi več sreče nego oni, ki so zmagali v miru po vojni leta 1914.—1918.

Debata

Vodja opozicije Attlee je izjavil, da je sedaj naloga, da določimo cilje tudi za mir. Zato ne zadostujejo pogledi, temveč so potrebna dejanja. Mirovni cilji morajo predvidevati enakost in skupnost za vse narode: zaščito za rasne, kulturne in verske manjšine. Napade je treba preprečiti, imperializem opustiti, ustanoviti se mora neka mednarodna avtoriteta in razsodišče, dobrine sveta pa morajo biti enako odprte za vse narode. Anglija se mora boriti za mir, svobodo in socialno pravičnost. Nemški narod pa mora vedeti, kakšni so pogoji, ki ga čakajo, kadar bo prenehal z agresijo.

Vodja liberalcev Sinclair je ponovil svojo zahtevo, da naj se skliče tajna seja parlamenta ter zahteval pojasnil o poteku vojne, naraščanju števila nezaposlenih, in pobijanju nemške propagande.

Prestolni govor kralja Jurija

Otvoritev novega zasedanja angleškega parlamenta

London, 28. nov. sj. (Reuter). Kralj Jurij VI. je v spremstvu kraljice Elizabete danes opoldne osebno otvoril novo zasedanje parlamenta. Ker ni bilo objavljeno, da bo kralj prisostvoval seji osebno, je bilo občinstvo na ulicah zelo presenečeno, ko je videlo kraljevi voz na poti iz Buckinghamske palače v Westminster. Kralj in kraljica sta se pripeljala proti običaju v zaprtem avtomobilu. Seja v lordski zbornici se je vršila brez običajnega sijaja. Lordi te diplomati in dame na galerijah so bili v običajnih dnevnih oblekah namesto v svečanih oblačilih z okrasi. Ko sta kralj in kraljica sedla na prestol, so bili v dvorano poklicani člani spodnje zbornice. Kralj je nosil mornariško uniformo. Kraljev govor je bil kratek ter se je razlikoval od prakse v mirnem času v tem, da ni naznačil nobenega programa za zakonodajo. Kraljev govor se glasi:

Nadaljevanje vojne zahteva energije vseh mojih državljanov. Moji dominioni preko morja z vsem srcem in uspešno sodelujejo, kar mi je v posebno zadovoljstvo. Po vsem svetu drži moja vojna mornarica skupno s trgovinsko mornarico in ribiškim brodovjem poti za ladje na morjih proste in odprte. Doma in v Franciji ter v vseh postojankah preko morja izpolnjujejo moje armade in letalske sile svoje naloge. Popolnoma sem prepričan, da bodo kos vsakemu naporu in žrtvam, h katerim bodo morda pozvani.«

Nato se je kralj obrnil do članov spodnje zbornice, z besedami:

»Naprošeni boste za nove finančne ukrepe za nadaljevanje vojne.«

Obrnjen k obema zbornicama je kralj zaključil:

»Velika odgovornost leži na vas v tem času. Prepričan sem, da boste dali izraza odločnosti naroda. Ukrepi, ki vam bodo predloženi, so taki, kakor se zde mojim svetovalcem potrebni za dobrobit mojega naroda ter doseženje namena, ki so mu namenjeni vsi napori. Molim, da bo vsemogočni bog dal svoj blagoslov vašim odločitvam.«

Svečana skupna seja obeh zbornic je trajala samo 10 minut.

Nemške topovske krogle, ki razvijajo gost dim

Prvi nemški napad z novim vojnotehničnim izumom

Berlin, 28. nov. br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je davi objavilo naslednje vojno poročilo:

Na zapadu je bilo na posameznih točkah fronte le malo izvidniškega delovanja in topniškega streljanja.

Letalske sile so se zaradi slabega vremena morale omejiti na izvidniško delovanje nad ozemljem v bližini meje.

Nemške pomorske sile so pod vodstvom viceadmirala Marschalla pri vožnji po severnih atlantskih vodah priplule mimo Färörskih otokov do Islandije. Tam pa so naletele na angleško pomožno vojno ladjo »Rawalpindi« in jo po kratki borbi uničile. Čeprav se je takoj pričela reševalna akcija, je uspelo rešiti le 26 mož angleške posadke.

Francosko vojno poročilo

Pariz, 28. nov br. Davi je vrhovno poveljstvo francoske vojske objavilo naslednje 167. vojno poročilo:

V pretekli noči se na fronti ni pripetilo nič omembe vrednejšega.

Pariz, 28. novembra. AA. (Havas) Francosko vojno poročilo z zahodnega bojišča med drugim pravi, da je sovražnik pri današnjem napadu **prvič uporabil artilerijske krogle, ki ustvarjajo gost dim. Čim je dim prekril francoske postojanke, so nemški oddelki začeli streljati na levo in desno krilo francoskih postojank. Boj je bil najhujši, ko je bil dim najbolj gost. Zaradi dima se je nemškim naskokovalnim oddelkom posrečilo približati se francoskim glavnim črtam. Šele tedaj se je razvil hujši boj in so začele regljati tudi strojnice. Nemški napad je bil končno po srditem boju odbit.**

Nemci nad jugovzhodno Francijo

Pariz, 28. nov j (Havas) Danes med 11.55 in 12.15 je bil dan letalski alarm v več krajih jugovzhodne Francije. Opazili so skupino nemških letal, ki se je držala zelo visoko. Letala niso nikjer metala bomb.

Angleži nad severozapadno Nemčijo

London, 28 nov. j. (Reuter). Angleška izvidniška letala so v noči od torka na sredo absolvirala zelo uspel izvidniški polet nad severnozapadno Nemčijo. Vsa letala so se nepoškodovana vrnila.

Tuja letala nad Belgijo

Bruselj, 28 nov. s. (Belga). Nad Bruseljem je danes opoldne v veliki višini letela skupina neznanih tujih letal. Belgijsko protiletalsko topništvo jih je obstreljevalo. Letala so se oddaljila v zapadni smeri.

Nemška minska zapora v švedskih vodah

Protest švedske vlade — Nevzdržen položaj plovbe nevtralcev ob švedskih obalah

Stockholm, 28. nov. j. Havas. V vsem švedskem tisku se še zmerom ponavljajo protesti proti nemškim minskim zaporam, ki so spravile plovbo nevtralcev ob švedski obali v naravnost nevzdržen položaj. Listi pripominjajo, da so nemške teritorialne vode bile določene že pred 150 leti in da poslej še nihče teh meja ni izpreminjal. List »Socialdemokraten« podčrtava, da je nemško poseganje z minami v švedske teritorialne vode popolnoma neupravičljivo in da prav tako ne more biti utemeljeno s kakršnimi koli vojaškimi motivi. To poseganje predstavlja največje nasilje nad mednarodnim pravom. List pristavlja, da bo Nemčija s tem, da bo zavrla švedsko trgovino ter trgovino drugih nevtralnih držav, nedvomno tudi sama sebi mnogo škodovala. List »Svenska Dagbladet« konstatira, da zadržuje Nemčija trenotno v svojih pristaniščih neupravičeno 37 švedskih ladij, med katerimi jih je bilo 30 natovorjenih z lesom za Belgijo in Holandsko. Dnevnika »Dagens Nyheter« in »Folkets Dagblad« podčrtavata, da z ladjami, ki jih pregledujejo zaradi tihotapskega blaga, Anglija mnogo bolj korektno in liberalno postopa, kakor pa Nemčija ter si v prvi vrsti prizadeva skrajšati postopek pregledovanja, da se čim bolj zmanjša gospodarska škoda paroplavnih družb.

Nemško vojno brodovje v islandskih vodah

London, 28. nov. s. Uradno poročilo angleške admiralitete pravi, da so po potopitvi pomožne križarke »Rawalpindi« angleške križarke pričele zasledovati nemško križarko »Deutschland«. (nemško uradno poročilo o nemških pomorskih silah, op. ured.), vendar se je tej v temi in dežju posrečilo pobegniti. Admiraliteta objavlja samo 11 imen rešenih mornarjev z »Rawalpindija«. Ti so se nahajali v enem izmed rešilnih čolnov, ki pa je bil tudi poškodovan. Pozneje jih je rešila angleška križarka. Mislijo pa, da je ena izmed obeh nemških vojnih ladij, ki sta napadli »Rawalpindija« rešila še nad 30 članov posadke ki so se nahajali v dveh drugih rešilnih čolnih.

Žrtve min in torpedov

London, 28. nov br. Davi je bila na Severnem morju na potu iz Newporta potopljena 2.500-tonska tovorna ladja »Ustmouth«. Tri člane posadke pogrešajo.

Velika tovorna ladja, ki je včeraj naletela na mino in se vnela, je gorela še davi. Ob življenje je pri tej nesreči prišlo 5 ljudi, med njimi neka 74 let stara ženska.

Kodanj, 28. nov. j. (Havas). Zaradi nemarnosti, ki preti ladjeplovbi ob danskih obalah je bil do nadaljnjega ukinjen ladijski poštni promet med Kodanjem in Bornholmom, malim danskim otokom v Baltiškem morju.

Stockholm, 28. nov. AA. (Reuter). V protestu, ki ga je švedska vlada vložila v Berlinu zaradi polaganja nemških min v švedskih vodah, ugotavlja stockholmska vlada, da je polaganje min v teh vodah resna kršitev nedotakljivosti švedskih voda.

Jeruzalem, 28. novembra. AA (Havas). Mornarji iz Tel-Aviva so rešili 7 mož posadke neke ladje, ki je prihajala iz Egipta in se potopila pred palestinsko obalo.

Še ena angleška križarka potopljena?

Berlin, 28. nov br. DNB je nocoj objavil, da je bila neka angleška križarka tipa »London« torpedirana in potopljena vzhodno od Šetlanskega otočja. **Križarke tipa »London« obsegajo tonažo po 10.000 ton in so bile zgrajene v letih 1927 in 1928.**

Dosedanje švedske izgube

Stockholm, 28. nov. AA. (Stefani). Od začetka vojne v Evropi je izgubilo življenje 23 švedskih državljanov. 14 pa je bilo hudo poškodovanih o priliki potapljanja švedskih ladij s torpedi ali minami. Švedska je izgubila 8 ladij. Njihovo vrednost cenijo na več 10 milijonov kron.

Zaplenjen danski parnik

Stockholm, 28. nov. s. (Exchange Telegraph). Neka nemška vojna ladja je pred vhodom v stockholmski zaliv zaplenila danski parnik »Serel«, ki je vozil angleški premog za elektrarno v Stockholmu. Parnik je pred vhodom v zaliv čakal na švedsko pilotsko ladjo, ki naj bi ga odvedla v luko.

Izkrcani nemški ujetniki

London, 28. nov. sj. (Reuter). 73 nemških vojnih ujetnikov je bilo danes izkrcanih z neke angleške pomožne križarke v škotski luki. Med njimi je 12 oficirjev. So to preživeli člani posadk neke podmornice in treh nemških trgovinskih ladij.

★

Daladier bo zahteval nova pooblastila

Pariz, 28. nov. s. (Reuter). Francosko parlament in senat sta sklicana za četrtek ob 9.30 na izredno zasedanje. To bo njuna druga izredna seja od začetka vojne. Na dnevnem redu bo obnovitev polnomočij vladi, ker dosedanja polnomočja potečejo 30. novembra. Pričakujejo, da bo vlada zahtevala podaljšanje polnomočij za pol leta ali eno leto. Nadalje bo najbrže na dnevnem redu izrednega zasedanja izključitev komunističnih poslancev iz parlamenta in senata ter proračunska razprava.

Racioniranje posameznih živil v Angliji

London, 28. nov. s. (Reuter). V spodnji zbornici je sporočil danes minister za prehrano Morrison, da se začne racioniranje šunke in masla v Angliji dne 8. januarja. Vsaka oseba bo smela porabiti na teden po štiri unče šunke oziroma masla. Minister je nadalje sporočil, da sladkor v racioniranje sicer ni vključen, naslovil pa je na prebivalstvo apel, da prostovoljno omeji porabo sladkorja na en funt za osebo tedensko.

Ameriška sanitetna pomoč zaveznikom

New York, 28. nov. br. V Zedinjenih državah se je pričela velika dobrodelna akcija za zavezniško vojsko. Ustanovili so dve posebni centralni organizaciji, ki imata že sedaj celo vrsto podružnic v raznih ameriških mestih. Ljudje prispevajo prav velike vsote za organizacijo vojaške bolniške službe v zaveznških državah. Obe družbi nameravata v Angliji zgraditi predvsem veliko vojaško bolnišnico. Akcija, ki se je pričela danes, naj bi dosegla finančni efekt 100.000 funtov.

Francija pokupuje turški tobak

Ankara, 28. nov. AA. (Reuter). Francija je v Turčiji naročila tobaka za 100 milijonov frankov. To naročilo predstavlja rekord, saj je doslej največje francosko naročilo v Turčiji znašalo 4.5 milijona frankov. Zvedelo se je, da bo tudi Velika Britanija naročila v Turčiji mnogo tobaka. Tobačna kampanja se začne 1. decembra.

Cene v trgovini pod roko v Nemčiji

Curih, 28. nov. z. »Neue Zürcher Zeitung« je objavila nekaj zanimivih podatkov o cenah življenjskih potrebščin v Nemčiji. List pravi, da se je ne glede na sedanji režim živilskih kart polagoma vendarle uveljavila trgovina pod roko, v kateri pa je doseglo blago že naravnost horendne cene. Tako je mogoče dobiti funt kave le še za 19 do 20 mark. Gos stane 30 mark. Prav tako so se silno dvignile cene mila, čokolade, kakaa itd.

Trgovinska pogajanja med Nemčijo in Dansko

Kodanj, 28. nov. br. Davi je prispela v Kodanj nemška trgovinska delegacija. Še danes se bodo pričela trgovinska pogajanja z zastopniki danske vlade. Zanimivo je, da so se prišli Nemci pogajat v bistvu o istih vprašanjih, o katerih razpravljajo danska trgovinska delegacija in zastopniki angleške vlade v Londonu. Dansko delegacijo vodi princ Aksel.

Vatikansko glasilo o položaju na Balkanu

Vatikan, 28. nov. AA. (Havas). »Osservatore Romano« posveča članek diplomatskemu položaju v jugovzhodni Evropi, v katerem izraža mnenje, da še nikdar niso bile mednarodne razmere tako ugodne za ustanovitev bloka podunavskih in balkanskih držav za ohranitev miru v tem delu evropske celine, kot danes. Nova rumunska vlada, nedavna izjava madžarskega zunanjega ministra in delavnost italijanske diplomacije, vse to more po mnenju vatikanskega glasila pomagati pri ustanovitvi podunavskega in balkanskega bloka. Razvoj evropskega položaja in nevarnosti, ki z raznih strani prete balkanskim državam, morejo pospešiti proces kristalizacije in ustanovitev stvarnega balkansko-podunavski položaj ni bil za to tako ugoden za ustanovitev stvarnega balkansko podunavskega bloka ali za dosego političnega in gospodarskega sporazuma. Stare razortije v Podunavju so zaradi komunistične nevarnosti izginile, ali pa se zmanjšale. Dano je na izbiro: ali ostati še dalje razcepljeni sredi Evrope in izpostavljeni vojnim nevarnostim, ali pa se združiti in tako ustanoviti trden steber miru.

Zastoj v pogajanjih med Anglijo in Rusijo

London, 28. nov. AA. (Reuter). Diplomatski urednik agencije Reuter poroča, da je imel včeraj sovjetski veleposlanik v Londonu Majski sestanek z lordom Halifaxom. Do sestanka je prišlo na povabilo angleškega zunanjega ministra. Na njem sta nadaljevala s splošnim razmotrivanjem vprašanj, ki zanimajo obe državi. Poročajo, da sovjetski veleposlanik ni mogel dati nikakega obvestila o stališču svoje vlade glede pripravljanja terena za britansko-rusko trgovino. Angleški seznam blaga je bil dostavljen sovjetski vladi pred 10 tedni, Moskva pa nanj še ni odgovorila.

Prijateljstvo med Grčijo in Italijo

Atene, 28. nov. AA. (Stefani). Na banketu, ki so mu ga priredili trgovci, je predsednik grške vlade Metaxas govoril o sedanjem svetovnem položaju in izrazil svoje mnenje, da bo vojna dolgo trajala. Države, ki so politično in vojaško nevtralne, ne morejo ohraniti tudi gospodarske nevtralnosti. Grčija goji kar najboljše razmerje z vsemi sosedi, najbolj pa z Italijo.

Položaj turške manjšine v Bolgariji

Sofija, 28. nov. AA. (DNB). Vojno ministrstvo odločno zanika vesti turških časopisov, da Bolgari kruto postopajo s turško manjšino na Bolgarskem in da Turke tam uporabljajo protizakonito za dela pri graditvi cest in jih celo sprejemajo v vojaško službo. Vojno ministrstvo izjavlja, da te turške trditve ne odgovarjajo resnici. Turška manjšina na Bolgarskem uživa enake pravice in ima iste dolžnosti, kakor ostalo ljudstvo.

Nemci zavračajo angleške očitke o nezakonitosti nemškega vojevanja

Berlin, 28. nov. AA. (DNB). Nemška diplomatska in politična korespondenca komentira britansko izjavo o neomejeni blokadi in pише: Na razorožitvenih konferencah se Anglija nikoli ni hotela odreči bombardiranja. Kakor izkušnje kažejo, je Anglija s tem orožjem, ne da bi sama tvegala kakšno nevarnost, premagala svoboda željna plemena v severnozapadni Indiji in v Arabiji. Anglija je danes odločena izvesti neomejeno blokado proti Nemčiji in hotela bi, če bi mogla, trdovratno vztrajati vse dotlej, dokler lakota in epidemije ne začno razsajati v Nemčiji. Neki francoski general je bil celo toliko indiskreten, da je nekemu nevtralnemu časnikarju izjavil, da je to demokratski cilj sovražnikov Nemčije. Za Anglijo ni torej nobene razlike, ali bo ta vojna napravila škodo samo nemški oboroženi sili, ali pa tudi nemškim ženam in otrokom. Isto Anglija označuje za izliv barbarskega nečlovečanstva, če se proti angleškim obalam izvajajo vojna sredstva, ki utegnejo na žalost kljub pogostim opominom zadeti tudi civilno prebivalstvo. Toda možnost, da od upravičenih vojnih sredstev trpe tudi civilisti, daje Angliji pretvezo, da zahteva opustitev te vrste orožja, da se sama reši iz nevarnosti. Poskus maščevanja se vrši torej samo zato, ker Anglija ni našla obrambe pred takšnimi vojnimi sredstvi, posebno, ko so v zadnjem času postala še popolnejša.

Za Anglijo je vsako orožje nečlovečansko, če ogroža britansko premoč na morju, posebno tedaj, kadar se da po možnosti dokazati, da od tega trpe tudi civilisti. Kar se tiče lakotne vojne proti Nemčiji, pri čemer pa ni samo možnosti, ampak izrečni namen, da se z njo uničijo nemške žene in otroci, seveda to ne velja. Iz vsega tega se vidi, da opravija Anglija, kadar očita drugim, da krši človečanska načela, pri tem zmerom neko politično delo. Tako tudi to pot, ko govore predsednik in člani britanske vlade o kršitvi človečanskih načel, da bodo našli izgovor za britansko vojaško poveljstvo pred nevtralci, da smejo uvesti poostreno blokado. Člani britanske vlade navadno to dopolnjujejo s frazo da je dolžnost nevtralcev, da pokažejo pozitivno stališče do Anglije, češ da je to v korist čim prejšnjega konca vojne.

Italijanski list o poostritvi blokade

Rim, 28. nov. AA. »Messaggero« se v današnjem uvodniku bavi z blokado in jo imenuje orjaški ukrep za obkolitev Nemčije. V svetovni vojni je Velika Britanija skoro vse trgovsko blago proglasila za tihotapsko. V sedanji vojni se lahko reče, da je seznam tihotapskega blaga čisto odveč, ker je vsa trgovina, namenjena Nemčiji, z odlokom iz Londona in Parza prepovedana, pa bodisi, da gre za blago, ki bi se uporabilo za vojno, bodisi za trgovsko blago, namenjeno civilnemu prebivalstvu. Vsakemu je na prosto dano, da presodi, ali je tak sklep upravičen ali ne, in ali je v nasprotju z mednarodnim pravom ali ne. Gotovo pa je, da nevtralne države zaradi tega trpe, bodisi zaradi občutnega zmanjšanja svoje trgovine ali zaradi omejenega preskrbovanja z življenskimi potrebščinami za svoje prebivalstvo. Velika Britanija določa kontingente za nevtralne države, toda nič manj ni smešno, da so neodvisne suverene države podvržene racionalizaciji, ker tako hoče kaka vojskujoča se država.

Odprto ostane vprašanje, ali bo zapora učinkovita. Koristi, ki si jih je zagotovila Nemčija z zvezo z Rusijo in s sporazumi sklenjenimi z ostalimi državami, predvsem baltiškimi, ji bodo omogočile, da se bo znašla tudi v primeru, da ne bo mogla dobivati blaga po morju. Velika Britanija nasprotno ne more živeti brez morja. Njena trgovska mornarica ni zadostna, da bi omogočila preskrbo, in Velika Britanija se mora opirati na trgovsko mornarico nevtralnih držav. Nemška protizapora bo torej imela večji učinek, kakor pa zapora Velike Britanije. Če je sistem spremstva odličen proti podmornicam, je ta sistem nemogoč proti letalom. Da bi Velika Britanija zavarovala ladijska spremstva, bo njena mornarica morala pluti po odprtem morju in bo na ta način izpostavljena napadom podmornic in letal.

Amerika ne bo ugovarjala

Washington, 28. nov. o. V uradnih krogih izjavljajo, da Zedinjene države ne bodo protestirale proti angleško-francoski poostritvi blokade proti Nemčiji. Ob tej priliki je vpliven gospodarski strokovnjak izjavil, da so dosedanji uspehi blokade za stopnjo večji, kakor so bili leta 1914. Pristavil je, da je Nemčija meseca oktobra prodala v Zedinjene države samo za 40.000 dolarjev. V kolikor bo Anglija preprečila izvoz nemškega blaga v Južno Ameriko, bodo imele Zedinjene države od tega samo korist, ker bo Južna Amerika namesto v Nemčiji kupovala vse potrebno blago v Zedinjenih državah.

Švedski protest v Londonu

London, 28. nov. z. Švedski poslanik v Londonu je bil včeraj popoldne v zunanjem ministrstvu in je lordu Halifaxu sporočil protest švedske vlade proti napovedanim angleškim ukrepom o ojačenju blokade, ki bodo Švedski povzročili še posebno veliko škodo, ker je doslej kupovala od Nemčije mnogo blaga. Kakor zatrjujejo poučeni politični krogi, so švedsko-angleška trgovinska pogajanja prav zaradi teh ukrepov zastala.

Seja poštnega sveta

Beograd, 28 novembra AA. Po petdnevnem zasedanju je »Svet za pošto, telegraf in telefon« danes končal svoje delo. Bilo je to prvo zasedanje po 10 letih, čeprav bi se moral svet po zakonskih določbah sestajati vsaj enkrat na leto. Delo sveta je bilo zelo intenzivno in je potekalo brez prekinitve pod vodstvom poštnega ministra dr. Josipa Torbarja. Svet je uspešno končal delo glede decentralizacije proračuna in glede graditve novih poštnih poslopij v raznih krajih države, nato pa je dolgo razmotrival osnutek nove uredbe o organizaciji ptt stroke. Ta uredba pomeni velik napredek v primerjavi s sedanjim stanjem. Med drugim določa večjo pristojnost poštnih direkcij in nalaga izdajo novih službenih pravilnikov tudi pravilnika o delovnem času na poštah. Dalje je v načrtu uvedba tantijem, ki bo prinesla koristi stroki in osebju. Služitelji bodo dobili možnost postati zvaničniki.

Ob koncu zasedanja so člani sveta stavili številne koristne predloge, ki jih je minister ne samo poslušal, temveč takoj vzel v pretres.

Zahteve hrvatskih zasebnih nameščencev

Zagreb, 28. nov. o. Snoči je bila na pobudo Zveze hrvatskih zasebnih nameščencev anketa v posvetovalnici Trgovske zbornice o povišanju plač zasebnim nameščencem. Zborovanja so se udeležili zastopniki posameznih organizacij delodajalcev, zasebne nameščence pa so zastopali delegati Zveze hrvatskih zasebnih nameščencev. Zastopniki nameščencev so zahtevali, naj se njihove plače povišajo za 5 do 40 odstotkov. Plače do 1.000 din na mesec naj se povišajo za 40 odstotkov, od 1.000 do 3.000 din na mesec, pa sorazmerno manj, tako da bi se povišale plače nad 3.000 samo za 5 odstotkov. Zastopniki delodajalcev so imeli nato posebno posvetovanje na katerem so načelno pristali na zahteve nameščencev.

Ameriški poslanik pri finančnem ministru

Beograd, 28. nov. AA. Dopoldne je finančni minister dr. Šutej sprejel v svojem kabinetu ameriškega poslanika na našem dvoru in imel z njim daljši razgovor.

Nastop našega novega poslanika v Španiji

Madrid, 28. nov. AA. (DNB). Brazilski poslanik Recas in jugoslovenski poslanik Avakumović sta včeraj izročila generalu Francu svoje poverilnice. Slovesnemu sprejemu obeh diplomatskih zastopnikov je prisostvovala vsa vlada in politični odbor falange.

Hidroplanska baza v New Yorku

New York, 28. nov. s. (Associated Press). Ameriška vojna mornarica je sklenila ustanoviti v newyorški luki bazo za vojne hidroplane. V njej bo nameščenih 24 letal. Njihova naloga bo, da vrše kontrolno službo za zavarovanje ameriške nevtralnosti.

Proslava 1. decembra

Ljubljana, 28. nov. AA. Kr. banska uprava dravske banovine razglaša:

1. december praznujemo kot državni praznik zedinjenja troimenega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev v enotno državo pod žezlom dinastije Karadjordjevićev. V proslavo tega praznika bo omenjenega dne ob 10. dopoldne v tukajšnji stolnici sv. Nikolaja zahvalno cerkveno opravilo, pri katerem se bo zapela zahvalna pesem s primernimi molitvami. V pravoslavni cerkvi bo služba božja istega dne ob 11., v evangeljski cerkvi ob 10., v starokatoliški kapeli pa ob pol 9.

Na vseh državnih uradih, kakor tudi na zgradbah uprav javnopravnega značaja morajo biti razobešene državne zastave, v mestih in trgih pa morajo tudi vsi drugi lastniki zgradb izobesiti državne zastave.

Istega dne bo sprejemal g. ban dravske banovine od pol 12. naprej v banski palači (Bleiweisova cesta 10) poklonitve in čestitke.

Poslanik Jan Masaryk in dogodki na Češkem

London, 28. novembra. AA. (Reuter). Češkoslovaški poslanik v Londonu Jan Masaryk je zavrnil nocoj obtožbe, da je s svojimi prijatelji v Londonu pripravil revolucijo v Češkoslovaški.

Fašistični tisk podrejen ministrstvu prosvete

Rim, 28. nov. br. Fašistični uradni list je objavil dekret, po katerem se vsa dosedanja glasila fašistične stranke podrede kompetenci ministrstva za ljudsko kulturo. Na ta način je ustvarjena integralna politična in tehnična enotnost režimskega tiska. Posebna komisija bo izvedla določbe dekreta. Le periodični listi ostanejo še nadalje neposredno v lasti fašistične stranke in posameznih organizacij, ki so od nje odvisne. Dnevnike, ki so glasila stranke, bo upravljala posebna tiskovna ustanova, ki bo ustanovljena v okviru ministrstva za ljudsko kulturo. Razen politične in tehnične plati bo s tem končnoveljavno urejen tudi finančni položaj fašističnega tiska.

Vodja francoskih komunistov obsojen na 6 let ječe

London, 28. nov. AA. (Reuter). Francosko vojno sodišče v Arasu je obsodilo Mauricea Thoresa, voditelja prepovedane francoske komunistične stranke, zaradi dezerterstva v vojni dobi na 6 let težke ječe, vse njegovo premoženje pa je zaplenjeno.

Kralj Boris na razstavi italijanske knjige

Sofija, 28. nov. AA. Kralj Boris in knez Kiril sta obiskala danes razstavo italijanske knjige. Ob vhodu sta ju pozdravila italijanski prosvetni minister Bottai in prosvetni minister Filov.

Vremenska napoved

Zemunska: Na večji severni polovici države se bo močno pooblačilo in bo ponekod deževalo. Delno oblačno v južnih in jugovzhodnih krajih. Nekoliko topleje.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Naši kraji in ljudje

Kranj hoče biti letoviško mesto

Zato dobi kopališče, zdravo vodo in tlakovane ulice

Kranj, 27. novembra.

Kranj, ki si je ustvaril cvetočo obrt, trgovino in industrijo, skuša sedaj pritegniti v svoje okrilje tudi tujski promet. Dosedaj se namreč tujski promet v Kranju nikakor ni mogel dvigniti do one višine, katero bi lahko dosegel, ako bi imel poleg naravnih lepot še one pogoje, katere bi si pač že zdavnaj moral sam ustvariti: predvsem kopališče, zadostno preskrbo z vodo in odpravo neznosnega prahu ali blata s tlakovanjem mestnih ulic.

Kranj s svojo ugodno lego tvori ključ do lepote in bogastva gorenjskih krajev. Ležeč ob vznožju venca sivih skalnatih vrhov in obdan z zelenimi livadami, polji in gozdovi, predstavlja nenavadno lepo letovišče. Ostri gorenjski zrak je ostal od tovaren neokužen. Zato se Kranj že dolga leta trudi za čim uspešnejši razvoj tujskeprometa, od katerega imajo koristi najširši krogi, in ki bo v bodočnosti prinesel mestu še več blagostanja, kakor ga ima sedaj.

Za razmah tujskega prometa, se je že davno pred vojno ustanovilo v Kranju »Društvo za privabitev tujcev in olepšavo Kranja z okolico«. To se je leta 1931. pretvorilo v Tujsko prometno društvo in je požrtvovalno nadaljevalo delo. Glavna ovira je bilo nerešeno kopališko vprašanje. Letos pa so bili glavni nedostatki odpravljeni in tako imamo danes rešeno še vodovodno vprašanje, kopališče pa je v gradnji. Prihodnje leto bo kopališče dograjeno — seveda, ako zopet ne bodo opustili »nove županove jame« in izkopali že tretje. Če bo vse lepo napredovalo, bo Kranj stopil na prag novega razvoja.

Na občnem zboru, ki ga je imelo te dni Tujskoprometno društvo, je bilo opisano vse delo, ki ga je društvo napravilo od leta 1931. do danes. Iz odborovih poročil je razvidno, da je društvo v teh letih izvršilo ogromno delo, ki je bilo tudi kronano z uspehi. Društvo je predvsem skrbelo za razne tujskoprometne naprave in zlasti za močno propagando. Izdalo je 5000 prospektov, razpisalo tekmo za najlepšo fotografijo Kranja, dalje je dalo napraviti relief Kranja in več zemljevidov. Glede tujsko-prometnih naprav je društvo storilo, kar je bilo v njegovi moči. Izvršilo je elektrifikacijo Šmarjetne gore, uredilo Stari drevored, zgradilo je Putnikov paviljon, v ostalem pa se je trudilo, da skupno z mestno občino reši vodovodno in kopališko vprašanje. Poleg teh naprav se je društvo trudilo, da odpravi nočne motnje, uredi prometne razmere in poskrbi z odpravo nedostatkov za polepšavo mesta in okolice. Vseskozi je društvo delalo tesno povezano z mestno občino, ki je njegovo delo podpirala s financiranjem.

Blagajniško poročilo za zadnje leto izkazuje 123.059 din dohodkov in 119.937 din izdatkov.

Na tem občnem zboru je prišla na dnevni red točka o razpustu društva z ozirom na uredbo banske uprave, ki zahteva, da morajo imeti občine svoje lastne krajevne turistične odbore, ne glede na to, da obstojajo že odbori tujskoprometnih društev. Za razpust društva se je močno zavzemal g. dr. Megušar, trdeč, da glede na to uredbo društvo ni več potrebno, ker bi imela občina težkoče in bi morala podpirati dva odbora. Proti temu predlogu je ugovarjal g. Lojze Colnar, ki se je postavil na stališče, da društvo mora ostati, ker krajevni odbori so samo nekaki uradni šimeljni, ki bi pač vlekli svoj voz, v kolikor bi bili v to prisiljeni. Za tako delo pa je treba odločnih in vztrajnih ljudi, ki se bodo z ljubeznijo in požrtvovalnostjo oklenili dela in bodo znali s tujskim prometom dati Kranju novo donosno gospodarsko panogo, napredek in prospeh. Končno se je proti razpustu izrekel tudi g. dr. Šilar, ki je predlagal, naj se v sklepu ne prenaglijo in naj društvo gleda na to, da ustanovi lastno tujskoprometno zvezo, v kateri naj bi bila včlanjena vsa gorenjska tujsko prometna društva. Obenem naj društvo poskrbi, da dobi v lastne roke Putnika in s tem nov vir dohodkov, morebitna pasiva pa je pripravljena kriti mestna občina. Da morajo biti dohodki znatni, izkazuje promet, saj je leta 1938. obiskalo Kranj 3628 oseb, med temi 707 tujcev, medtem pa je leta 1933. bilo 1008 oseb, med temi 429 tujcev. Ko bomo dobili avtomobilsko cesto na Šmarjetno goro in bodo po obljubi g. župana tlakovane mestne ulice, bo Kranj brez dvoma postal privlačno letoviško mesto.

Gozdovi v Mežiški dolini se krčijo

Promet z vozovi in avtobusi uničuje ceste

Guštanj, 28 novembra

Šumarski odbor dravograjskega okraja je imel te dni v Dravogradu važno sejo, kjer so pristojni činitelji izčrpno razpravljali o stanju gozdarstva v našem obmejnem okraju, katerega dohodki za življenje se razen nekaj industrije izključno črpajo iz gozdov. Spričo slabih gospodarskih razmer se je pa stanje gozdov — posebno pri srednjih in malih kmetih — tako poslabšalo, da bodo namestu košatih gozdov prav kmalu zevale puste goličave. Potrebno je torej, da se takoj storijo primerni ukrepi S propagando in podporami je treba zaščititi gozdove in pospešiti pogozdovanje Najbolj žalostne razmere so okrog Javorja, Koprivne in Podpece ter na južni strani Kozjaka. Že so se sestavili krajevni pododbori za pogozdovanje. S pomočjo šolske mladine so bili izvedeni v raznih krajih Mežiške doline pod vodstvom okrajnega gozdarja jesenski dnevi pogozdovanja.

Druga javna zadeva, o kateri moramo razpravljati, so naše prometne razmere. Lepa je naša Mežiška dolina, ki jo v vencu obkrožajo Plešivec, siva Peca in Strojna. Le preveč smo oddaljeni od kulturnotrgovskih središč, od Dravograda, Slovenjega Gradca in Maribora, do koder imamo skrajno slabe prometne zveze. Dosedanja pisarenja so bila zaman. Za obmejne kraje je premalo uvidevnosti in pomoči. In čigava je krivda? Neki gospod je na potovanju po teh krajih dolžil vsega tega — javne nacionalne delavce. Naj bo krivda čigar koli, vozimo se po cesti, ki je v takem stanju, da si do Slovenjega Gradca ravno sposoben za bolnišnico. Trgovci dobavljajo blago po prevozništvu, z avtobusi, ker je ceneje kakor po železnici Tudi ves les iz gornje Mežiške doline se vozi mimo postaje ali celo od postaje Prevalje v Dravograd, kjer velja zaradi splavov cenejša, konkurenčna tarifa. Tu se potem les naklada, ker znaša pocenitev pri enem samem kubiku za dolžino 12 km celih 40 din. Posledice so na dlani. Postaja v Dravogradu je natrpana, prometno osebje više gori pa ima priliko razmišljati o zboljšanju obmejnega prometa, o draginji in zvišanju prejemkov.

Slabe stanovanjske in zdravstvene razmere v Guštanju

Guštanj, 27. novembra.

Stanovanjske razmere v našem trgu so prav obupne. Vsaka najmanjša luknja je zasedena. Ako je na vidiku kakšna preselitev, se prijavi nešteto reflektantov. Skoraj tri četrtine tvorniških delavcev imajo od jeklarne dodeljena stanovanja, sestoječa iz ene sobice in kuninje. Niso redki primeri, da prebiva v takem stanovanju družina šestih do devetih otrok. Ostali so prisiljeni stanovati izven kraja, tudi zelo daleč zunaj. Celo po poldrugo uro je treba hoditi do tvornice, ki daje kruh.

Nujno bi bilo torej potrebno, da podjetje zgradi večje stanovanjsko poslopje. V 20 letih sta se pri nas zgradili le dve stanovanjski hiši, dve pa renovirali. Ali bi se ne moglo organizirati po zgledu Jesenic, da bi delavci sami začeli graditi svoje domove? Gotovo je nekaj starejših delavcev in mojstrov, ki so si prihranili nekaj denarja. Problem je lahko izvedljiv pod okriljem podjetja samega ali pa kake zadruge, odnosno organizacije. S prihranki privatnikov in kapitalom okoli pol milijona dinarjev bi se dalo postaviti 20 do 30 ličnih modernih hišic na prostoru, ki je delno last jeklarne in delno privatnikov, ki bi za ta načrt gotovo imeli razumevanje.

V tesni zvezi s stanovanjskimi so seveda zdravstvene razmere, ki ne nudijo nič lepše slike. Po statističnih podatkih je bila umrljivost v zadnjih letih večja kakor prirastek. Smrtnih primerov jetike je bilo v 1936. letu 5, v 1937. letu so bili štirje in v letu 1938. dva. Primeri želodčnega raka so bili v tistih letih 4, 3 in 3. Obolenj za davico je bilo 21, 19 in 23, za škrlatinko pa 7, 5 in 4. Vsa ta obolenja gredo na račun stanovanjskih in socialnih razmer. Razmerno zelo mnogo je bilo primerov želodčnega raka, čemur je poleg že omenjenih dejstev gotovo vzrok tudi voda. V gornjem delu trga je po jeklarniških stanovanjskih hišah napeljan vodovod, v spodnjem koncu pa so trije javni vodnjaki poleg nekaj privatnih.

Rezervoar za vodovod je v stavbi jeklarne pri Sokolskem domu, 80 m oddaljen od pokopališča. Izvir je zelo močan, ker je talna voda komaj poldrugi do dva metra pod površino, kar se je videlo pri gradnji temeljev za šolo in Sokolski dom. Svet od pokopališča malo visi, zato prihajajo v vodo tudi razne škodljive kemične snovi. Razen tega je voda gotovo polna bacilov. Omenimo naj samo, da je že leta 1912. sklenil takratni občinski odbor, da naj se pokopališče, ki je sredi trga, iz zdravstvenih razlogov prestavi dalje na periferijo. Odločilni činitelji naj načnejo tudi to zelo pereče vprašanje in ga rešijo v korist zdravstvenega stanja prebivalcev.

Sonja Ivančičeva

Tradicionalnemu novinarskemu koncertu je že od nekdaj pripadala hvalevredna naloga, da širokemu občinstvu predstavlja mlade umetniške talente. Obiskovalci letošnjega koncerta bodo imeli dragoceno priliko, da vidijo in slišijo mlado, mnogo obetajočo umetnico — koloraturno sopranistko Sonjo Ivančičevo. Ljubiteljem lepega petja Ivančičeva sicer ni neznana, saj

je nastopila že na nekaterih družabnih večerih v pretekli sezoni, kjer se je vsem na mah prikupila. Tudi poslušalcem ljubljanskega radia, ki so že mnogokrat občudovali njeno pevsko umetnost, je dobro znana. Sonja Ivančičeva je absolvirala visoko šolo ljubljanskega konservatorija pri g. prof. Föderanspergovi, lani pa se je kot koloraturna sopranistka še izpopolnila pri specialistu te stroke v Milanu. Tam je spoznala pravi način koloraturnega petja, kakor so ga poučevali znameniti stari italijanski mojstri in kakor se je potem ta tradicija ohranila v pevskem svetu do današnjega dne. Po povratku iz Milana pa se je še vedno neutrudno urila, da bi dosegla čim višjo stopnjo svoje umetnosti. Zdaj se z neumornim delom, ki karakterizira njeno železno voljo, pripravlja za gostovanje v ljubljanski operi, kjer bo v decembru debutirala v »Luciji Lamermorski«. Tako brez dvoma tudi vsa množica rednih obiskovalcev opere ne bo hotela zamuditi prilike, da pride na novinarski koncert dne 1. decembra občudovat visoka pevska svojstva te odlične, simpatične pevke. Na koncertu bo zapela znano bravurozno arijo Rozine iz Rossinijeve opere »Seviljski brivec« in podobno znamenito arijo iz »Traviate«. Ni izključeno, da bo kakšno specialiteto iz svoje panoge še dodala. Tako bomo lahko na novinarskem koncertu občudovali kar tri slovenske pevske zvezde: baritonista Janka, tenorista Francla in sopranistko Ivančičevo — trio, ki bi že sam na sebi tvoril odličen program za koncert. Izpopolnjen pa bo ta spored še z orkestrom, Akademskim zborom in violinskim solom priznanega virtuoza L. Pfeiferja ob spremljevanju orkestra. Pester in bogat spored, ki bo zadovoljil pač še tako razvajeni okus.

Smrtna žrtev prenagle vožnje

Guštanj, 29. novembra

Preteklo nedeljo popoldne se je pripetila tragična prometna nesreča, ki je žal zahtevala smrtno žrtev. Šele pred kratkim se je osamosvojil France Ažnoh, zidarski mojster na Prevaljah, star 46 let, skrben družinski oče. V nedeljo se je pri poslovnih razgovorih predolgo zadržal z družbo v gostilni na Fari. Ko se je pripravljal, da se odpelje z motorjem proti domu, ga je natakarica svarila, naj se rajši ne vozi z motornim kolesom, ker se utegne zgoditi nesreča. Ažnoh pa je odgovoril: »Saj se mi ne bo nič zgodilo, še ponoči sem se vozil okoli, pa ni bilo nič hudega.« Že je zajahal motorno kolo in odbrzel.

Tam, kjer se združi cesta od postaje z banovinsko cesto iz Guštanja, pa Ažnoh zaradi velike brzine (70 km) ni mogel zvoziti ovinka. Že ga je vrglo na levo obzidje viadukta, kjer je obležal s hudimi poškodbami na glavi, v mlaki krvi. Priskočili so ljudje na pomoč in je bil jadrno odpeljan v slovenjgraško bolnišnico. Že ponoči je podlegel poškodbam. Pokojni Ažnoh je bil zaveden narodnjak in hraber koroški borec. Spoštovali so ga vsi številni njegovi znanci, ki iskreno sočustvujejo z njegovo družino.

Za razbojnikom Hacetom ni več sledu

Razširjene so govorice, da je pobegnil v Nemčijo

Novo mesto, 28. novembra.

O Hacetovih razbojniških podvigih se čujejo razne vesti. Ko se mu je posrečilo uiti iz nastavljene pasti v bližini Trebeljnega pri Mokronogu, se je pojavil blizu Hmeljnika. Nato je kmalu izginila sled za njim. Domnevajo, da se mu je posrečilo priti na štajersko stran. Vendar to ni povsem verjetno. Po nekaterih vesteh se še vedno skriva v okolici Trebeljnega, kamor sprejema vesti od svojih še vedno skritih pajdašev, ki jih ima povsod dovolj. Zaupnike pa ima tudi med kmečkim prebivalstvom redko posajenih vasi, ki jih izdatno nagrajuje za storjene mu usluge. Baje je v njegovi službi tudi neka ženska, ki hodi od vasi do vasi ter se bavi s tihotapstvom saharina. Govori se celo, da mu kmečki ljude nosijo živež v gozdno skrivališče. Če vse to ustreza resnici, pač ni čudno, da se more nevarni razbojnik skrivati pred zasledujočimi orožniki tako dolgo.

Po drugih vesteh se je kakor rečeno baje preselil na Štajersko. Vsaj tako kaže sled za njim. Pripovedujejo, da je pred odhodom na Štajersko prenočil v neki kmečki hiši z dekletom, katero je prejelo od njega pismo z žigom pošte na Štajerskem. V pismu sporoča, da je na poti v Nemčijo, kamor naj bi tudi dekle prišlo za njim. Lahko je ta vest resnična, lahko je plod ljudske domišljije. Mogoče je pa tudi, da hoče na ta način skriti sled za seboj.

Vsekako je čudno, da se nevarni zločinec, o katerem se med preprostim narodom širijo razne zgodbe, toliko časa umika svojim zasledovalcem. Šofer, ki je hotel pomagati orožnikom pri zasledovanju Haceta, je v nevarnosti, ker mu je Hace zagrozil maščevanje.

Ljubezenska tragedija

Ljubljana, 28. novembra.

V gozdu pred Višnjo goro se je davi odigralo poglavje ljubezenske tragedije, ki bi bila skoraj zahtevala dvoje mladih življenj.

V Delavskem domu v Ljubljani, kjer sta prebivala pod isto streho, sta se nedavno spoznala 19-letna služkinja Marija Erštetova iz Ločne pri Prečni na Hrvatskem in prav tako 19-letni brivski pomočnik Josip Brvčič iz Koprivnice. Oba sta živela v precej težavnih razmerah pa se je napletla iskrena ljubezen med njima. Nekaj pa jima je vendar križalo pot in obupana, da si nikoli ne bosta mogla ustvariti sreče pod soncem, sta se odločila, da gresta skupno v smrt. Včeraj sta odšla iz Ljubljane in krenila proti Dolenjski. Prenočila sta v Grosupljah, davi pa sta nadaljevala pot proti Višnji gori. Ko sta prišla do gozda, sta stopila od ceste, legla in si prerezala žile na rokah. Šele čez čas so ju našli kmetje, ki so prišli napravljat drva. Oba sta med tem izgubila že mnogo krvi, zlasti Erštetova, ki si je zadala globlje rane.

Kmetje so poskrbeli, da so oba prenesli v mesto, kjer so jima nudili prvo pomoč, nato pa so iz Ljubljane poklicali reševalce. V zadnjem trenutku so ju prepeljali na kirurški oddelek. Skrbno zavzemanje zdravnikov bo najbrž rešilo mladi življenji.

Zanimiv življenjski jubilej

Te dni se je srečal znani tiskarnar v Ljubljani g. Ciril Sitar z Abrahamom. Poleg vseh težkoč, ki se stavljajo obrtnikom na potu do smotra, se je moral g. Sitar boriti še s predsodki, ki jih imajo ljudje o gluhonemih. Naš slavljenec je namreč iz vrst nesrečnikov, ki jih je narava oškodovala za sluh. Borba za obstoj gluhonemega človeka obrtnika je terjala od slavljenca neprestanega izpopolnjevanja, vendar pa je naš slavljenec izšel iz borbe kot zmagovalec in je danes še vedno poln življenjske sile. Če ga danes presojamo s položaja, katerega zavzema v življenju, mu moremo samo čestitati ter si ga vzeti za vzornega obrtnika, za vzornega gojenca ljubljanske gluhonemnice, ki obvlada poleg materinščine tudi srbohrvaščino, nemščino in francoščino.

Z izobrazbo, ki jo je prejel na ljubljanski gluhonemnici, in neprestanim samoizobraževanjem se je pripravil za vstop med delavce črne umetnosti, h kateri je bil že zgodaj nagnjen. Po izučitvi v Učiteljski tiskarni je šel kot vesten delavec s podporo takratne deželne vlade za eno leto v ksilografsko šolo na Dunaj Leta 1917. se je vrnil v Ljubljano in stopil v službo k graverju Černetu, toda ni bil zadovoljen, dokler se ni popolnoma osamosvojil. Čez dve leti je odprl na Sv. Petra cesti v Ljubljani delavnico za štampiljke, čez pet let v družbi z g. Cirilom Svetkom graverski zavod, pred osmimi leti pa na Resljevi cesti tiskarno Grafiko. To tiskarno vodi še danes z vso ljubeznijo. V pomoč mu je njegova zvesta življenjska družica ga. Minka.

Ko se te dni ozira naš slavljenec nazaj v svoje življenje, naj ima zavest, da je šel mimo mejnika, za katerim ga čaka mirnejše življenje. Vsi njegovi prijatelji in znanci in vsi njegovi gluhonemi sotrpini mu iz srca želijo, da bi ostal čil in zdrav, kakor je bil doslej, še mnogo let v veselje svoje družinice, svoje zlate Marjance, in v pomoč gluhonemim, katerim je pravi oče.

Slavnostna akademija dobrovoljcev

Sreska organizacija vojnih dobrovoljcev in starešinska organizacija »Preporoda« v Ljubljani priredita v četrtek 30. t. m. zvečer ob 20. uri v veliki dvorani Kazine akademijo v proslavo narodnega praznika. Pri akademiji sodelujejo vojaška godba pod vodstvom višjega kapelnika Hercoga, pianistka ga. Marta Valjalo-Osterc, tenorist g. Lojze Gostiša, sopranistka ga. Majda Dugan-Lovšetova, violinistka gdč. Jelka Staničeva, baritonist g. Mirko Premelč ter pri klavirju gg. prof. Ravnik in P. Ramovž. Kratke nagovore bosta imela za vojne dobrovoljce dr. Stanko Lapanje in za Preporodaše predsednik starešinske organizacije g. Boris Kocijančič.

K akademiji ni vstopnine, prostovoljni prispevki pa se bodo porabili za kritje stroškov in morebitni prebitek za siromašne dobrovoljce in dijake. Obleka je poljubna.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Kulturni pregled

Razgovori in stiki v Zagrebu (VII)

O ciljih nove prosvetne politike

II.

Kako se bo ta reforma izvedla konkretno, to je seveda še vprašanje podrobnega dela in posvetovanja. Opazil sem pa, da so v vodstvu prosvetne politike HSS trdno odločeni, izvesti strukturno preosnovo vsega hrvatskega šolstva od ljudskih šol do univerze, ker tako reformirana prosveta ustreza njihovemu idealu politične demokracije in narodne, t. j. ljudske, kmečke kulture. Zatrjevali so mi, da se bo reforma izvedla stopnjema in da ne bodo rušili, ne da bi hkrati gradili.

Posebna skrb bo posvečena ljudski šoli, ki naj ne odpravi samo analfabetizma, marveč tudi kar se da prepreči, da da bi imel narod »šolane analfabete«. Zato se mora ljudska šola strogo prilagoditi terenu in služiti dejanskim potrebam tistih narodnih slojev, čijih naraščaj se predvsem obrazuje v dotični šoli. Ne bo šlo torej za šole sploh, marveč za določeno šolo. Potrebna bo prevzgoja učiteljev. Važnost se bo polagala na praktično znanje, na veščine in na natanko poznanje vseh krajevnih okoliščin. Učitelj v Hrv Zagorju bo moral biti sposoben za neke reči, ki nekje v Posavini niso potrebne in vice versa. Na učiteljišča se bodo sprejemali prvenstveno kmečki sinovi in njih vzgoja bo taka, da se ne bodo čim prej pogospodili in postali karieristi. Tako naj bi narod dobil prosvetne delavce, ki bodo vzgojeni za prosvetno delo med ljudstvom in za ljudstvo.

Srednja šola se bo tudi stopnjema preosnovala. Iz nje bo treba vreči vse, kar nima prave zveze z življenjem. Učenci se zaradi pretirane vere v moč in koristnost znanja — ne glede na njegovo praktično uporabnost — preveč obtežujejo z učno navlako. Uče se več jezikov, ne da bi se katerega dodobra naučili. Eden izmed tujih jezikov bo ostal, a poučevati ga bodo morali tako, da bo vsak učenec ta jezik govoril, četudi morda ne brezhibno. Današnja srednja šola je celo v tako zvanih narodnih predmetih (zgodovina, literatura) preveč oddaljena narodu. Sociologija in etnografija morata postati obvezna in važna predmeta. Tudi srednja šola mora ojačiti kreativno sposobnost naroda, mora biti delavnica v njegovem občestvu, ne pa tovarna za polinteligenco. Strokovno šolstvo bo seveda dobilo še večji pomen, kakor ga ima že danes.

Umljivo je, da se spričo takega pojmovanja šolstva ne bo mogoče izogniti stopnjeviti preosnovi univerze. Nje delo se mora deliti v dve kategoriji: vzgoja strokovnjakov in obrazovanje učenjakov. Narod ima interes na tem, da dobiva z univerze strokovnjake, ki bodo poznali ljudstvo in njegove potrebe. V strokovnjaštvu so doslej veljali zgolj mednarodni vzorci, zato so se na kmete došli strokovnjaki venomer samo čudili zaostalosti, namesto da bi skušali spoznati stvarnost narodovega življenja in na nji delati za napredek. Po zapadnih vzorcih so prepogosto eksperimentirali, neredko v škodo ljudstva in splošnih nacionalnih interesov.

Tako preosnovano šolstvo bo moralo vzgajati ljudi, ki bodo v službi naroda in njegove kulturne individualnosti. Zato pa je treba šolo depolitizirati, dati ji značaj občne narodne ustanove. Šolstvo mora služiti utrjevanju in razvoju kulturne individualnosti. Na tej osnovi — pravijo — ne bo v naši državi drug drugega motil; medsebojni boji bodo prenehali in Srbi, Hrvati in Slovenci bodo vzajemno tekmovali, kdo bo boljše obdelal »svoj kulturni vrt«.

Hrvatsko kmečko gibanje izhaja iz novega pojmovanja naroda: ono noče — kakor drugi pokreti — postaviti svojega, po tujem kroju posnetega vzorca naroda in potlej s prosvetno politiko vse krojiti po tem vzorcu. Ne, hrvatsko kmečko gibanje — so mi zatrjevali moji informatorji — meni, da je treba sprejeti narod takšen, kakršen je, ne docirati okrog njega, marveč ga spoznavati in interpretirati! To pomeni, da posamezen kulturni delavec ne sme ljudstva »oblikovati« po svojem »kulturtregerskem« modelu, z viška, s tujimi merili, marveč mora vedno in povsod stati na terenu, biti v ljudstvu, ne nad njim in sodelovati z njim pri razvoju in napredku na osnovi njegovih posebnih kulturnih sposobnosti in njegovih dejanskih potreb.

★

Tako so mi moji dovolj poučeni in vplivni informatorji razlagali cilje nove hrvatske prosvetne politike in nameravano prestavbo šolstva. Njih odpor nasproti dosedanjemu sistemu gre tako daleč, da zamerijo prejšnjim režimom prerazkošno in potratno arhitekturo novih šolskih stavb. Kot paradoks se sliši mnenje, da so na pr. učiteljice ročnih del, ki niso nič delale med ljudstvom, storile več za narod, kakor one, ki so uvajale med hrvatsko ljudstvo šolske vzorce in tuje modne predloge, namesto da bi se pri hrvatski kmetici učile narodnega ornamenta v čipkah in našivih! Nenarodno delo je narod samo kvarilo!

Vsekako pomeni tako naziranje prelom z racionalističnimi kulturnimi vzori 18. in 19. stoletja in z evropskim civilizacijskim izenačevanjem; pomeni vrnitev k avtohtoni narodni kulturi, k rasnemu in plemenskemu izvoru, k ljudstvu v duhu romantičnih naziranj. Nekak filozofski relativizem in pragmatizem stojita za temi nazori, ki so se izoblikovali na Hrvatskem pod vplivom Rousseauja in Tolstoja, dveh duhovnih učiteljev Antuna in Stjepana Radića. Sociološka in kulturno-filozofska razčlemba ter kritika teh nazorov bodi prepuščena drugim; takisto naj pedagogi počakajo, kako bodo te preosnove izvedene v praksi in kako se bodo obnesle v življenju, ki je samo velik kritik in nič manjši eksperimentator. —e.

Koncert Enrica Mainardija

Italijanski virtuoz na violončelu, Enrico Mainardi, je vdrugič obiskal naše mesto in priredil koncert v veliki dvorani Filharmonične družbe. Instrument, čigar izrazne in tehnične zmožnosti so v bistvu bolj omejene kot one klavirja ali violine, je našel prav v sodobnih italijanskih mojstrih Mainardiju, Cassadoju in Bonnucciju mojstrovalce prvega reda, ki si vztrajno krčijo pot v višino dovršenosti, kakor jo predstavlja nenadkrilijivi Španec Pablo Casals. Asketski izraz umetnika Mainardija se dobro krije z njegovim načinom interpretacije: nekaj odmaknjenega in daleč nad vsakdanjost dvignjenega je v njem. Igrivo obvladovanje tehničnih ovir in problemov je dandanes že pogoj umetnostnega udejstvovanja, po katerem ni več vprašanja. Prednašanje se mora torej prestaviti iz zgolj presenetljivega premagovanja težkoč, kar je še pred desetletji veljalo kot višek virtuoznosti, v raven poglobljenja, ali prav za prav povzdigovanja, kajti težko si je predstavljati vzvišeno sfero nadzemskega, tako rekoč transcedentalnega pojmovanja in podajanja kot nekakšno pogrezovanje, dasi so kali prikrite in prav gotovo ukoreninjene v notranjosti duše.

Tako se mi ne zdi vrednotiti koncerta Mainardija s pogleda tehnike, o kateri je zadnji superlativ (tako zlorabljan pri nas!) vidno prvi pogoj, prav tako ne s stilno-estetskega, ker takšen predstavlja zgolj razvrščanje in razčlembo enkratne pojave po nekih principih, ki so navadno bergije tistemu, ki se brez njih ne zna gibati po potih, začrtanih od tolikerih osebnosti v področju umetnosti; še manj pa seveda iz poročevalskega, ki črpa vtise iz pogleda na občinstvo in njegovo izražanje dopadajenja ter najrajši ugotavlja stvari, katere so bile vsakomur jasne in prijemljive.

Zadošča torej povedati nekaj, kar je bilo sicer, čeprav transcedentalno, tudi vsakomur jasno, a morda ne do zadnjega zajeto. To namreč, da je bilo podajanje vseh skladb sporeda svojsko, osebnostno in kot tako sicer kar moči subjektivno, toda hkrati ravno zaradi skrajne prilagojenosti in dognanosti v vseh podrobnostih kar najbolj objektivno in v tem smislu skratka dovršeno. Tartinijev uvodni Adagio prav

Domače vesti

* **Premestitev državnih tožilcev.** Prestavljeni so državn. tožilci Franc Sever iz Ljubljane k okrožnemu sodišču v Mariboru, Bogdan Lendovšek iz Maribora k okrožnemu sodišču v Ljubljano in Aleksander Trampuž iz Maribora k okrožnemu sodišču v Mursko Soboto.

* **Dva velika slovenska dobrodelna koncerta v Beogradu.** Na korist božične akcije za obdaritev revnih slovenskih otrok bosta v Beogradu dva pomembna koncerta pevskega zbora Glasbene Matice ljubljanske. Prvi, vokalni- simfonični, bo v petek, dne 1. dec. ob 20. in se bo izvajala na njem Škerjančeva simfonična kantata za zbor in orkester pod vodstvom ravnatelja Mirka Poliča. Škerjančevo delo je eno največjih in najpomembnejših simfoničnih del naše glasbene literature in je bilo deležno ob krstni izvedbi v Ljubljani splošnega priznanja. V nedeljo, dne 3. decembra ob 11., pa bo vokalni koncert pevskega zbora Glasbene Matice in se bodo izvajala dela Lajovca, Foersterja, Adamiča, Tomca, Mlojevića, Mokranjca, Gotovca in Slavenskega. Sama znamenita vokalna dela za mešani zbor, ki jih po pravici prištevamo med bisere naše zborovske literature. Obenem opozarjamo, da bo v soboto, 2. decembra zvečer vokaln koncert pevskega zbora Glasbene Matice v Svetosavski dvorani v Pančevu. Vsi koncerti so pod vodstvom ravnatelja Mirka Poliča (—)

— **Pri lenivosti črevesa,** kataru v črevih, obolenju skrajnega črevesa, odstranjuje naravna **»Franz-Josefova«** grenka voda zaprtje spodnjih organov dobro in naglo. Mnogoletne izkušnje uče, da redna poraba **»Franz-Josefove«** vode izborno urejuje funkcije črev.

Ogl. reg. S. br. 30474/35

* **Poštarji za izboljšanje položaja.** Pod predsedstvom poštnega ministra dr. Torbarja se je v Beogradu zbral k zasedanju poštni strokovni svet, da obravnava razna aktualna vprašanja. Med prvimi točkami je bila na dnevnem redu diskusija o potrebi decentralizacije proračuna in o zidanju novih poštnih poslopij v mestih, kjer je to nujno potrebno. Sledila je razprava o osnutku uredbe o reorganizaciji brzojavno telefonske stroke, ki ga je izdelalo poštno ministrstvo in predložilo ministrskemu svetu. Strokovna organizacija poštnih nameščencev je ministrstvu predložila poslanico, v kateri navaja, da osnutek ne prinaša niti izboljšanja poštne službe niti izboljšanja položaja poštnih uradnikov in uslužbencev. Spomenica zlasti protestira proti točki, ki odreja celibat poštnih uradnic in numerus clausus za ženske s srednješolsko izobrazbo v poštni službi.

* **Higienična ureditev stanovanj.** Protituberkulozna zveza v Ljubljani polaga veliko važnost na higienično ureditev stanovanj, ki naj bi zagotovila zlasti delavskim slojem in kmetskemu življu kolikor mogoče vse pogoje za zdravje rodbin in njihovega naraščaja. Obče je znano, da mnogo stanovanj ne ustreza najprimitivnejšim zdravstvenim predpisom in da tvorijo hvaležna legla nalezljivih bolezni, predvsem najzahrbtnejše sovražnice našega naroda — jetike. Protituberkulozni zvezi je dobro znano, da marsikatera družina vsled težkih socialnih razmer ne more urediti stanovanja, kakor bi želela vendar pa prav vsakdo lahko posveča največjo pozornost čistoči in zračenju, ki sta glavna pogoja za preprečenje jetike. P. Z. bo tudi za letošnji božič razdelila za območje vsakega protituberkuloznega dispanzerja dve skromni nagradi onim rodbinam, katerih stanovanja se odlikujejo po posebni čistoči in higienski ureditv (ločitev jetičnega bolnika od zdravih, sistematično zračenje itd.). V ta namen bodo dispanzerske sestre na podlagi svojih opazovanj sestavile seznam takšnih stanovanj ter jih preko protituberkuloznih dispanzerjev dostavile Protituberkulozni zvezi, ki bo nato odobrene nagrade še pred božičem razdelila. Pripominjamo pa, da iz tega naslova že nagrajena higienična stanovanja pri nagradah ne pridejo vnovič v poštev.

* **Nedeljski povratni vozni listki veljajo** tudi za narodni praznik zedinjenja, dne 1. decembra. Letos torej velja ta ugodnost od četrtka opoldne do sobote opoldne.

* **Nova palača monopolske uprave.** Pred meseci je monopolska uprava v Beogradu razpisala natečaj za idejne osnutke nove palače, ki jo bodo zgradili poleg Narodne banke v Kralja Petra ulici. Te dni se je sešla žirija, da oceni predložene osnutke in razdeli nagrade. Ker nobeden izmed osnutkov ni ustrezal 75% postavljenih pogojev, prva nagrada ni bila podeljena, tri druge nagrade po 35.000 din pa so prejeli inž. arh. Milovan Kovačević iz Beograda, inž. arh. Aleksander Gusina iz Beograda in pa inž. arh. Vladimir Turina s svojim sodelavcem gradbenikom Hinkom Gottwaldom iz Zagreba.

* **Dalmacija ima svoje mecene.** V Dolih pri Stonu so te dni dogradili impozantno stavbo, »Zadužbino Mihanovićev«, ki jo je ustanovil dolski rojak Miho Mihanović s svojim zetom dr. Belastikom. Mihanović, bogat brodolastnik, je pred leti položil milijon dinarjev, da se osnuje zadužbina, pozneje pa je s svojim zetom dodal še nekaj večjih zneskov, da je vsota narasla na pet milijonov din. Nihče iz Dolov in iz bližnje okolice ne sme nikoli biti lačen, je rekel Mihanović. V stavbi, ki je bila zdaj dograjena, bodo nastanjene ambulanta, zasilna bolnišnica, čitalnica in kuhinja za siromake. Poleg osnovne glavnice ima »Zadužbina Mihanovićev« še veliko parcelo, vredno 800.000, in dve palači v centru Zagreba v vrednosti 6 milijonov dinarjev.

* **Spor v srbski pravoslavni cerkvi.** Pred dnevi smo poročali o otvoritvi rednega zasedanja arhijerejskega sabora srbske pravoslavne cerkve v Beogradu. Po otvoritvi je bil objavljen kratek komunike, da se smatra spor med saborom in žičkim škofom dr. Nikolajem za likvidiran, hkratu pa je bil dr. Nikolaj, ki že delj časa ni sodeloval v vodstvu cerkve, povabljen, da se zasedanja udeleži. Gre za spor, ki se je pojavil po smrti patriarha Varnave. Dr. Nikolaj se vabilu ni odzval in včerajšnja »Politika« je prinesla izjavo, ki jo je dal njenemu dopisniku v Kraljevu in iz katere sledi, da spor še ni izravnan. Javna stvar je, je rekel žički škof med drugim, da po nekaterih škofijah še zmerom preganjajo duhovnike in menihe, ki so bili v oni borbi z menoj. Nimam besed, da bi povedal, kako me to boli. V cerkvi ne sme biti krivice niti za gorčično zrno. A če se že kakšna krivica zgodi, jo je treba takoj odstraniti s kesanjem in poboljšanjem.

* **Konsumentom in producentom mleka!** Mlekarsko društvo za Ljubljano in okolico nam je poslalo: Zaradi skrajno slabe letine živinske krme kakor tudi zaradi vedno naraščajočih cen močnim krmilom je širši odbor Mlekarskega društva za Ljubljano in okolico na svoji seji 26. t. m. sklenil, da se cena mleku poviša na 2.50 din za liter z dnem 1. decembra. Vse producente prosimo, da se navedene cene točno držijo, ter da ne povišujejo preko določene cene, dokler ne bi o tem ponovno razpravljali. Prosimo pa tudi vse konzumente, da blagovolijo vzeti ta malenkostni skrajno neodložljiv povišek na znanje.

* **Predavanje »Narodnega doma« v Zagrebu,** Berislavićeva ul. 11. V sredo 29. t. m. ob pol 21. bo predaval prosvetni referent profesor g. Žarković o ideologiji Antuna Radića. Vstop prost.

* **Štrajk pristaniških delavcev na Sušaku končan.** Na Sušaku so pristaniški delavci, organizirani v Savezu lučkih i obalnih radnika, začeli mezdno gibanje in stopili v štrajk, ki pa se je v ponedeljek končal z njihovim porazom. Okrog 300 delavcev se je vrnilo na delo. Predstavniki delodajalcev so izjavili, da dosedanja kolektivna pogodba velja samo za teh 300 delavcev, ki so organizirani v Hrvatskem radničkem savezu. Delavci, ki so ostali doma in nimajo na Sušaku domovinske pravice, bodo izgnani v domače občine.

* **»Zagorac« bo v bodoče hitreje vozil.** Na progi Zagreb-Čakovec je bila v ponedeljek poizkusna vožnja z namenom, da se prouče pogoji, pod katerimi bi »zagorac«, kakor pravijo Hrvati vlaku na tej progi, prišel do hitrejšega tempa. Navadni potniški vlak je vozil doslej od Zagreba do Čakovca 4.03 ure, pospešeni pa 3.34. Povprečna brzina na posameznih odsekih se je gibala od 40 do 70 km na uro. Vlak je na poizkusni vožnji prispel iz Zagreba v Čakovec v 2 urah 36 minut, vsa znamenja pa kažejo, da se bo dala brzina še toliko povečati, da bo vožnja trajala samo 2.20. Pospešenje vožnje na tej važni progi pomeni znatno izboljšanje prometa.

* **Likof na novi cesti od Samobora do slovenske meje.** Te dni je bila pri Lugu dokončana gradnja nove delnice na betonski cesti od Samobora proti meji dravske banovine. Nova cesta bo pri Obrežju v Sloveniji stekla na staro državno cesto Zagreb—Ljubljana, zato bodo morali tudi tostran banovinske meje zgraditi še 1250 m nove trase. V proslavo dograditve je bil v Hrvatskem domu v Samoboru prirejen likof, ki se ga je udeležilo okrog 250 ljudi.

* **Veleposestnik umoril delavca.** V Podgajcu pri Križevcih se je pripetil te dni strašen zločin. Pred kletjo veleposestnika Dragutina Novaka so našli siromašnega delavca Gjura Zarepa z razbito glavo. Policija je uvedla preiskavo in dognala, da je zločin izvršil veleposestnik Novak, ki je Zarepa že dolgo sovražil. Povabil ga je v klet, kjer sta skupaj popila dobršno mero vina, a ko ga je dodobra opijanil, je z velikim kladivom navalil nanj in ga ubil.

* **Razbojnik, ki je bil strah in trepet dalmatinskega Zagorja, ubit.** V nekem gozdu pri Novigradu se je pred skupino mladih fantov iz okolice, ki so bili na lovu, iznenada pojavil velik, močan človek v spremstvu še enega pajdaša in zahteval od njih, da mu izročijo puške. Ko so se mu fantje postavili po robu, je neznanec naperil proti njim veliko repetirko. V silobranu je eden izmed mladih lovcev iz svoje puške dvakrat ustrelil vanj in ga smrtno zadel, medtem ko je njegov pajdaš pobegnil. Fantje so nato odšli v Novigrad in se javili žandarmeriji. V ustreljenem napadalcu so spoznali zloglasnega razbojnika Toma Čivijaka iz Popovca pri Benkovcu, ki je bil svojčas obsojen na 10 let robije. Odsedeti bi jih moral v mariborski kaznilnici, a kakor že večkrat poprej, je Čivijak pobegnil iz ječe in na njegovo glavo je bila razpisana nagrada 10.000 din. Nagrada bo po vsej priliki pripadla mlademu lovcu, ki ga je ubil.

Iz Ljubljane

u— **Sentjakobčani uprizore** v četrtek in v soboto ob 20.15 Skuteckega zabavno veseloigro »Košček sreče«. Ta ganljivo nežna in vesela igra veže gledalce do konca. To poljsko odrsko delo odlikujejo duhoviti dialogi in zabavne situacije, ki vzbujajo neprisiljen, prisrčen smeh. V glavnih vlogah sodelujejo: Bučarjeva, Grgurevičeva, Mlekuševa, Batellino, Moser, Plevelj, v ostalih vlogah sodeluje skoraj ves ansambl. V nedeljo ob 15.15 bo popoldanska uprizoritev te izvrstne veseloigre. Kdor se hoče od srca nasmejati, naj poset predstave »Kurent« se je moral začasno odložiti, ker sodeluje več pevcev pri koncertu Glasbene Matice v Beogradu.

Kavarna »CENTRAL«

DANES V SREDO ČETRTEK IN NA PRAZNIK — ODPRTO VSO NOČ.

u— **Galetova ulica v Zgornji Šiški,** vzporednica Aleševčeve, je postala v zadnjih mesecih idealno odlagališče za vsakojaki gradbeni material o čemer pričajo veliki kupi kamenja, gramoza in zemlje. Nič ne dé, da se vse to vali pešcem na pot in jo kvari ter zapira prehod. Saj so pred nekaj meseci na 2 m širokem hodniku celo mešali beton in ni temu nihče oporekal. Lani v jesenskem času so napravili hodnik za pešce, ki ga bo na treba kmalu razširiti, kajti vozni promet je po tej ulici že zelo živahen. Potrebno bi pa bilo, da se vsaj hodnik nasuje, kar sedaj ne bo težko, ker je od podiranja barak »kurje fabrike« material kar pri rokah. Pred časom so ob Galetovi ulici zabili v zemljo več drogov. Obljubljali so tudi razsvetljavo, kar pa doslej še ni izvršeno. Naj bi pristojni činitelji posvetili malo več pozornosti Galetovi cesti, ki je vsaj toliko zanimanja vredno kakor Brejčeva ali Obirska!

Sv. MIKLAVŽ je shranil

en del svojih lepih darov tudi pri narodni tvrdki

JANKA JAZBECA — Miklošičeva 12.

Poglejte in izberite!

u— **Mladina se zaveda svojih socialnih nalog.** Dostojevski je v »Idiotu« zapisal, da je sočutje do trpečih ljudi glavni in morda edini zakon vsega človeštva. Prav da se tega dobro zaveda naša mladina. Te dni srečavamo po ljubljanskih trgovinah in drugod, kjer so doma darežljiva srca, dijake s prve drž. realne gimnazije v Ljubljani, ki požrtvovalno zbirajo prispevke in pripravljajo za 3. december lepo »Miklavževanje«, na katerem bodo obdarili svoje pomoči potrebne sošolce. Če bo ta njihova prireditev uspešna, bodo izkupček uporabili zopet za drug dober namen: da omogočijo svojim bolehnim, morskega zraka in sonca potrebnim tovarišem nekaj dni počitnic ob morju. Ljubljanske tvrdke so po večini prispevale v ta namen. Zdaj, ko se nabiralna akcija bliža koncu, prosijo dijaki vse one, ki so obljubili prispevati ali ki nameravajo kaj dati, da to store do torka 28. t. m. Ta dan bo nabiralna akcija zaključena. Vsakdo pa more posiati svoj prispevek tudi naravnost na I. državno realno gimnazijo, Vegova ulica, bodisi po dijakih, ali ga pa osebno izročiti pri šolskem sluge g. Marinšku z oznako »Miklavževanje 3. decembra«. Dobrodošle so vse za študente praktične stvari, tudi že rabljena obleka, knjige, denarni prispevki itd. — Skrbimo za našo mladino! Najlepši cvetovi prihajajo v ljubljanske šole po navadi z dežele; a prav tem je strma pot gimnazije posuta z najbolj robatim kamenjem: pomanjkanje zadostne hrane, obleke, knjig itd. Zato ne prezrimo prošnje, ki je prišla iz vrst mladine, ki najbolj čuti socialno krivico, in pomagajmo! Zdrav in močen inteligenčni naraščaj je tudi najboljši porok za močno državo!

Srajce, kravate - Karničnik - Nebotičnik

u— **Ljudska univerza, Kongresni trg, mala dvorana Filharmonije.** Drevi ob 20. bo predaval inž. Fran Premrl univ. asistent, o snovi: Tehnika in gospodarstvo. Vstopnine ni.

u— **Upravni odbor Oficirskega doma v Ljubljani** priredi 1. decembra za aktivne in rezervne oficirje družabni večer v prostorih »Zvezde«. Vsi aktivni in rezervni oficirji in njih družinski člani so vljudno vabljeni. Aktivni oficirji naj pridejo v prazničnih rezervni pa v službeni ali temni obleki. Vstop je dovoljen samo s stalno pozivnico. Začetek ob 21.45.

— **JNAD Jugoslavija.** Danes ob 16. bo v posvetovalnici sestanek ženske sekcije. Udeležba je za vse članice strogo obvezna. Tajnik I.

GOSPODJE!

Dobro obriti in dobro ostriženi boste, če obiščete novootvorjeni

FRIZERSKI SALON

za dame in gospode (podružnica) na vogalu Stritarjeve in Lingarjeve ulice 1. — Se priporoča

Frizerski salon Frank,

Ljubljana, Lingarjeva 1.

u— **Miklavžev nastop za deco pri Ljubljanskem Sokolu** bo v torek, dne 5. decembra ob 16. uri v društveni telovadnici v Narodnem domu. Darila se bodo sprejemala v ponedeljek 4. in torek 5. decembra v društveni pisarni med uradnimi urami.

u— **Miklavž naj pomaga bolnim revežem.** Pisanica »Modri Janko«, ki jo je založila Protituberkulozna zveza v Ljubljani, nazorno predočuje šolski deci nevarnost okuženja z jetiko in način, kako se je mogoče tej nevarnosti izogniti. Opozarjamo vse starše, ki imajo šolobvezne otroke, da se spomnijo Miklavža in ga prosijo, da nabavi zanje to slikanico, ki jim bo poleg veselega razvedrila v vezani besedi in v posrečenih slikah zbudila smisel za borbo proti jetiki. Pisanica je na razpolago v vseh knjigarnah in v pisarni Protituberkulozne zveze (poslopje šolske poliklinike, Aškerčeva cesta) za ceno 20 din. Čisti dobiček je namenjen najrevnejšim jetičnim bolnikom.

u— **Pri Sadjarski in vrtnarski podružnici Ljubljana - mesto** bo predaval gosp. Franc Zelenik danes 29. t. m. ob 19. uri v kemijski dvorani na I. drž. realni gimnaziji v Vegovi ulici pritličje: »O naših prijateljicah in pomočnikih na vrtu« s predvajanjem skioptičnih slik. Vstop prost. Člani in gostje vabljeni.

u— **JNAD Jugoslavija.** Drevi ob 20. bo v posvetovalnici seja upravnega odbora. Tajnik.

u— **Predavanje za matere.** Na ženski realni gimnaziji bo predavala v četrtek 30. t. m. ob 20. dr. Bož. Merijakova o prvi pomoči matere otroku. — Dobro došel vsakdo!

VSA LJUBLJANA Z VESELJEM GLEDA PREKRASNI FILM iz življenja enega najpopularnejših, najgenijalnejših muzikov! — Predstave ob 16., 19. in 21. uri.

JOH. STRAUSS — KRALJ VALČKA

P. Hörbiger, M. Andergast, F. Ozepa in H. Holt. — KINO UNION, tel. 22-21. Muziko — nesmrtne Straussove valčke izvaja orkester dunajske filharmonije!

DANES PREMIERA

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Sijajna glasbena komedija

VESELA SRCA

z izbranimi najboljšimi pevci Amerike JUDY GARLAND, ALLAN JONES in komičarko-Rusinjo FANNY BRICE. KINO MATICA, tel. 21-24

u— **V društvu »Soča«** bo predaval to soboto ob pol 9. zvečer v dvorani pr. »Levu« v proslavo Zedinjenja g. dr. Dinko Puc o **Hrvatih pred Jugoslavijo in v njej.** Tema je ravno v sedanjem času aktualna. Treba obnoviti spomine na veličino svoječasne Hrvatske kraljevine, na njen propad, na dolgotrajne borbe Hrvatov za svobodo, da pravilno presodimo stališče Hrvatov po prevratu in zdaj. Predavanje bo velezanimivo. Ta večer sodeluje pod vodstvom g. Premelča tudi oddelek pevskega zbora »Sloge«. Deklamacija male naše rojakinje. Vabimo k polnoštevilni udeležbi ne samo vse odbornike in člane »Soče«, pač pa tudi vse prijatelje društva. Vstop prav vsem prost. Vsi dobrodošli. (—)

u— **Starši, ki žele razveseliti malčke z obiskom sv. Miklavža na domu,** naj sporoče cenjeni naslov oglasnemu oddelku »Jutra« do 4. decembra. (—)

u— **»Park Parade«,** najnovejši družabni ples, se bo poučeval drevi ob 20. uri pri izpopolnjevalnem plesnem tečaju Jenkove šole v Kazini. Petkov začetniško-nadaljevalni tečaj se zaradi prireditve preloži na torek 5. t. m. v veliko dvorano Kazine z miklavževanjem. Vabljeni vsi obiskovalci tečajev. (—)

RAZVESELITE

tudi letos za Miklavža Vaše malčke z lepimi igračkami in primernimi darili, ki jih nudi v veliki izberi in po zmernih cenah domača trgovina

IVAN SAMEC, Mestni trg 21.

u— **Združenje brivcev in frizerjev v Ljubljani** obvešča cenjeno občinstvo, da morajo biti brivsko-frizerski saloni v Ljubljani na dan Zedinjenja 1. decembra ves dan zaprti, zato bodo v četrtek 30. t. m. odprti do 21. ter se cenjeni gosti naprošajo, da se o tem ravnajo. (—)

u— **Najlepši dar naši mladini za Miklavža in božič so Manice Komanove** pestre in zabavne knjige: 1. »Zgodbe, slike šale« 2. »Stric s košem« in »Teta s cekarjem«. Dobite jih v vseh knjigarnah. (—)

u— **... ko puška govori.** Med pacienti, ki so jih včeraj in predsnočnjim sprejel na kirurškem oddelku, je bilo večje število ranjencev, ki so postali žrtve zdrahž in pretepov, a nekateri med njimi so prišli celo iz bitk, v katerih je govorila puška. Tako je v neko gostilno na Vrhniki v ponedeljek nekdo skozi okno dvakrat ali trikrat ustrelil v družbo, ki je sedela okrog mize. Prvi strel je pogodil posestnika Franceta Kluna, da je v kratkem času izkrvavel, drugi pa 34-letnega posestnikovega sina Antona Žnidaršiča iz Viševka pri Starem trgu. Žnidaršiča so prepeljali na kirurški oddelek. Prav tako so se v neki gostilni na Čatežu na Dolenjskem fantje sprli med seboj. Eden iz družbe je pograbil lovsko puško in jo naperil na nasprotnika, a preden je sprožil, mu je ta cev odbil v stran. Krogla je nato pogodila 27-letnega posestnikovega sina Evgena Škodo in ga poškodovala na obeh nogah.

Iz Celja

e— **Koncert v proslavo zedinjenja** bo v petek 1. decembra ob 20. v celjskem gledališču. Sodelovali bodo Celjsko pevsko društvo, Celjski zvon, Oljka, mladinski pevski zbor in godalni kvartet Glasbene Matice v Celju ter celjska vojaška godba. Vstopnice so v predprodaji v knjigarni K. Goričarja vdove. Udeležite se koncerta, ki bo nudil lep umetniški užitek, v čim večjem številu!

e— **Povišanje plač v Celju.** Združenje trgovcev za mesto Celje je s posebno okrožnico priporočilo vsem svojim članom, da zaradi naraščajoče draginje povišajo plače svojim nameščencem odnosno uvedejo primerne draginjske doklade.

e— **Sokolsko društvo Celje-matica ponovno opozarja** na akademijo, ki bo v četrtek 30. t. m. ob 20. v celjskem gledališču. Na sporedu je pozdrav državni zastavi, 10 telovadnih točk, dve deklamaciji, tri orkestralne točke in alegorična slika. V nedeljo 3. decembra ob 16. bo ponovitev akademije. Predprodaja vstopnic je v knjigarni K. Goričarja vdove, za nedeljsko ponovitev pa šele v soboto.

e— **Učiteljstvo bo zborovalo.** Sresko društvo JUU v Celju bo zborovalo v ponedeljek 4. decembra s pričetkom ob pol 9. dopoldne v mestni narodni šoli v Celju. Poleg ostalih aktualnih točk je na dnevnem redu tudi predavanje univ. prof. dr. Andreja Gosarja o temi »Nova družba in šola«.

e— **Šahovski brzoturnir.** Celjski šahovski klub bo igral drevi brzoturnir za prvenstvo v mesecu novembru. Prijave do pričetka turnirja ob 20. v klubski sobi hotela »Evrope«.

e— **Umrla je** v ponedeljek na Bregu pri Celju 82letna zasebnica Antonija Likovičeva.

e— **Težka prometna nesreča.** Ko je vozil 20letni delavec Anton Banovšek iz Škofje vasi pri Celju v ponedeljek deske skozi Trnovlje, se je na cesti v Trnovljah prevrnil težko naloženi voz nanj in ga pokopal pod seboj. Banovšek je dobil več zlomov in druge težke poškodbe po vsem telesu. Pripeljali so ga v celjsko bolnišnico.

e— **Ne pozabite na veliko Miklavževanje Sokola I.** v soboto ob 20.30 v Sokolskem domu, Gaberje! (—)

AVTOBUSNA PROGA

Ljubljana—Ribnica—Kočevje—Sušak

PREKINE ZAČASNO 30. t. m. OBRATOVANJE.

„Jadran", avtobusno podjetje d. d., Ljubljana.

tako kot Boccherinijeva sicer ne prav pomembna, a ljubezniva sonata, Bachova 6. suita, ki idejno daleč prekorači izrazno skalo krhkega glasbila in ga grozi raznesti, Schumannove mehke in ognjevite fantastične skladbe, Mainardijevi dve študiji, nekoliko impresionistični, dokaj nepomembna Rossellinijeva melodija (bolna fontana) ter zavzetna Casellova tarantela, kakor tudi dodatki: Couperinov napev Ludovika XIII., Granadoseva nostalgična španska pesem in Senaillejev allegro spirituoso ter slednjič, nekakšen mistični simbol, v temi odigrana sarabanda iz druge Bachove suite, vzvišen nokturno. Spored, izbran bolj z vidika pestrosti kot enostavnosti, šolski zgled za »nestilno« muziciranje, kamen spotike domačim estetskim načelom in vestno po kronološko predalih razvrščeni učenosti; hkrati pa svetal vzor čiste muzikalne izbire, pri kateri se združijo heterogeni elementi v zrklu interpretatorjeve osebnosti ter zaživijo znova življenje, vdahneno jim v trenutku umetniškega ustvarjanja. Za moje muzikalno občutje popolnoma zadosti, da se poleg občudovanja vzbudi tudi tisti čisti odnos poslušalca do umetnine, ki je v bistvu osnova vsakršnega umetnostnega dojemanja in slednjič skrajni namen tvornosti. Umetnost posredovanja pa je do zadnje potankosti bila dognana v podajanju umetnika Mainardija, katerega si le želimo čim večkat čuti. L. M. S.

Kreftovi „Malomeščani" v Ptuju

Nedavno je ptujska gledališka družina uprizorila Kreftovo spretno napisano veseloigro »Malomeščani«. Problem ovaduštva, ki ga Kreft v nji obravnava, je vse prej kot lahkoten. Ovaduštvo more razodevati ali izrazito fanatičnega človeka, ali pa takega, ki mu manjka etične uravnovešenosti. Kreft je podčrtal predvsem drugo stran problema, a tudi v tem primeru ga je bolelo, tako da ni pisal z lagotnim nasmehom, ampak je pomakal pero v žolč. Tako »Malomeščani« niso veseloigra temveč težka, vest izpraševajoča groteska, ki učinkuje bolj preko intelekta kakor čustva. Stvar samo je napisal za drugačen čas: danes je več domislic in duhovitost utrpelo na svojem učinku. Ne glede na to pa je komedija mikavna, čeprav analitični razvoj dejanja in več prizorov razodeva, da je Kreft bolj pisec dram nego komedij.

Režiser Žižek je marsikaj črtal in tako dal dejanju večjo prožnost. Kljub temu je bilo videti, kakor da ima delo nemara premalo humorja; da so v njem tri četrtine drame, ostalo pa je groteska. Nekaterim prizorom je dal prav zanimiv, v osnovi mehaničen poudarek (izpovedi ovaduhov) in tako dobro označil brezupno duhovno revščino teh kreatur. V celoti je bila režija razgibana, scena zanimiva, grupacije oseb dobro premišljene. Sklepni prizor, ki ima v Gogolju svojega slavnega vzornika, je režiserjeva ne posebno posrečena zamisel. Delo postane po tej poti preobloženo z grotesko. Prizor bi lahko odpadel posebno še, ker ni bil tehnično najbolje pripravljen. Potem bi tudi ne bilo treba toliko cesarskih podob na stenah, kar je bilo skoraj že neprijetno.

Igralci so pokazali, da jim je Kreft bližje kakor Sofokles in so se dobro vživeli v delo. Najboljšo podobo je pač ustvaril g. Vilhem kot Kostanjšek. Cela vrsta drugih (gg. Samec, Fürst, Kovač), je pokazala razveseljiv napredek. Gospod Glavnik, ki je igral Komarja, je prehajal iz drame v grotesko in tako nujno podal celotno podobo veseloigre v malem. Igralci naj bi polagali še več važnosti na izgovarjavo.

Občinstvo, ki je gledališče pr premieri po polnoma zasedlo, je dokazalo, da ga zanimajo domače stvari in tako dalo igralcem zasluženo priznanje.

—n.

Zapiski

»Zdravniški vestnik«, glasilo slovenskega zdravništva, ki izhaja v glavni redakciji dr. S. Prevca v Ljubljani, prinaša v pravkar izišlem zvezku z razpredelnicami in fotografskimi posnetki dokumentirano razpravo dr. F. Novaka o uspehih zdravljenja metrotagij s Zincum chloratom in radijem. Dr. H. Heferle piše o načelih in metodah elektrokardiografije, to je vede, ki se peča z grafično registracijo električnih pojavov v delujočem srcu. Nadaljuje se razprava dr. Vladimirja Kajzelja o preosnov tumorjev. Dr. Mirko Černič navaja v članku »Sodobni preračuni« razloga, zakaj naj se primanjkujoča jodova tinktura nadomesti s trypaflavinom in alkohol z zephitolom pri razkuževanju ran. Z vprašanjem »Bolnica ali zdravilišče?« se bavi dr. Franjo Radšel. Številko zaključujejo krajši prispevki, poročila iz zdravniškega slovstva in razne druge vesti.

Dnevi hrvatske knjige. Matica Hrvatska bo priredila tudi letos »Dneve hrvatske knjige« ki bodo trajali tri dni. Od 1. do vključno 3. decembra bo na Jelačičevem trgu v Zagrebu postavljena ad hoc aranžirana prodajalnica, v kateri bodo mladi pisatelj in član MH prodajali knjige, jih priporočali, delili avtograme in skušali z vsemi razpoložljivimi sredstv zainteresirati občinstvo za hrvatsko knjižno proizvodnjo. V zvezi s tem bodo v zagrebškem radiju predavali: dr. Mile Starčević o pomenu dni hrvatske knjige, Dr. Blaž Jurišić o temi »Matica Hrvatska v delu za svoj narod« in književnik Vinko Nikolić o smislu hrvatske regionalne poezije.

Iz Maribora

a— *1. december v gledališču.* Kakor lani, tako se je gledališka uprava tudi letos odločila, da proslavi naš največji državni praznik z brezplačno popoldnevno predstavo za mestne reveže. Vprizori se Finžgarjeva ljudska igra »Veriga«. — Zvečer pa se ponovi po globoko znižanih cenah Cankarjev »Hlapec Jernej in njegova pravica« v Skrbinškovi dramatizaciji. S tem bo tudi najširšim slojem omogočeno, da proslavijo na kulturen način praznik zedinjenja.

a— *Tudi petrolej* je pričel primanjkovati v nekaterih vaseh ob meji. Ponekod vozniki za svoje nočne vožnje sploh ne morejo dobiti petroleja.

a— *Letaki.* Sresko načelstvo za Maribor desni breg je kaznovalo Ignacija Lapuha in Ivana Breznika iz Rač na 1000 din globe, ker sta širila letak, ki ga je izdala »Zveza delovnega ljudstva v Sloveniji.«

a— *Iz Pivkove sokolske družine.* Proslava zedinjenja z zaprisego novega članstva bo v soboto ob 20. v prostorih vojašnice kralja Petra Osvoboditelja. Bratje in sestre, ki imajo kroje, v krojih, ostali pa v civilu z znakom. Po proslavi čajanka, izključno za članstvo.

a— *Iz pravoslavne cerkvene občine.* Pravoslavna parohija sporoča svojim vernikom, da bo 1. decembra v vojaški kapeli v Melju ob osmih liturgija ter ob devetih zahvalni obred, ki se naj ga verniki polnoštevilno udeležijo.

a — **Šola in dom.** V Narodnem domu je bil v ponedeljek zvečer VI. redni občni zbor društva »Šola in dom«, ki ga je vodil g. Fran Skaza. Poročal je o težkih okoliščinah, s katerimi se mora društvo boriti. Zanimanje za koristno društvo je precej padlo, kljub temu pa je društvo izpolnilo svoj program, dasi je imelo zelo pičla sredstva. Društvo je posredovalo, da so se uredila otroška igrišča, zavzelo se je za higieno v telovadnicah ter za razširjenje ženske gimnazije v Mariboru. Iz poročila tajnika g. Mlačnika je bilo razbrati, da se je število članstva napram preteklemu letu znižalo za 50. Blagajnik g. Stiastny je poročal, da znaša društveno premoženje 5438 din. Prof. Martinc je poročal o poslovanju vzgojne posvetovalnice, ki je ena izmed štirih v državi.

a— Telovadna akademija Sokola Maribor matica v četrtek 30. t. m. v Sokolskem domu obeta biti tudi letos na višku, kar kaže bogat in zbran spored 13. telovadnih točk. Preskrbite si vstopnice v prodaji pri »Putniku« (—)

a— **Obvestilo.** Združenje trgovcev za mesto Maribor objavlja: Na praznik Zedinjenja, v petek, 1. decembra, morajo biti zaprte vse trgovine. Na Miklavževo nedeljo, dne 3. decembra, pa ostanejo trgovine v mestu Mariboru odprte od 8. do 12. ure dopoldne. (—)

a— *Mestno kopališče* bo dne 1. decembra zaprto.

a — **V Vinarju je gorelo.** Posestniku Ivanu Spindlerju iz Vinarja je zgorela domačija. Gasili so tudi mariborski gasilci, ki so omejili požar. Spindler je oškodovan za 50.000 din.

a — **Ponarejevanje tombolskih kart.** Pred sodišče je prišel Lojze iz Ptuja, ker je bil obtožen, da je sodeloval pri ponarejanju tombolskih kart, s čimer se je preživljala cela družina. Lojzek je skesano priznal svoje grehe, ni pa bil obsojen kot mlajši mladoletnik, pod pogojem, da ne bo v teku enega leta storil nobenega kaznivega dejanja.

a — **Streljala sta kakor besna.** V neki gostilni v Veliki Zimici sta v teku spopada streljala neki Hrastnik in Zamuda kakor besna. 40 strelov sta sprožila. Pri tem so bile tudi žrtve. 28 letni viničarski sin Jakob Červek je dobil strel v pljuča., 25 letni kovaški pomočnik Viktor Ploj v glavo. 25-letni posestniški sin Ivan Damjan pa v levico. Vsi trije se zdravijo v mariborski bolnišnici. Ko sta Hrastnik in Zamuda izstrelila vse naboje, sta jo neznano kam odkurila. Orožniki zasledujejo oba pobesnela strelca.

Gospodarstvo

Dalekosežne spremembe pri Prizadu

Nova načela Prizadove intervencijske politike

Že včeraj smo poročali o občnem zboru Prizada, na katerem je bila izvoljena nova uprava s **predsednikom dr. Savo Obradovićem**, pomočnikom trgovinskega ministra (doslej je bil predsednik bivši pomočnik kmetijskega ministra Milan Novaković). Po novi uredbi delegira tri člane v upravni svet Prizada ban banovine Hrvatske. Na osnovi te nove uredbe je ban banovine Hrvatske delegiral v upravni svet upravnika Gospodarske sloge **Dragotina Tota**, ki je bil pri konstituiranju nove uprave izvoljen za **podpredsednika** Prizada. Nadalje je ban banovine Hrvatske delegiral v upravo dr. **Silvestra Gjunija**, predstavnika splitske Zadružne zveze in inž. **Dragutina Makarja**, svetnika pri banski oblasti v Zagrebu. V nadzorstveni odbor pa je ban banovine Hrvatske delegiral g. Josipa Aniča.

Poleg novega predsednika dr. Save Obradovića je trgovinski minister delegiral v upravni svet še šefa Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine dr. **Milutina Petrovića**, finančni minister je delegiral svojega pomočnika dr. **Antona Filipančiča** in svetnika finančnega ministrstva **Zarijo Starčevića**. Občni zbor pa je svobodno izvolil v upravni svet dr. **Milenka Markovića**, generalnega direktorja Poštne hranilnice, **Savo Delića**, iz Saveza nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev, **Vojo Petkovića**, izvoznika iz Beograda, **Jovana Čuluma**, trgovca iz Novega Sada, **Djordja Donovića**, predsednika občine iz Resna, **Večira Čonlagića**, izvoznika iz Doboja in dr **Joža Basaja**, ravnatelja Zadružne zveze iz Ljubljane.

Pomen sprememb v upravi Prizada

Za občni zbor je bilo veliko zanimanje zaradi napadov, ki jih je v zadnjem času izneslo proti Prizadu vodstvo srbskega kmetijskega zadružništva. Kakor poroča beograjska »Politika« ni prišlo do pričakovanih burnih polemik, ker občnemu zboru niso prisostvovali predstavniki srbskih kmetijskih zadrug in tudi predstavnikov kmetijskega ministrstva ni bilo. V komentarju k sestavi nove uprave pravi »Politika«, da so v upravni svet prišli **predstavniki konzumentskih krogov**, ki niso interesirani za vzdrževanje previsokih cen žitu. Tako je prišel v upravo tudi predstavnik Gospodarske sloge, ki je nedavno postavila zahtevo po maksimiranju žitnih cen, in predstavnik uradniškega konzumnega zadružništva. S predstavniki banovine Hrvatske bodo prišli do izraza tudi tako zvani pasivni kraji, ki morajo mnoge kmetijske proizvode dokupovati in nimajo interesa na tem, da bi bile cene pretirano visoke. Tudi glede na novo uredbo, ki pooblašča trgovinskega ministra, da naloži Prizadu posle intervencije na domačih tržiščih, je pričakovati, **da bo Prizadu v bodoče poverjena naloga intervenirati na trgu ne samo proti prenizkim, nego tudi proti previsokim cenam.**

Glede na očitke, ki so bili izneseni proti Prizadu, da je preveč pšenice izvozil v inozemstvo je na občnem zboru dosedanji predsednik Milan Novaković izjavil, da Prizad ne more delati kar hoče in kakor hoče, temveč mora poslovati tako, kakor se mu to predpiše, ker ni samostojna ustanova, nego organ državne gospodarske politike. Na očitke glede disparitete med Prizadovo odkupno ceno in mnogo nižjo ceno, ki so jo zlasti v avgustu plačevali trgovci producentom je g. Novaković odgovoril, da krivda ne zadene uprave Prizada, ki je imel samo nalogo da odkupi po predpisanih pogojih vso ponudeno pšenico.

Če ne bi v Evropi izbruhnila vojna, bi doživeli polom žitnega režima

Ob zaključku občnega zbora je dobil besedo generalni ravnatelj Prizada Edo Marković, da odgovori na napade, ki so bili v zadnjem času izneseni proti Prizadu. Dejal je med drugim, da je bila letos prvikrat, odkar je bila izvršena reorganizacija Prizada, odkupna cena za pšenico **določena brez predhodnega zaslišanja družbe.** Prejšnja leta je uprava Prizada lahko prevzela vso odgovornost, letos pa tega ne more, ker je bil žitni režim uveden brez Prizada. Ko je bila v juliju določena intervencijska cena 165 din, je znašala izvozna pariteta za pšenico le 65 din. Če ne bi izbruhnila vojna v Evropi, **bi Prizad pri tem žitnem režimu izgubil vse svoje fonde (zlasti intervencijski fond, ki znaša 139 milijonov din) in še kakih 150 milijonov din preko tega.** Na srečo pa so se razmere v Evropi bistveno spremenile in državna blagajna sedaj ne bo oškodovana. Do velike ponudbe pšenice je prišlo deloma zaradi tega, ker so bile podane izjave, da veljajo visoke odkupne cene samo v početku žitnega režima, deloma pa zaradi vojne psihoze. Tako je moral Prizad v šestih tednih odkupiti 36.000 vagonov pšenice, ki je ni vedel kam spraviti. Prizad je bil prvi, ki je opozoril na posledice zaradi predpisane odkupne cene. Njegovemu pozivu, naj vsaj večja mesta in druge ustanove odkupijo za rezerve večje količine pšenice, se takrat nihče ni odzval.

Besedilo naredbe o omejitvi motornega prometa

Poročali smo že, da sta trgovinski in finančni minister na osnovi uredbe o omejitvi prodaje tekočih goriv in prometa z motornimi vozili od 10. novembra t. l. predpisala izvršilno naredbo, ki je objavljena v včerajšnji številki »Službenih novin«. Uredba se glasi:

Omejitve

Do nadaljnje naredbe je **prepovedana uporaba vseh privatnih potniških avtomobilov in motociklov v času od sobote ob 14. uri do ponedeljka ob 8. uri.** Od te prepovedi so izvzeti: 1) avtobusi, ki vrše redni potniški promet; 2) avtotaksiji, ki pa morajo biti vidno in enotno označeni po naredbi notranjega ministra; 3) avtomobili zdravnikov, veterinarjev in osebja sanitetne službe, toda le pri vršenju njihovega poklica; 4) motorna vozila prostovoljnih gasilskih društev; 5) avtomobili tujih diplomatskih predstavnikov.

Uporaba potniških avtomobilov države in samoupravnih teles se omejuje izključno na službene potrebe. Predstojnik državne ali samoupravne ustanove, ki ima avtomobile, bo izdal naredbo za omejitev porabe vozil na najnujnejšo mero, pri čemer jim bo odredil najvišjo potrošnjo tekočega goriva. Vozači teh avtomobilov morajo imeti legitimacije, ki jih podpiše predstojnik dotične ustanove.

Do nadaljnega je prepovedana uporaba avtomobilov v relacijah, ki so vzporedne z državnimi železniškimi progami. Od te prepovedi je izvzet tovorni promet v okolišu 30 km od posameznih krajev.

Prijava vozil in motorjev

Da bodo lahko izkoristili ugodnosti nadaljnih naredb, s katerimi se bo uredila prodaja tekočega goriva, so dolžni:

1) **lastniki vseh motornih vozil** (motociklov, potniških avtomobilov, avtotaksijev, avtobusov, plovnih objektov itd.) **predložiti najkasneje v 15 dneh** od uveljavljenja te naredbe pravilno izpolnjene **prijave svojih vozil** po obrazcu št. 1, natiskanem v »Službenih novinah« Te prijave se predložijo pristojnemu občemu upravnemu oblastvu, pri katerem je vozilo registrirano, in sicer v dveh enakih izvodih. Osebe in podjetja, ki imajo več vozil, morajo za vsako vozilo predložiti posebno prijavo;

b) **lastniki motorjev** na pogon s tekočim gorivom, ki se uporabljajo za pogon industrijskih, obrtnih in drugih naprav, morajo predložiti najkasneje v 30 dneh od dneva uveljavljenja te uredbe pravilno izpolnjene prijave za vsak motor po obrazcu št. 2, natiskanem v »Službenih novinah« Te prijave se predložijo pristojnemu občemu upravnemu oblastvu, pri katerem je motor registriran, in sicer v dveh enakih izvodih.

Lastniki motornih vozil in motorjev na pogon s tekočim gorivom, ki ne bi predložili pravilno izpolnjenih prijav v predpisanem roku ali bi v prijavi navedli neresnične podatke, ne bodo mogli dobiti tekočega goriva za pogon, čim se bo uvedel sistem oskrbe na podlagi kart ali na drugačen način. Gornje prijave so oproščene taks v smislu čl. 1. tar. štev. 6. zakona o taksah.

Obče upravna oblastva, ki bodo prejela prijave, izpolnjene v gornjem smislu, bodo preverila prijave in potrdila vsako prijavo, ki je točno izpolnjena. En izvod bodo dostavila s priporočenim pismom upravi državnih monopolov, drugi izvod pa bodo pridržala za svojo uporabo.

Omejitve ne veljajo za vozila na plinski pogon

Omejitve iz naredbe se nanašajo samo na motorna vozila na pogon s tekočim gorivom (nafto ali nje derivate). Ona vozila, ki so urejena na pogon z domačim gorivom (metanov plin, lesni plin, oglje in slično) **se lahko nadalje svobodno uporabljajo brez omejitev.**

Za kršitev predpisov glede vožnje ob nedeljah in glede vožnje v relacijah, ki so pararelne z železniškimi progami, se kršitelj predpisov kaznuje z denarno kaznijo do 5.000 din in zaporom 30 dni.

Nova pogajanja za uvoz rumunske nafte

Pogajanja, ki jih je vodila naša delegacija v Bukarešti zaradi uvoza nafte, so bila skoro zaključena, ko je prišlo do demisije vlade Argetoiana. Neposredni povod vladne demisije je bila, kakor smo že poročali, zunanja trgovinska in devizna politika rumunskega ministra za gospodarstvo Bojoua, ki je poizkusil uvesti kompliciran devizni režim, po katerem bi morale klirinške države (med katere spada tudi naša) plačati za rumunsko blago 60—70% višje cene. Finančni minister Constantinescu, ki se je upiral temu režimu, je obdržal svoj resor v novi vladi Tataresca. Resor za narodno gospodarstvo pa je prevzel tajnik tega ministrstva Bajcoianu, ki je vodil rumunsko delegacijo pri pogajanjih z našo državo.

Vladne spremembe so povzročil začasno prekinjenje pogajanj. Med tem časom je naši delegaciji uspelo, da nam je zajamčila dobavo večje količine nafte na račun kontingentov, določenih za tekoče leto. Tako je sedaj na poti v Jugoslavijo 15 ladij (tankov), vsaka s količino 80 do 90 vagonov nafte. Naša eksperta svetnik trgovinskega ministrstva Boško Djordjević in direktor devizne direkcije Narodne banke Kosta Ljubisavljević sta se med tem vrnila v Beograd, kjer sta dobila nove instrukcije in sedaj znova potujeta v Bukarešto, kjer se bodo v četrtek nadaljevala pogajanja. Pričakovati je, da bodo sedaj pogajanja hitro zaključena.

Glavna zadružna zveza o zaščiti minimalne kmečke posesti

V ponedeljek 27. t. m. je bila v Beogradu seja širšega upravnega odbora Glavne zadružne zveze, ki jo je najprej vodil predsednik dr. Anton Korošec, pozneje pa sta seji predsedovala podpredsednika Voja Djordjević, minister na razpoloženju, in Miloš Štibler. Po končani obravnavi tekočih zadev so na seji sklenili, **da bo 15. decembra v Beogradu redna letna skupščina Glavne zadružne zveze.** Nadalje so razpravljali o razdelitvi pomoči za zadružni pouk in statistiko ter o postavitvi revizorjev Glavne zadružne zveze.

Tajnik Djordje Davidović je predložil obsežen referat o vprašanju **zaščite minimalne kmetske posesti**, glede na akcijo, da bi se v smislu § 471 srbijanskega državljanskega sodnega postopka iz l. 1873 zaščita minimalne kmečke posesti razširila tudi na druge kraje naše države. Po obsežni diskusiji je upravni odbor zavzel stališče, **da je zaščita minimalne kmečke posesti koristna in potrebna, vendar jo je treba spraviti v skład s potrebo kmeta po kreditu. Zato je neobhodno potrebno, da bi se od zaščite izvzele terjatve kreditnih zadrug in ustanov za kmečko samopomoč podobno kakor so po zakonu o Privilegirani agrarni banki terjatve te banke izvzete iz predpisa tega § 471.** Isto naj bi veljalo tudi za kmečke kreditne zadruge. Na ta način bi imel kmet možnost, da dobi kredit, obenem pa bi bil zaščiten.

= **Industrija in vpisovanje prve tranše 6% posojila za obrambna dela in narodno obrambo.** Že včeraj smo poročali o emisiji prve tranše tega notranjega posojila v višini 700 milijonov din. Vpisovanje bo 1. in 2. decembra. Sedaj poročajo iz Beograda, da je bilo na seji s predstavniki industrije 24. t. m. v Beogradu dogovorjeno, da bo industrija vpisala 50 do 60 milijonov tega posojila.

Gospodarske vesti

= **Sporazum o predvojnih dolgovih Srbije in Bosne.** Iz Beograda poročajo, da je bil včeraj podpisan v oddelku za državne dolgove pri finančnem ministrstvu sporazum med Nemčijo in našo državo o predvojnih dolgovih Srbije in Bosne.

= **Iz naše železarske industrije.** Strokovni list »Metalurgija« poroča v novemberski številki da proučuje Kranjska industrijska družba možnost gradnje drugega plavž za potrebe svoje jeklarne, ki bi imel kapaciteto vsaj 50.000 ton surovega železa letno, kakor obstoječi plavž na Jesenicah, in da obstoji možnost, da se plavž zgradi v dolini Sane. Kakor smo se informirali, je pri Kranjski industrijski predmet študija zaenkrat samo vprašanje, kje naj bi se eventualno postavil nov plavž, odnosno kje bi bilo najprikladnejše mesto za tako industrijo, pri čemer pridejo v poštev oziri na ležišča železne rude, na prevozne možnosti in na obstoječe vodne sile.

Borze

28. novembra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinški čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se v Zagrebu trgovali po 36.50, v Beogradu pa po 37.73. Tečaji na svobodnem trgu se nadalje ravnajo po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektnem tržišču se je Vojna škoda pri nespremenjeni tendenci nudila po 437 (v Beogradu je bil zabeležen nižji tečaj 435—435.50). Zaključki pa so bili zabeleženi v 6% begluških obveznicah pa 80 (v Beogradu po 79.75 v 6% dalmatinskih agrarnih obveznicah po 75 (v Beogradu po 74.75) in v delnicah Gutman po 53.

Devize

Ljubljana. Oficielni tečaji: London 173.10—176.30, Pariz 97.85—100.15, New York 4425—4485, Curih 995—1005, Amsterdam 2348—2386, Bruselj 731.50—743.50. **Tečaji na svobodnem trgu:** London 213.83—217.03, Pariz 120.93—123.23, New York 5480—5520, Curih 1228.18—1238.18, Amsterdam 2899.93—2937.93, Bruselj 903.47—915.47.

Curih. Beograd 10, Pariz 9.90, London 17.47, New York 446, Bruselj 73.75, Milan 22.50, Amsterdam 236.70, Berlin 178.50, Stockholm 106.25, Oslo 101.35, Köbenhavn 86.10, Sofija 5.40, Budimpešta 80, Atene 3.40, Bukarešta 3.40.

Efekti

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 437 bl., 4% agrarne 53 den., 6% begluške 79—80.50 (80), 6% dalm. agrarne 74—75.50 (75), 6% šumske 75 bl., 7% stabiliz. 91—94, 7% invest. 97—99, 7% Seligman 99 den., 7% Blair 89—90, 8% Blair 93—95; delnice: Narodna banka 7100 den., PAB 200 den., Trboveljska 225—230, Gutmann 50—53, Šećerana Osijek 100 den., Osiječka ljevaonica 150 den.

Beograd. Vojna škoda 435—435.50, 6% begluške 79.50—80 (79.75), 6% dalm. agrarne 74.50—75 (74.75), 6% šumske 73—73.75 (73.50—73.75), 7% invest. 99 den., 7% stabiliz. 97 den., 7% Seligman 99.50 den., 7% Blair 89.50—90 (89.50), Narodna banka 7300 den., PAB 203—204 (204—205).

Blagovna tržišča

Žito

+ **Chicago,** 28. novembra. Začetni tečaji: **pšenica:** za dec. 88, za maj 86.25, za julij 84.50; **koruza:** za maj 52.75, za julij 53.125.

+ **Winnipeg,** 28. novembra. Začetni tečaji: **pšenica:** za julij 75.25, za okt. 76.75.

+ **Novosadska blagovna borza** (28. t. m.). Tendenca nesprem. **Pšenica:** baška okol Novi Sad 189 — 191; gor b. 190 — 192; srem. 188 — 190; slavonska 189 — 191; ladja Tisa 191 — 193; **rž:** baška 142 — 144. **Oves:** baški, sremski in slavonski 148 — 150. **Ječmen:** baški in sremski 64/65 kg 160 — 165. **Koruza:** baška 140 — 142; banatska 137 — 139; nova par. Indjija 111 — 113. **Moka:** baška in banatska »0g« in »0gg« 285 — 295; »2« 265 — 275; »5« 245 — 255, »6« 235 — 245; »7« 195 — 205; »8« 125 — 135. **Fižol:** baški ročni beli brez vreče 360 — 370. **Otrobi:** baški in sremski 117.50 — 120.

Volitve na univerzi

Na naši univerzi so bile pretekli teden končane volitve v posamezna strokovna društva.

Na **pravni** fakulteti so dobila katoliška akademska društva 145 glasov, nacionalni pravniki so nastopili z dvema listama in je dobila lista »Jugoslavije« 120, lista »Edinosti« pa 43 glasov, levičarji so dobili 53 glasov.

Na **filozofski** fakulteti je dobila lista katoliške konservativne akademske zveze 58 glasov, levičarska katoliška lista pa 38 glasov. »Slovenec« je poročal, da so imeli na tej fakulteti levičarji in nacionalisti skupno listo, ki je dobila 58 glasov. Dejansko pa take liste ni bilo, ker se »Jugoslavija« ki ima na tej fakulteti 45 vpisanih članov in večino uprav v treh klubih (romanisti, geografi in matematiki) volitev ni udeležila.

Na **medicinski** fakulteti so dobili levičarji 66 glasov, katoliška lista 36 in lista »Jugoslavije« 23 glasov.

Na **tehnični** fakulteti obstoja Zveza strokovnih klubov posameznih oddelkov. Na **gradbenem** oddelku je »Jugoslavija« dobila absolutno večino in ima poleg predsednika šest odbornikov. Na **strojnem** oddelku imajo v odboru člani »Jugoslavije« prav tako večino. V Društvu kemikov je predsednik član »Jugoslavije«, med 9 odborniki je 6 članov »Jugoslavije«. Pri **montanistih** je predsednik neorganiziran nacionalist, »Jugoslavija« ima 3 odbornike, levičarji 4, katoliška »Zarja« 1. Pri **arhitektih** je razmerje med »Jugoslavijo« in levičarji 16:18 na **elektrotehniki** pa so absolutni gospodarji levičarji. Predsednik Zveze strokovnih društev na **tehnični fakulteti** je član »Jugoslavije« in od 12 odbornikov je 7 članov »Jugoslavije«.

Da je na filozofski fakulteti razmerje toliko v prilog akademikov JRZ, je, kakor vsa leta, tudi letos pripisati dejstvu, da je tam vpisanih precej duhovnikov in redovnic.

Obnovitev ukinjenih vlakov

Beograd, 28 nov. v. Objave v »Jutru« kako so bili v drugih direkcijah zopet vzpostavljeni mnogi reducirani vlaki, so povzročile nešteto pismenih in brzojavnih peticij in protestov na prometno ministrstvo. Skoraj iz vseh krajev Slovenije so organizacije, zlasti gospodarske, pa tudi občine pošiljale ministru prošnje in pozive, naj se Slovenija pri delni obnovi prometa ne zapostavi.

V ministrstvu je sedaj izdelan predlog da se tudi v območju ljubljanske železniške direkcije vzpostavi velik del ukinjenih vlakov in sicer v skupnem obsegu nekaj čez 200 dnevno prevoženih kilometrov.

Upati je, da bo minister naredbo morda že jutri, ali vsaj prihodnje dni odobril in da bodo najbolj važni ukinjeni vlaki morda že s 1. decembrom, najkasneje pa s pričetkom prihodnjega tedna pričeli voziti.

Zavraten umor v Beogradu

Beograd, 28. nov. p. Davi ob 4. se je pripetil v Beogradu zločin, čigar žrtev je postal starešina kvarta Miodrag Janković. S podrejenimi organi policije je pregledoval nočne lokale, ki jih je v njegovem okraju precejšnje število. V nekem lokalu je naletel na Jakša Petanovića in njegovo izvenzakonsko ženo Desanko Ristić. Iz neznanega razloga ju je hotel aretirati, ker pa je Jakša Petanović pobegnil, je aretiral samo Desanko Ristićevo. Ko so jo peljali v policijsko stražnico, je nenadoma skočil iz stranske ulice Jakša Petanović ter oddal iz revolverja 3 strele na Miodraga Jankovića, nato pa pobegnil. Janković je podlegel kasneje ranam, morilca pa so zjutraj aretirali.

Smrt mladenke pod vlakom

Ljubljana, 28. novembra.

Na progi med Verdom in Logatcem je železniški čuvaj naletel davi na razmesarjeno žensko truplo tik tira. Čuvaj je stvar takoj sporočil postajama na Verdu in v Logatcu ter obvestil tudi orožnike na Vrhniki. Na kraj nesreče je prišla orožniška patrulja, ki je v nesrečnici spoznala mlado dekle iz Ljubljane, Danico Kovačevičevo iz Kosove ulice v Šiški. Orožniki so takoj obvestili policijsko upravo v Ljubljani, ta pa očeta nesrečnega dekleta, ki je pismonoša pri šišenski pošti. Na Verd je prišla komisija železniške direkcije iz Ljubljane, ki je ugotovila, da je Kovačevičeva na odprti progi na nepojasnjen način padla iz vlaka, najbrž iz potniškega, ki prihaja v Ljubljano ob 19.20, ali pa iz brzca, ki prihaja nekaj minut po polnoči. Danica Kovačevičeva, ki ji je bilo komaj 25 let in je bila zaposlena v šumijevi tovarni v Ljubljani, se je v nedeljo odpeljala na Rakek, na povratku domov pa je doživela strašno nesrečo. Truplo so prepeljali v mrtvašnico na Vrhniko, od tam pa v Ljubljano. Pogreb bo jutri, v sredo, ob 15. na pokopališče v Dravljah. Bodi ji zemljica lahka!

Sokol

Vaditeljski zbor Sokola I. v Ljubljani obvešča vse članstvo in starše naraščaja in dece, da je redna telovadba oddelkov po sledečem vrstnem redu: za člane vsak torek in petek od 20.15 do 21.30, za moški naraščaj vsak torek, in petek od 19. do 20.15, za moško deco vsak ponedeljek in četrtek I. oddelek deca do 10. leta od 17. do 18. ure, II. oddelek deca od 10. do 14. leta od 18. do 19. ure, za članice vsak ponedeljek in četrtek od 20. do 21.15, za ženski naraščaj vsak ponedeljek in četrtek od 19. do 20. ure, za žensko deco vsak torek in petek I. oddelek deca do 10. leta od 17. do 18. ure, II. oddelek deca od 10. do 14. leta od 18. do 19. ure. Vse članstvo in starši se obveščajo, da se konča vpisovanje v vse oddelke s 5. decembrom, ker se prične potem z pripravami in rednim delom v oddelkih za prihodnje leto. Članstvo se opozarja, da je telovadba do 26. leta obvezna.

Sokol I. Ljubljana-Tabor proslavi državni in sokolski praznik v petek 1 decembra ob 11. dopoldne v veliki dvorani Sokolskega doma na Taboru. Ob tej priliki bo svečana seja društvene uprave. Na dnevnem redu bodo nagovor, prevedba dece v naraščaj in naraščaja v članstvo, polaganje zaobljube vseh novih članov in članic, ki so prestali šestmesečno poskusno dobo in so bili definitivno sprejeti, in polaganje zaobljube naraščaja in dece. Vabimo vse članstvo, da se te svečanosti udeleži v čim večjem številu.

Sokol Ljubljana-Šiška proslavi državni in sokolski praznik 1. december s prosvetno akademijo ob 20. v veliki dvorani Sokolskega doma v Šiški. Na proslavo se vabita članstvo in naraščaj kakor tudi ostalo občinstvo.

Sokol Medvode. Veselje je gledati živahno vrvenje mladine v našem Sokolskem domu. Tu je neprestano gibanje vse popoldneve in večere: telovadne vaje se vrste z vajami za igre in petje. Vse se pripravlja za telovadno akademijo, ki bo na praznik zedinjenja 1. decembra ob 20. Spored je pester. Igra »Pri belem konjičku« je izborno uspela. Vsi igralci so se dobro vživeli v svoje vloge in jih sijajno podali, da res ne vemo, komu bi dali prednost. Burno odobravanje po vsakem dejanju je pričalo, da je bilo občinstvo z igro nad vse zadovoljno. Na splošno željo se igra v nedeljo ob 16. ponovi.

Akademija kamniškega Sokola za 1. december. Sokolu je praznik zedinjenja najvišji praznik. V tem znamenju pripravlja kamniški Sokol svojo proslavo 1. decembra. Na akademiji, ki bo na predvečer praznika v čitalniških prostorih, bo pokazal svoje delo in uspeh, predvsem kar se tiče dela v telovadnici, pa tudi duha, ki vlada v našem Sokolu. Nastopili bodo vsi oddelki z raznimi vajami in skupinami, na sporedu pa je tudi prizor »Na Kosovem«, ki je zelo učinkovit in zelo primeren današnjim dnem. Vabimo Kamničane in okoličane, da pridejo in sodelujejo manifestaciji našega hotenja in naših želja k prvemu decembru. Pričetek ob 20.

Sokolska proslava v Kranju. V četrtek ob pol 21. priredi Mestna občina kranjska v Narodnem domu proslavo državnega praznika.

Sokolsko društvo Kranj pa bo proslavilo državni in sokolski praznik v petek. Ob 11. bo slavnostni zbor, katerega se mora udeležiti vse članstvo, ostala javnost pa je vljudno vabljena. Ob 18. bo v telovadnici akademija, katere spored obsega 11 pestrih točk. Vljudno vabljeni!

RADIO

Sreda, 29. novembra

Ljubljana 7: Jutrnji pozdrav, napovedi, poročila. — 7.15: Veseli zvoki (plošče). — 12: Španske pesmice in plesi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Resni zvoki in veseli ritmi (plošče). — 14: Napovedi. — 18: Mladinska ura: a) Narodno obrambno delo in mladina (prof. E. Bojc); b) Za mlade naravoslovce (g. Zor). — 18.40: Kmet, izobrazba in šola (dr. Vinko Brumen). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nac. ura: Ministrstvo za telesno vzgojo. — 19.40: Objave. — 19.50: Fotografiranje v naravnih barvah (g. Fr. Bajt). — 20: Rubinsteinovi dvospevi (gdčni. Poldka Zupanova in Vida Rudolfova). — 20.45: Plesna muzika s plošč. — 21.15: Klarinet solo (g. Fr. Urbanec). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Tamburaški sekstet (St. Kahne).

Beograd 18.05: Orkestralni koncert. — 20: Prenos opere iz gledališča. — **Zagreb** 20: Prenos opere iz Ljubljane. — **Praga** 19.50: Spevoigra. — 23: Koncert češke glasbe. — **Sofija** 19: Instrumentalni koncert. — 19.50: Prenos Wagnerjeve opere »Tannhäuser«. — 22.30: Lahka in plesna muzika. — **Dunaj** 16: Lahka godba. — 19.15: Puccinijeva glasba.

Rdeči križ se pripravlja

Finske žene iz višjih družabnih slojev se zbirajo v pisarnah Rdečega križa in odboru za narodno obrambo

Država kmetov in delavcev

Finska v številkah — Njena gospodarska struktura Preživlja jo trgovina z lesom in njegovimi izdelki

Na Finskem živi na površini 382.000 štirijaških kilometrov okrog 4 milijone ljudi. Po poklicu jih pripada okrog 60 odstotkov poljedelstvu, 17 odstotkov industriji in obrti, 4 odstotki so zaposleni v trgovini, isto toliko v prevozni in prometni stroki 15 odstotkov pa v drugih poklicih. Gospodarstvo te velike, toda malo naseljene dežele temelji zelo na bogastvu z lesom. Lesne zaloge finskih gozdov računajo na 1600 milijonov kubnih metrov, število dreves, ki so primerna za prodajo kot gradbeni les, cenijo na 1500 milijonov, od tega je 90 odstotno iglavcev. Les in lesni izdelk predstavljajo skoraj 80 odstotkov vsega finskega izvoza.

Izvoz finske dežele je znašal v prvih osmih mesecih tega leta 5759 milijonov finskih mark. Od tega je odpadlo 2289 milijonov mark na les in lesne zdelke ter 2377 milijonov mark na lesovino in papir. Druge znatne postavke v izvozu so predstavljale žive živali v vrednosti 494 milijonov finskih mark in rude v vrednosti 166 milijonov mark.

Površina, ki jo poljedelsko izkoriščajo, znaša okrog 2 milijona hektarjev, od tega je 52 odstotkov travnikov in pašnikov. Velik pomen ima tudi finsko mlečno gospodarstvo. Razen živih živali Finska ne izvaža živinorejskih proizvodov, kajti v tem pogledu je sama v znatni meri odvisna od uvoza. Število industrijskih podjetij znaša okrog 4200, v industriji pa je zaposlenih okrog 207.000 oseb. Kosmato vrednost industrijske proizvodnje cenijo na kakšnih 21 milijonov finskih mark. Finska trgovinska mornarica razpolaga trenutno z 850 enotami s skupno 360.000 t. Med temi enotami je 558 parnikov s 304.000 t, 182 motornih ladij z 21.000 t in 110 jadrnic s 35.000 t.

Bodite previdni z bankovci!

Otroci jih ne smejo prijemati, ker se lahko nalezejo kakšne bolezni

V bankovcih tiči marsikakšna nevarnost, ki zdravniki pred njo svarijo. V zdravstvenem pogledu bankovci še daleč niso tako prijetni kakor kovanci. Kovanci namreč bolezni ne prenašajo, ker uničuje srebro in baker v njih bolezenske kali, na papirju pa se sčasoma naberejo velike množine vsakovrstnih nevarnih klic.

V normalnem prometu z bankovci posebne nevarnosti sicer ni, vendar bi morale matere paziti na to, da bi se otroci ne igrali z njimi in jih prijemali. Otroci imajo navado, da vtikajo vsakovrstne stvari v usta in to pri bankovcih gotovo ni zdravo. Če se otroci igrajo s kovanci, še daleč niso izpostavljeni tolikšni nevarnosti, saj moremo kozarec inficirane vode razkužiti že s tem, da damo vanj srebrn novec. Že najneznatnejši, netehtljivi delci srebra, ki prehajajo v vodo, uničujejo bakterije isto tako kakor zdravila, ki vsebujejo srebro.

Obrt na bojišču

Čevljar nemške vojske popravlja škornje za svoje tovariše

Ležišča premoga v zapadni Ukrajini

Švedski listi poročajo iz Moskve, da so v Zapadni Ukrajini, ki so jo Rusi vzeli Poljakom, odkrili ogromna ležišča premoga. Odprava geologov je premogovnemu komisarijatu v Moskvi poslala poročilo, iz katerega je razvidno, da Poljaki teh zakladov niso izkoriščali in da bi jih brž kone tudi nikoli ne bi odkrili.

Gre za najmanj 100 milijonov ton lahko dostopnega antracita in mehkega premoga. Na mnogih mestih segajo skladi do površja. Novi premogovniki so za Rusijo velikega gospodarskega pomena, ker bodo zvišali nje izvozni presežek.

Koliko je jablan

Računajo, da je na svetu okrog 450 milijonov jablan, to je trikrat toliko, kolikor je hrušk. Samo v Zedinjenih državah imajo 100 milijonov jablan. Na drugem mestu je Nemčija s 85 milijonov dreves, ki pa še vedno ne zadostujejo za domačo potrebo, na tretjem Francija z 68 milijoni jablan. Hrušk ima največ Nemčija, in sicer 35 milijonov, na drugem mestu so Zedinjene države z 20 milijoni. V normalnih letih dajejo vse jablane okrog 10 milijonov, hruške pa okrog 3 milijone ton sadja.

Družinska idila

Egiptski kralj Faruk s soprogo in otrokom

70.000 ameriških letalcev

Interesantna ameriška statistika

Vodja zvezne oblasti za civilno letalstvo v Zedinjenih državah, Robert Hinckley, je izrazil svoje prepričanje, da bodo te države ob koncu l. 1941 razpolagale s 70 tisoč letalci s pilotskimi diplomami. Ta čas ima 24.144 letalcev takšno diplomo, to je 6000 ali 30 odstotkov več nego lansko leto. Če pojde v tej meri naprej, se bo sedanje število v treh letih pač potrojilo.

Hinckley je nadalje sporočil, da so v prvih šestih mesecih letošnjega leta v Zedinjenih državah izdelali 1627 civilnih letal za domačo rabo, v isti dobi lanskega leta pa samo 850. Varnost v zračnem prometu se je v državah zelo povečala, tako da odpade danes 1 smrtna nesreča na 23.430 poletov na vsakega ubitega potnika pride 51.7 milijona milj, na ubitega pilota pa celo 72.9 milijona milj.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Umor v letalu

Razvoj tehnike prinaša tudi nove oblike v kriminalu

Prvič v zgodovini letalstva se je zgodil umor v letalu. Mlad letalski učenec, Ernest Pletch, se je v Indianapolisu v Zedinjenih državah dvignil s svojim učiteljem Charlesom Vivensom v zrak. Letalo sta bila ukradla in sta hotela z njim na pustolovščine. Čez nekoliko ur je Pletch sam izstopil v Indianapolisu. Izjavil je, da je njegov učitelj po poti padel iz letala. Krvavo truplo so odkrili kmalu potem nekoliko kilometrov od mesta in Pletcha so osumili umora ter ga zaprli. Res je umor kmalu priznal.

Pri zaslišanju je izpovedal vse podrobnosti. Oba letalca sta bila kakšnih 1000 m nad zemljo, tedaj sta se sprla zaradi smeri, v katero bi bila rada poletela. Prepir je postajal čedalje hujši. Končno je učenec učitelju prisolil zaušnico. Učitelj mu je vrnil udarec s pestjo pod brado. Razvila se je prav boksaška borba, nihče izmed obeh se ni brigal več za krmilo. Letalo je začelo hitro padati. Ko je bilo le še kakšnih sto metrov nad zemljo je Pletch potegnil samokres in Vivensa z dvema streloma umoril. Nato mu je uspelo, da je obvladal letalo ter pristal na nekem polju. Tam se je iznebil trupla in se vrnil z letalom v Indianapolis.

Italijanski manevri v Abesiniji

V okolici Adis Abebe so se ob navzočnosti abesinskega podkralja, vojvode Aostskega, izvršile velike vojaške vežbe. Manevrom so prisostvovali tudi mnogi abesinski plemenski poglavarji, ki jim je posebno imponiralo, da je topništvo tako točno zadevalo.

Holandci spravljajo umetnine

Holandska vlada je objavila naredbo, ki veleva, da se morajo vse umetnine v najkrajšem času spraviti v varna zaklonišča. Prav tako se mora poskrbeti za varnost knjižnic in arhivov.

Pisatelj Sillanpää

Letošnji Nobelov laureat za književnost

Sillanpää čita brzojavko z obvestilom, da je prejel Nobelovo nagrado

Letošnjo Nobelovo nagrado za literaturo so podelili, kakor smo že poročali, finskemu pesniku Francu Emilu Sillanpääju. Pri podelitvi te nagrade so odločali, kakor v prejšnjih letih že večkrat, gotovo tudi dnevni politični momenti. Nobelov odbor je hotel pač na ta način izraziti svoje simpatije do malega, zavezniškega ljudstva, ki mu veliki sosed daje preživljati kritične ure. Vendar pa si je nagrado zaslužil tudi pesnik sam.

Sillanpää ni namreč samo najbolj priznani finski pesnik in pisatelj sedanjosti, ki je ustvaril literaturi svojega ljudstva samobitno, a vendar svetovno veljavno obliko, temveč je tudi pravi zastopnik svojega naroda, utelešenje najboljšega finskega rodu. Kot sin ubogega kočarja, ki je zrasel v skopem, trdem svetu finskega kmetstva, živi še danes v najtesnejši zvezi s svojo kmečko domovino, čeprav si je izbral Helsinke za bivališče. Je pravi realist, ki upodablja vse, kar je prijemljivo, nazorno in diši po zemlji, a pri tem tudi pravi pesnik — ne sicer kakšen romantični pevec, vendar pa globoko čuteč, včasih celo zasanjan lirik! Ves živi v naravi, ki jo oživlja s skopimi pripomočki in z malo besedami.

Napisal je celo vrsto novel, njih najbolj znana zbirka, ki jo je izdal 1924 se imenuje »Kar ob zemlji živi«. Napisal pa je tudi vrsto romanov, med katerimi so najpomembnejši »Pobožna revščina« iz l. 1919, »Mlada smrt« 1931, in »Moževa pot« 1932. Drugi izmed navedenih romanov si je najbolj utrl pot tudi v svet. S sugestivno silo, ki spominja pogostoma na Reymonta, podaja realistično hrapavo, a mnogolično sliko finskega kmetstva in v nasprotju z njo zelo privlačno, navzlic neki kmetski teži fino in dražestno podobo dekle Silje. Roman je s svojimi liki pravi simbol Sillanpääjeve umetnosti, ki zna biti obenem trda in nežna.

Kako spijo živali

Podlasice, zajci, mačke in lisice, jež in ptice

Živalske spalne navade predstavljajo zanimivo poglavje, ki je pa še prilično neraziskano. Nekatere živali zaspijo zelo rahlo spanje.

Podlasice v spanju n. pr. ne boš nikoli ujel, še manj kakšnega zajca. Tudi mačke, ki spijo na videz z odprtimi očmi, se hitro prebude. Jež nasprotno zelo globoko spi in celo smrči. Lisica je velika zaspanka in zaspi kakor mačke rada na soncu. Zvije se v mičen klobčič in položi glavo med sprednje noge tako, da se ji konec repa dotika nosu.

Kako spijo ptice, vedo malokateri. Če posvetiš zvečer z električno svetilko v mejice in grmovje kakšnega velikega vrta, boš doživel mična odkritja. Kadar spi ptica na svoji veji, se ji kremplji ovijejo veje in ni nobene nevarnosti, da bi niti v najglobljem spanju padla na tla.

Hudo pa je, če kremplji v mrzli noči tako primrznejo k veji, da se ptica ne more več osvoboditi.

Često naletiš na dvojico majhnih ptičk, ki sta se na veji tako tesno stisnili druga k drugi, da tvorita na videz eno samo pernato žogo. Nekatere ptice odhajajo v slabem vremenu celo podnevi spat, a večinoma le v svoja gnezda. Tako delajo n. pr. vrabci, a le tedaj, če imajo primerno počivališče. Opazovali so vrabca, ki je štiri zime zaporedoma vsak večer spal na istem mestu: njegova spalnica je bila pod cestno svetilko, ki je bila pritrjena k neki hiši. Spal je vsako noč v polni svetlobi in vedno s telesom proti severu, z glavo pod perutmi. Mnoge ptice se v spanju stisnejo druga k drugi, da bi jim bilo toplo, druge spijo rajši same.

Alzačanke in zamorec

Pričujoča slika kaže, da se mlade Alzačanke v obrambnem pasu blizu francoske meje prav dobro razumejo z vojaki iz črne Afrike

ANEKDOTA

Beethoven je bil v prijateljskem razmerju z nekim bankirjem, ki ga je zavoljo njegove bistroumnosti in poslovne sposobnosti zelo cenil. Slaba vzgoja, ki jo je mož vedno izdajal, pa je glasbenika zelo jezila.

Ko so ga nekoč vprašali za njegovo mnenje o tem finančniku, je menil:

»Ne moremo ga smatrati za nesposobnega, zdi se pa, da svoje modrosti ni užival niti z žlico niti z vilicami, temveč z nožem«.

VSAK DAN ENA

»Vi bi torej radi postali moj zet?«

»To me ravno ne mika, rad bi samo dobil vašo hčer za ženo.« (»Tidens Tegn«)

Zane Grey: 26

Zakon zapada

Roman

»Nu, hvala Bogu, vsaj z Bidom Hatfieldom ne,« je rekel.

»Ne, čeprav mislim zelo pogosto plesati z njim,« se je obregnila.

Kri je planila Calu v obraz.

»Vem, da ti ni do nas Thurmanov nič,« je dejal in globoko zasopel, »a zaradi tvoje sestre te prosim, da rajši ne storiš tega in opustiš tudi nove plese, ki si jih hotela ondan razkazovati ostalim.«

»Mar nocoj dobro popazi, da se jih sam naučiš — čas bi že bil!«

»Ne bom, ker ne pojdem na ples,« je kratko odvrnil, se obrnil in zaprl vrata za seboj.

»Mislila sem, da sta s Calom dobra prijatelja,« je rekla Mary, ko so njegovi koraki utihnili.

»Bila sva.«

»In zakaj nista več? Kaj ti je pa storil ubogi fant?«

»Začel je ravnati z menoj kakor učitelj z učenko! Pred kosilom sem mu pokazala svojo oblekco, pa se mu je zdela neprimerna, pregloboko izrezana in kaj vem, kaj še! Vsekako je rekel, da ne pojde z menoj na ples, če jo oblečem, nu, in tako sem se domenila s Timom.«

»Samo dobro ti je hotel! Le poglej, dete, tujki sva v tem okraju — on pa pozna svoje ljudi in njihove občutke, hotel te je obvarovati neprijetnosti.«

»Vse to sama vem,« je vzrojila Georgia, »in je tudi res, da je prijazen fant, a če se kdo dela, kakor da sem njegova last, in hoče razpolagati z menoj — tedaj ne strpim in kratko malo podivjam! Nu, tega ga že še odvadim — drevi bo videl čudeže, ki jih bo pomnil!«

»Saj si slišala, da ne pojde na ples.«

»Slabo poznaš moške, draga sestra — tako gotovo pride, kakor mi je glava na ramenu!«

»Da bi bilo vsaj že vse za nami,« je vzdihnila Mary in si ogrnila plašč. »Nu, odpraviva se torej, samo naju dveh še čakajo.«

Zunaj na cesti je stal veliki avtomobil, natlačen z ljudmi, ki so veselo kramljali. Enohu je obraz kar sijal, ko ju je pozdravil.

»Tak vendarle!« je vzkliknil. »Zdaj pa le hitro — vi, Georgia, sedite tu noter, gospodična Mary pa k meni na vozniški sedež.«

Georgia se je najbrže bala, da si ne bi v gneči zmečkala prelepe oblekce, in je prosila, naj se sme tudi ona peljati spredaj, a Enoh je odgovoril s svojo običajno suho odločnostjo, ki ji ni bilo moči oporekati:

»Tu ni prostora — že Mary bo morala na vso moč paziti, da ne pomečka zavitkov s tortami in pogačami. Dajte, dajte, sedite v voz — že tako smo precej pozni.«

»A tu ga tudi ni več praznega kotička,« se je našobila Georgia.

»Kar noter, gospodična,« je zaklical Tim, »če ne pojd drugače, vas vzamem na kolena!«

Vsi so se zasmejali.

»Ne, hvala,« je razdraženo odgovorila, a nazadnje je morala odnehati in je tudi res našla kar dober prostorček gospe Thurmanove, ki se je ljubeče zavzela zanjo.

Mary, ki je sedela dokaj na tesnem med velikimi zavitki pogač in Enohom, se je z dobro voljo vdala v svoj položaj.

»Nu, ali smo vsi srečno vkrcani?« je vprašal Enoh.

»Samo Cala manjka,« je oče odvrnil, »a ta ni hotel z nami.«

»Si bo že še premislil,« je smejé se dejal Enoh, »sicer pa ve, kod vodi pot.«

Da bi dohitel izgubljeni čas, je Enoh pognal težki voz z veliko brzino; Maryjo je izprva kar strah obhajal, toda gotovost, s katero je vozil, jo je kmalu pomirila. V ostrih svetlobnih stožcih žarometov so se prikazovali prerijski psi in kunci, ki so prestrašeni skakali v stran, rosne kaplje v travci in na nizko pobešenih vejah dreves so se demantno pobliskavale. Noč je bila občutno mrzla, na tisoče zvezd je sijalo z žametnočrnega neba.

Med tem ko so ljudje v avtomobilu nenehoma klepetali in se smejali, je dvojica na vozniškem sedežu molčala — šele ko je postala pot slaba in grčava in je bilo treba počasneje voziti, je tudi Enoh začel s svojo sosedo pogovor.

»Veste, kaj je s Calom?« jo je tiho vprašal. »Takšnega ga še nisem videl, kakor je nocoj.«

Kratko mu je povedala, kar je vedela, ne da bi zagovarjala Georgijo.

»Vaša sestrica se ne bo zlepa privadila življenja pri nas,« je rekel Enoh, ko je končala, »vsekako pa težje od vas, ki vas imamo že na pol za svojo.«

»To me veseli.«

»Tudi otroci, ki jih poučujete, vas imajo zelo radi — ali mislite zmerom ostati pri nas za učiteljico?«

»Seveda, dokler bodo ljudje zadovoljni z mojim delom — «

»In se vam ne bo nič tožilo po vzhodu in po vsem, kar je tam lepega?«

»Ne, prav gotovo ne.«

»Torej bi se upali zmerom živeti v Tontski krajini, med nami robatimi, neomikanimi ljudmi?«

»Prav dobro mi je sredi vas, srečno se čutim in si ne želim nič boljšega.«

»To je imenitno! Po tem takem ne zaničujete Tontovcev?«

»Kako bi jih mogla! Neomejeno spoštovanje čutim do vseh teh mož in žená, ki se tako hrabro borijo in tako neutrudljivo opravljajo svojo dolžnost, ne glede na to, da so me prijazno in ljubeče sprejeli medse.«

»Oh, dobro vemo, kaj smo vam dolžni — vzgoja tujih otrok ni lahka stvar.«

»Prav nič mi niste dolžni — tudi jaz delam samo to, kar je moja dolžnost.«

Čudni, skoraj slovesni poudarek Enohovih besed jo je vznemirjal. Kam je neki meril?

Obrambna sila Finske

300.000 mož — Vojska je dobro in moderno oborožena V primeru vojne lahko Finska postavi pod orožje

Finska meri 338.000 kvadratnih kilometrov ter šteje okoli 3,800.000 prebivalcev. Od tega je devet desetin Fincev in ena desetina Švedov. Na severu prebiva še nekaj Laponcev. Finska meji v dolžini 1400 km na sovjetsko Rusijo, dočim sta meja s Švedsko in Norveško mnogo krajši. Od ruskih mest je najbližje finski meji Leningrad, ki je oddaljen od meje kakih 40 km. V posebni pogodbi s Sovjetsko unijo se je Finska obvezala, da ne bo imela v Ledenem morju do katerega sega z ozkim pasom svojega ozemlja, več kakor 15 manjših vojnih ladij, s tonažo največ do 400 ton, nobenih podmornic in nobenih vojaških letal.

V Finski je uvedena splošna vojaška obveznost. Aktivna vojska sestoji iz treh pehotnih divizij in ene konjeniške brigade ter šteje v mirnem času skupaj okoli 30.000 mož. Na sovjetski meji vrši službo v normalnih časih posebna graničarska zaščita ki šteje 1200 mož. Poleg rezervistov aktivne vojske, ki jih je okoli 200.000, obstoji še prostovoljski »obrambni zbor«, ki šteje 100.000 mož, tako da lahko postavi Finska v slučaju splošne mobilizacije pod zastave nekaj nad 300.000 mož. V polvojaških obrambnih organizacijah je organiziranih še 80.000 finskih žen in deklet, ki slove kot odlične strelke s puškami in strojnicami.

Finska vojna mornarica ima dve mali obrežni oklopnici po 4000 ton, 5 podmornic, 8 torpedovk, 21 minonoscev in iskalcev min ter 9 bojnih motornih čolnov. Vse edinice so nove, zgrajene šele po svetovni vojni.

Vojno letalstvo šteje okoli 350 letal.

Finska je odlično oborožena z modernim avtomatskim orožjem. Ima tudi sama dokaj močno industrijo orožja, ki krije vse domače potrebe lahkega avtomatskega orožja in lahkih topov. Težko topništvo je po večini švedskega izvora, enako tudi protiletalsko topništvo. Finska vojska slovi po svoji disciplini, vzorni organizaciji ter veliki požrtvovalnosti finskih vojakov. Vojska ima čisto obrambni značaj ter se opira pri vseh svojih operacijah na terenske prilike, ki so nad vse prikladne za defenzivno vojno. V teku zadnjih let je zgradila finska vojska niz utrdb vzdolž najvažnejših prehodov preko sovjetske meje, tako da govore tudi o finski Magnotovi liniji. Vojno vodstvo je posvečalo pri vzgoji svojega vojaštva posebno pozornost pripravi za individualno akcijo manjših četniških odredov ter za četniško vojno, za katero je finsko ozemlje s svojimi ogromnimi pragozdovi in tisočerimi jezeri kakor nalašč ustvarjeno.

★

Letala proti ladjam

Iz krogov angleške admiralitete so bila dana novinarjem podrobna poročila o ponovnih napadih nemških letal na skupine in edinice angleške vojne mornarice. Potek teh napadov je dokazal, da letala niso tako nevarno orožje proti vojnim ladjam, kakor se je prvotno mislilo. Pri vseh dosedanjih napadih se je izkazalo, da se vojne ladje lahko s svojo protiletalsko artilerijo same prav uspešno branijo pred letalskimi napadi.

Pretekli teden so napadli nemški letalci angleško križarko, ki je vozila po Severnem morju v družbi torpednega rušilca. Napad je izvedlo sedem nemških letal, ki so zmetala okoli 100 težkih bomb na obe angleški vojni ladji. Kljub tej toči bomb ni niti ena zadela in so se morala končno nemška letala umakniti pred ognjem protiletalske artilerije obeh vojnih ladij.

Nemčija pripravlja nove podmornice in mine

Po berlinskih poročilih delajo nemške ladjedelnice noč in dan. Predvsem grade podmornice in to tako velike, da bodo lahko operirale na oceanih, daleč stran od obal. Z akcijo teh velikih podmornic bo pričela nemška mornarica pomladi istočasno z napadi na suhozemski fronti in z velikopotezno ofenzivo nemškega letalstva proti francoskemu in angleškemu zaledju. Strokovnjaki pri tem opozarjajo na to, da je Nemčija zgradila med setovno vojno 768 novih podmornic.

Noč in dan so zaposlene tudi nemške tovarne morskih min, ki izdelujejo magnetične mine že v serijah. Produkcija magnetičnih min stoji pod neposrednim vodstvom velikega admirala Raederja.

Nemška admiraliteta je izdala služben demanti vesti, da spuščajo nemška letala magnetične mine s pomočjo padobranov. Demanti zatrjuje, da so položile vse mine na angleški obali podmornice in da nemško letalstvo do sedaj pri polaganju min še ni sodelovalo, čeprav ima za ta na namen posebno konstruirana letala.

Beležke

Politični položaj

Kakor poroča vladno »Vreme«, je bil predsednik vlade g. Cvetković v ponedeljek sprejet v avdienci pri knezu namestniku, ki ga je zadržal tudi na kosilu. Predsednik Cvetković je imel tekom dneva tudi več političnih konferenc. Včeraj se je vrnil v Beograd podpredsednik vlade dr. Maček. Zvečer je bila seja ministrskega sveta.

Ljubljansko gtasilo JRZ poroča v zvezi s temi vestmi, da se vršijo sedaj v vladi razprave o važnih političnih zadevah. Pri tem beleži kot posebno pomembno, da se zlasti Samostojna demokratska stranka zavzema za to, da bi v vlado vstopile vse stranke, ki so 11. decembra z dr. Mačkom šle na volitve. »Slovenec«, ki je še v nedeljo zatrjeval, da je Jugoslovenska nacionalna stranka glavni nasprotnik sporazuma, dostavlja sedaj k svojemu poročilu o akciji SDS sledeče: »Kako naj bi se izvedla razširitev vladne kombinacije predvsem na srbski strani, g. Kosanović v časopisju ne pove, ker bi za tako razširitev na srbski strani prišli v poštev samo radikali in demokrati. Njihovo stališče do sporazuma pa je znano. S pritegnitvijo JNS pa bi sporazum s Hrvati bore malo pridobil. »Slovenec« je torej sedaj obrnil. On smatra, da demokrati in radikali očividno zaradi tega ne morejo priti v poštev, ker so se odločno izrekli proti sedanjemu načinu izvedbe sporazuma. Za JNS »Slovenec« te zapreke ne vidi več, zdi se mu le, da bi Hrvatom bilo »bore malo pomagano«, ako bi bila tudi JNS v vladi.

Iz Beograda nam poročajo, da se v zadnjem času res uveljavljajo mišljenja o potrebi razširjenja politične odgovornosti pri vodstvu države. Vendar smatrajo vse opozicionalne stranke, da bi moglo o tem biti govora le na v obliki povsem nove kombinacije, ki naj bi v smislu politične koncentracije omogočila pospešeno rešitev najbolj važnih državnih vprašanj brez novih težkih trenj in bojev. V tej smeri pa se dosedaj niso vodili nobeni razgovori, ali pogajanja. Ako gre torej za spremembe v vladi, se bo to odigralo zasedaj le v okriliju današnje kombinacije in bo šlo verjetno za izmenjavo posameznih oseb. V tem oziru nudijo razne polemike, ki smo jih tudi mi zabeležili izvestne indikacije. Obstoja tudi stremljenje, da bi bila zemljoradniška stranka zastopana v vladi po svoji vodilni osebnosti.

Organizacija prosvetnega dela med Srbi

V nedeljo je bila v Beogradu prva seja osrednjega sveta srbskih prosvetnih društev na kateri so bili delegati skoraj vseh srbskih prosvetnih organizacij. Na dnevnem redu je bilo vprašanje organiziranja ljudskih knjižnic in čitalnic ter ljudskih univerz. Sestavljen je bil spisek 900 srbskih kulturnih društev in 40 večjih knjižnic, katere bo svet srbskih kulturnih društev pritegnil k delu za razširjenje srbske knjige. Glede organiziranja ljudskih univerz je bilo sklenjeno, da bo postala Kolarčeva ljudska univerza v Beogradu matica za vse slične organizacije na podeželju. Sprejeta je bila tudi resolucija, ki poziva vse srbske kulturne organizacije naj okrepijo svoje delovanje med ljudstvom ter podpro akcijo za zbiranje srbskih množic.

Odsek za premišljevanje

Angleško zunanje ministrstvo se je tako rekoč prepolovilo. Poleg tehničnega aparata za opravljanje tekočih poslov v okviru Foreign Officea so ustanovili še poseben »odsek za premišljevanje« (Thinking Departement), ki se je naselil nekje v provinci, daleč proč od londonskega hrupa. Temu odseku načeljuje Rex Leeper. Odsek ima nalogo temeljito proučevati ves zunanjepolitični material, ki prihaja iz vseh mogočih virov v angleško zunanje ministrstvo. Na podlagi tega materiala mora potem sestavljati spomenice za one, ki imajo v rokah tekoče zunanjepolitične posle. Osnovno načelo, ki je privedlo do ustanovitve tega odseka za premišljevanje je bila potreba ločitve razmišljanja od neposredne akcije.

Kdaj se bomo povzpeli tudi mi tako daleč, da bomo ustanovili odsek za premišljevanje o naših perečih življenjskih problemih. Seveda je vprašanje, če je pri nas sploh kdo pripravljen in sposoben še kaj resno razmišljati ..

Proglas izvršnega odbora omladine JRZ

Izvršni odbor omladine JRZ v Beogradu je izdal na člane organizacije proglas, v katerem poziva vse mlade somišljenike JRZ, da strnejo svoje vrste in čuvajo edinstvo svoje organizacije. »V JRZ zedinjena omladina je najboljša Maginotova in Siegfriedova linija jugoslovenske države in stranke JRZ . .« Omladina JRZ je zvesta programu stranke in ne bo nikdar dopustila sumnje v to, da so Srbi, Hrvati in Slovenci en narod. To je bilo od nekdaj tudi prepričanje vseh velikih mož med Srbi, Hrvati in Slovenci.

Proglas nato razpravlja o notranjih organizacijskih vprašanjih in poudarja, da je položaj v organizaciji sedaj temeljito razčiščen. Pri tem obračunava z dosedanjim predsednikom Izvršnega odbora dr. Bojanom Pircem, ki ga več ne smatra za člana omladinske organizacije JRZ. Zlasti dolži dr. Pirca, da je on začetnik fašističnih metod v organizaciji omladine JRZ. Dr. Bojan Pirc je v svojstvu predsednika Glavnega odbora omladine JRZ tudi naročil uniforme za člane omladine JRZ, kar je svoj čas dalo, kakor je znano, povod za ostre kritike.

Odlikovanje za zasluge v gradbeni stroki

»Službene novine« objavljajo ukaz, s katerim je bil na predlog ministra za zgradbe dr. Kreka odlikovan z redom sv. Save I. reda g. Franc Smodej, senator.

Messerschmidt ni pobegnil

Angleški in francoski listi so nedavno objavili vest, da je pobenil iz Nemčije na Nizozemsko sloviti nemški konstrukter lovskih letal Messerschmidt. V ponedeljek so bili zato povabljeni inozemski novinarji v ministrstvo propagande, kjer se jim je osebno predstavil profesor Messerschmidt ter izjavil, da so njegovi odnošaji s kancelarjem Hitlerjem najboljši. O kakem njegovem nezadovoljstvu ne more biti nič govora. Napovedal je, da bo nadaljeval s konstruiranjem novih tipov lovskih letal. Na Nizozemskem je bil vsega enkrat v svojem življenju, ko je potoval v Anglijo.

Poljaki imajo sedaj doma dva dnevnika

Danes izhajata na poljskem ozemlju, ki ga je zasedla nemška vojska, vsega skupaj dva dnevnika v poljskem jeziku. »Nowy Kurjer Warszavski« izhaja v Varšavi in ga izdaja nemško vrhovno poveljstvo, »Illustrovany Kurjer Codzienny« pa izhaja v Krakovu in je naslednik okoli 30 let starega najbolj razširjenega istoimenskega dnevnika, ki je bil pred zlomom poljske republike znan po svoji protinemški usmeritvi. Izdajatelji novega »Ilustriranega kurirja« so nekateri poljski novinarji, ki so ostali tudi po nemški okupaciji v Krakovu. Oba lista izhajata na osmih straneh.

V krakovskem listu od 18. novembra, ki ga imamo pred seboj, sta dve strani posvečeni malim oglasom, v katerih iščejo starši svoje med vojno izgubljene otroke, žene svoje može, možje žene, bratje sestre itd. Pol strani je namenjenih učenju nemškega jezika, druge pol strani pa nemškim ponudbam za nakup poljskih nepremičnin v Šleziji in bivši poljski Galiciji.

Prvi dve strani sta posvečeni zunanji politiki in brzojavnim vestem. Uvodnik dokazuje, da je Nemčija stvarno že porazila Anglijo. V brzojavih čitamo, da so nemške podmornice potopile ne samo »Ark Royal«, temveč tudi največji vojni ladji sveta »Hood« in »Repulse«. Nemška letala sleherni dan obmetavajo nemoteno London in druga angleška mesta z bombami. Angleški narod je že popolnoma demoraliziran in zahteva od svoje vlade mir za vsako ceno. V Parizu jedo že mačke. Na zapadni fronti zapuščajo celi polki Francozov Maginotovo črto, odlagajo orožje in beže domov.

Dalje čitamo v brzojavnih poročilih, da se na zapadni fronti bore ramo ob rami z nemškimi divizijami sovjetske čete. Poseben članek je posvečen potrebi čim tesnejšega sodelovanja med nemškim in poljskim narodom po zgledu sožitja med Nemci in Slovaki. Tretji članek razpravlja o krivcih za poljsko tragedijo, ki so v prvi vrsti Židje in kapitalisti londonske City.

Odvzem državljanstva

Beograd, 28. nov. p. Notranje ministrstvo je odvzelo državljanstvo Jožefu Markovcu iz Gornje Slaveče v srezu Murska Sobota ter Valterju Šentjurcu iz Trbovelj, ker sta stopila v službo tuje države.

Iz železniške službe

Beograd, 28. nov. p. Upokojen je inspektor V. položajne skupine Fran Bizjak pri železniški direkciji v Ljubljani —, odpuščen je iz državne službe kanclist Štefan Bernard pri sreskem sodišču v Ribnici.

Ljubljanski mestni svet

Ljubljana, 28. novembra

Ljubljanski mestni svet je imel nocoj javno sejo. Župan dr. Adlešič je v svojem poročilu omenil, da je vsesvetska akcija letos vrgla 96.700 din čistega dobička. K temu pride še 171.000 din, ki so jih darovali dobri ljudje namesto večjega razkošja pri pogrebih. Župan se je vsem sodelavcem in darovalcem toplo zahvalil. S tem denarjem vzdržuje mesto znano zavetišče v stari cukrarni. Po razstavi bolgarske knjige je bil večji del razstavljenih knjig podarjen slovanski knjižnici mesta Ljubljane, ki je s tem dobila k češki Masarykovi knjižnici tudi lepo bolgarsko dopolnilo.

V nadaljnjih izvajanjih je župan omenjal preselitev kasacijskega sodišča v Ljubljano, jubilej popularnega ljubljanskega gasilca Franca Medica, pridobitev doma izdelanih novih tramvajskih vagonov, izročitev diplome častnega meščana univ. prof. Plečniku ter otvoritev nove meščanske šole na Viču, nakar je mestni svet počastil še spomin ljubljanskih občanov umrlih po zadnji seji.

Odobren je bil računski zaključek mestne občine za l. 1938-1939 z blagajniškim prebitkom 4.7 milijona dinarjev.

M. s. Likar je opozoril na potrebo, da se povišajo prejemki mestnih uslužbencev, s katerih znižanjem je bil svoječasno mestni proračun uravnotežen. M. s. dr. Bohinjec je želel naj bi se mestnemu svetu večkrat na leto predlagala poročila o gospodarskem stanju mestne občine. Predložil je dalje pritožbe mestnih uslužbencev zaradi neizvedenih napredovanj ter ugotovil da so uspehi odbora za pobijanje draginje doslej še dokaj neznatni.

Župan je v svojem pojasnilu med drugim obljubil, da bo skrbel da se prejemki mestnih uslužbencev prilagodijo draginji.

Znesek dveh milijonov dinarjev, ki je bil poleti določen za kanalizacijo Opekarske in Zaloške ceste ter še za nekatere druge izdatke se bo uporabil sedaj za fond za presrbo in zaščito prebivalstva, omenjena dela pa se bodo vsaj deloma skušala izvesti iz drugih sredstev.

Na predlog finančnega odbora je bila odobrena začasna pogodba o odstopitvi treh mestnih parcel na oglu Gajeve in Tomanove ulice poleg Narodnega doma za palačo Oficirskega doma. Ena teh parcel je bila svoječasno zagotovljena za Novinarski dom. Pri pogajanjih med vojaško oblastjo, mestno občino in novinarsko organizacijo pa je bil dosežen sporazum, ki omogoča da se tudi ta parcela vključi v stavbišče Oficirskega doma.

Mestna občina odstopi vse tri parcele v skupnem obsegu nekaj nad 2000 kv. m za ceno enega milijona dinarjev. Oficirski dom se mora začeti graditi prihodnje leto in mora biti dograjeni leta 1941. Palači mora biti reprezentativna ter imeti veliko dvorano za prireditve. V primeru prodaje si mesto pridržuje predkupno pravico.

Pogodba bo postala pravomočna, ko jo bosta odobrila vojaška in državna nadzorstvena oblast in bo zadruga Novinarski dom podala definitivno izjavo o odstopu od zagotovljenih ji pravic.

Predložene prošnje za zamenjavo sveta je mestni svet vse odobril. Številni ugovori proti predpisom mestnih davščin so bili zavrnjeni, nekateri dolgovi pa zaradi neizterljivosti odpisani. Odpisan je bil tudi ostanek 28.000 din od posojila 150.000 din, ki ga je dala mestna občina brezposelnim delavcem strojnih tovarn in livarn.

Sledila so poročila gradbenega odbora, kjer so obravnavali samo parcelacije. Kulturni odbor je predložil imena za 93 ulic in cest proti Stožicam, Šmartnu in Jaršam, na Glincah, Brdu itd.

Sprejet je bil nadalje pravilnik za mestno vrtnarsko gospodarstvo. Na znanje je bila vzeta ostavka člana mestnega sveta prof. inž. Viktorja Gostiša. Sledila je nato še tajna seja.

Še o dogodkih v Pragi

Poročilo inozemskega očividca o dneh 16. in 17. novembra, ki sta bila za češko mladino tako usodna

Pod naslovom »Strašni dnevi v Pragi« poročajo pariške »Poslednija Novosti«, glasilo emigrantske ruske skupine Miljukova, naslednje o nedavnih dogodkih v prestolnici češko-moravskega protektorata:

Iz Prage je preko Berlina prispel v neko nevtralno državo človek, pripovedoval, kaj je videl in doživel v Pragi dne 16., 17. in naslednje dni novembra.

Bilo je 17. novembra,« je pripovedoval priča, »ko sem že od ranega jutra opažal, da po vsem mestu drve kamioni z moštvom nemških zaščitnih oddelkov. Šel sem ravno preko Manesovega mostu, ko sem videl večjo skupino mladih ljudi, korakajočo proti Smetanovemu trgu. Pred parlamentom sem začul klice: »K Neurathu! Na Grad!« Videl sem, da so nekateri hladnokrvnejši mirili mladino in ji skušali dopovedati, da bi njihov pohod na Hradčane ne imel nikakršnega smisla. V tem pa so skupino že obkolili kamioni z vojaki SS, ki so takoj začeli udrihati po dijakih. Ti so se umaknili proti poslopju juridične fakultete in nekaterim se je celo posrečilo zbežati. Nemška policija je nato odrezala manjšo skupino. V tem so tudi zadoneli prvi streli. Poleg mene je obležalo nekoliko oseb. Mene so z drugimi vred pritisnili k poslopju pravne fakultete, in ko sem se skliceval na to, da sem inozemec, so me zavrnili: »Bomo že pozneje ugotovili.«

Streljanje je postalo še jačje. Zdelo se mi je, kakor da bi bil čul tudi pok ročnih granat. Videl sem, kako so 4 dijake postavili k steni blizu glavnega vhoda v poslopje. Oddelek SS-ovcev se je približal tem štirim, kratko povelje se je začulo in takoj je nastala strahotna tišina. Dijaki so imeli roke zvezane na hrbtu in so neustrašeno gledali predse. V tišino je naenkrat nekdo zaklical povelje. Osem vojakov je namerilo cevi na dijake in preden je zadonela salva, je eden izmed dijakov zakričal: »Francija nas bo maščevala.« V tem trenutku pa so vojaki sprožili in štiri trupla so se zvrnila na zemljo.

Nato so nas vse naložili na kamion in nas z nekoliko drugimi odpeljali v vojašnico SS-ovcev. Po poti sem zvedel, da je bilo še 5 drugih dijakov ustreljenih na enak način. Njih imena so šla od ust do ust. Najbolj znana sta med njimi docent univerze Jurij Matoušek, sin bivšega trgovinskega ministra, ter Vlastimil Klima, predsednik češkosl. socialistične mladine.

Drugi dan se je začelo množestveno odpošiljanje aretirancev v koncentracijska taborišča. Ob 8. zjutraj so s kamioni pripeljali aretirance na Wilsonov kolodvor ter jih začeli tlačiti v vozove. Pritisnili so svojci, ki so se hoteli posloviti od nesrečnikov.

Češki aretiranci gredo vsi v taborišče Buchenwald pri Weimarju. Tu je doslej že preko 53.000 internirancev, po pretežni večini Čehov.

Nikoli ne bom pozabil prizora, je končal priča, ko je bil Wilsonov kolodvor že od štirin zjutraj natlačen z ženami in otroki, ki so čakali na prihod aretirancev.

★

Pariz, 28. novembra. AA. (Havas). Andrej Novak, o čigar smrti je poročal praški radio, je bil profesor češke književnosti na Masarykovem vseučilišču in rektor univerze v Brnu vse do zadnjega šolskega leta. Znan je kot odličen književnik. Napisal je več del, ki imajo veliko vrednost.

SPORT

»Tek zedinjenja« — dvanajstič

Tradicionalna atletska prireditev na narodni praznik po ljubljanskih ulicah

Tudi letos se bo vršil 1. decembra ta tradicionalni tek po ljubljanskih ulicah in preko Ljubljanskega gradu, ki ga že dvanajstič zaporedoma prireja ASK Primorje. Tek se vrši v dveh skupinah; v daljši, ki vodi celo preko Gradu in je dolga približno 5 km in v krajši, ki je dolga približno 2700 m.

Tek ima razen nacionalnega pomena kot proslava našega zedinjenja, še propagandni značaj. Da pa je tek res od vsega početka popularen in na sportni višini, nam priča vsakoletna številna udeležba najboljših jugoslovenskih tekačev na dolge proge, katerim so se često pridružili še inozemski tekači, najprej avstrijski, pozneje pa celo rumunski. Start in cilj je od l. 1933. dalje pred Narodnim domom, dočim je bil start prvotno, pred kavarno Emono in cilj pred Narodnim domom.

Zmagovalci na dolgi progi (5 km) so bili dozdaj:

l. 1928. Perko (Pr), 1929. Sussitti A. (Celovec) 1930. Krevs (Pr), 1931. Krevs (Pr), 1932. Krevs (Pr), 1933. Krevs (Pr) v času 18:54,6 (Četrti je bil Rumun Dinu Cristea), 1934. Bručan (I) 17:59, 1935. Krevs (Pr) 18:10, 1936. Krevs 18:19, 1937. Krevs 17:51,6, 1938. je bil prvi Klen (Pr), toda tekmovanje na dolgi progi je bilo razveljavljeno.

Na kratki progi pa so do zdaj zmagali:

l. 1928: Majhenič (I), 1929: Sussitti Hans (Celovec), 1930. Ogrin (Pr), 1931. Ogrin (Pr), 1932. Srakar F. (Pr), 1933. Lapusan (Rumunija) 10:44,2 (za prsa zadaj Gabršek), 1934. Srakar F. (Pr) 10:00, 1935. Kotnik (I) 8:51,2, 1936. Kotnik (I) 9:45, 1937. Kotnik (I) 9:40,1, 1938. Bručan (I) 9:56.

Junak teka je torej Krevs, ki je zmagal sedemkrat in ni bil nikoli poražen. Prav zaradi tega je postavljen precej ob stran Bručan, ki je zmagal samo enkrat na dolgi in enkrat na kratki progi, sicer pa bil stalno na drugem mestu za Krevsom.

Na krajši progi pa je v začetku dominiral Ogrin, potem Srakar in slednjič Kotnik, ki je bil takrat še član Ilirije in je bil prvi, ki je na kratki progi zmagal trikrat zaporedoma.

Za letošnji tek, za katerega je prevzel častno predsedstvo ban dravske banovine g. dr. Natlačen, pokroviteljstvo pa ljubljanski župan g. dr. Adlešič, vlada med sportniki veliko zanimanje. Imena vseh tekačev sicer še niso znana, ker bo rok za prijave zaključen šele pol ure pred startom. Prijavili pa so se že nekateri najboljši jugoslovenski tekači, kot n. pr. Bručan, Klen, Kvas, Glonar iz Ljubljane in Flass (Hašk) ter Doršić (Maraton) iz Zagreba, katerim se bo seveda pridružilo kot običajno še veliko število drugih tekačev, ki nam tudi lahko pripravijo presenečenje. Verjetno se bo letos vršila najhujša borba na daljši progi, kjer bo prišlo skupaj precej izenačenih tekačev. Naši bodo morali paziti predvsem na Zagrebčana Flassa, ki že dolgo poskuša oteti primat slovenskim dolgoprogašem. To se mu doslej sicer še ni posrečilo, toda na troboju se je izkazal v tako odlični formi (premagal je na 5000 m Bručana in Kvasa), da letos nastopa kot favorit. Na krajši progi se zaradi pomanjkanja prijav najboljših tekačev ne da določiti favorit in lahko računamo, da nas bo presenetil morda bo neznan tekač.

Start za obe progi bo v petek, 1. decembra točno ob 11.30 pred Narodnim domom.

★

Atletski sodniški zbor v Ljubljani. Za »Tek zedinjenja« v petek, dne 1. XII. dopoldne s startom in ciljem ob 11.30 pred Narodnim domom se določa naslednji sodniški zbor: vrhovni sodnik: Gorjanc Jakob, voditelj tekmovanja: Windisch Joško, starter: Sancin D. sodniki na cilju in časomerilci: Kermavner Ivo, Pevalek Mirko, Polajnar Karl, Vidic Ciril, dr. Bradač Fran, zapisnikarja: Cek in Jež (LAP). Sodniki na progi: 1. vogal Kr. Petra trga-Miklošičeva: Zupančič M. in Keber, Karnev; 2. vogal Komenskega-Resljeva: Gnidovec in Safošnik, 3. Na Ovinkih-Grad: Hvale in Šoukal; 4. vogal Vozna pot na Grad-Karlovška: Glavnik; 5. vogal Privoz-Na Prulah: Potokar; 6. vogal Krakovski nasip-Cojzova: Cuderman; 7. vogal Sv. Jakoba trg-Trubarjeva: Cimperman; 8. vogal Kongresni trg- Šelenburgova: Kalan; 9. vogal pred pošto: Nagy; 10. vogal Vodnikov trg-Študentovska: Stropnik; 11. Marijin trg-most čez Ljubljanico: Polak; Kontrolni reditelji na progi: 1. Tyrševa-Tavčarjeva: Štok; 2. Kolodvorska-Tavčarjeva-Komenskega: Kajfež; 3. Kopitarjeva-Krekov trg: Trtnik; 4. Vodnikov trg-Študentovska:, mag. ph. Piccoli, Premeri; 5. Grad-vozna pot na Grad: Beranek; 6. Karlovška-Privoz: Vahtar; 7. Prule-most čez Ljubljanico: Rajč, Kuret; 8. most čez Ljubljanico-Trnovski prstan: Stepišnik, Jurca, Zupančič Z.; 9. Cojzova-Emonska: Jugovec; 10. Vegova-Kongresni trg: Gašperšič; 11. Marijin trg-tromostje: Finc; 12. Stritarjeva-Mestni trg: Košir Zm.; 13. Stari trg-Sv. Jakoba trg: Žorga Aleš; 14. pred pošto-Aleksandrova: Skušek, Žorga Fric, Kos. Vsi imenovani gg. morajo biti na zgoraj označenih mestih najpozneje ob 11.15, ker bo pred startom leteča kontrola. Vsi gg., ki bi bili zadržani, naj to javijo najpozneje do četrtka ob 18. pri blagajni kavarne »Evrope«. Predsednik.

Druga garnitura Ljubljane v Kranju

Kranj—Ljubljana B 3 : 2 (1 : 1)

Kranj, 27. nov.

Včeraj je tukaj gostovalo B moštvo Ljubljane in je po enakovredni igri tesno zgubilo tekmo. Ljubljančani so zaigrali zelo lepo in so kot celota prekašali domače moštvo. Po poteku igre bi popolnoma ustrezal neodločen rezultat. Gostom se pozna, da imajo trenerja in so prednjačili pred domačimi v dobrem pokrivanju in postavljanju. Kranj je imel več sreče v streljanju in zato je zmagal. Čeprav so domači zastreljali enajstko, s čimer bi lahko rezultat povečali, bi bil vendarle bolj pravičen neodločen izid, saj so gostje zastreljali več »stoprocentnih« pozicij. Gole za Kranj so zabili Slokan, Vreček in Šiška, za Ljubljano pa oba Kroupa, ki je bil obenem tudi najboljši mož v napadu. Tekmo je sodil g. Senica.

Prihodnjo nedeljo stara garda in odbor SK Kranja v nogometu. V nedeljo ob 14. bo na igrišču Kranja najbolj priviačna tekma letošnje sezone. To pot bodo nastopili na zelenem polju odborniki SK Kranja in zaslužni nogometni veterani kluba. Ta tekma naj sledniič dokaže, kdo ima več zaslug za klub — odbor ali nogometni veterani?

Kolesarska sekcija ŽSK »Hermesa« ima svoj redni letni občni zbor prihodnjo nedeljo, 3. decembra, ob pol 9. v prostorih Habjanove gostilne v Šiški (nasproti Keršiča). Vabijo se vsi sekcijski člani, da se občnega zbora gotovo udeleže. Dobrodošli tudi ostali kolesarski ljubitelji. — Odbor.

SK Reka (smučarska sekcija). V četrtek ob 20. strogo obvezen članski sestanek smučarske sekcije v gostilni Oblak, Tržaška cesta. Važno in obvezno za vse zaradi nedeljskega cross-countryja pod Rožnikom. Obenem se vabijo tudi novi člani, ki imajo veselje do smučanja in tekmovanja. Načelnik.

»Ilustrovane sportne novosti« št. 48 so izšle. Vsebina: Gradjanski je brez tekmeca — Rumunija je novi eldorado za tuje nogometne igralce. — »Diktator slovenske atletike« napoveduje prenos atletskega saveza v Beograd. — Naši vrhunski plavalci so dosegli razred olimpijskih finalistov. — Tudi v srbski ligi je bilo mnogo presenečenj. — Ljubljanska Ilirija ima najboljše drsalce in hokejiste na ledu, kar ji še ne daje pravice, da bi grmela in oblačila nad drugimi. — Delo Jugoslovenskega olimpijskega odbora itd. Vmes je še mnogo pestrega drobiža iz raznih sportnih panog. Posamezne številke so po 1 din.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.—. Dopisi in ženitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.— Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—

Službo dobi

Priporoča se šivilja za krpanje perila, nogavic in drugo. Cena zmerna. Ponudbe na ogl. oddelek Jutra pod značko »Poštena 237«. 31399-2

Natakarico in prodajalko za avtomatski buffet, — čedne zunanjosti, potrebujem takoj. Ponudbe osebno ali s sliko, Kokalj, Trbovlje. 31405-1

Dva krojaška pomočnika za velike in male kose, samostojna, za fino, prvovrstno delo, sprejmem po sposobnosti za stalno proti dobri plači. Konfekcijonarji izključeni. Prebeg, Knin, Dalmacija. 31407-1

Krojaškega pomočnika za velike kose, sprejmem takoj. Bohinc Ivan, Kralja Petra c. 9, krojaštvo, Jesenice. 31419-1

Frizerko dobro moč v trajni, vodni in železni ondulaciji, sprejmem 15. decembra. Taurer Henrik, Zalog pri Ljubljani. 30977-1

Kotlarski in kleparski pomočnik mlajši moči, dobita takoj službo. — Koštomaj Karl, Celje, Tovarniška 10. 31430-1

Manipulanta za okrogli les sprejmem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takoj sprejmem«. 31375-1

Frizersko vajenko sprejmem. Poizve se salon Žabjek, Ljubljana 31418-1

Službe išče

Pekovski pomočnik mlad, dober delavec, — išče službo Milde Ivan, pri g. Faletič, Ižanska cesta 68. 31408-2

Trgovski pomočnik mlad, verziran v vseh trgovskih delih, vojaščine prost, z znanjem delno nemškega jezika, kakor tudi aranžerstva, želi premeniti mesto z novim letom. Cenj. ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dober agilen prodajalec«. 31217-2

Potniki

Trgovskega potnika kolonijalne stroke za Slovenijo, iščemo za takoj. »Ella« čokoladni proizvodi, Beograd, Dositejeva 15. 31426-5

Prodam

Električen aparat za kavo popolnoma nov naprodaj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Aparat za kavo«. 31424-6

Posestniki vrtovi Prodam več tisoč gabrovih sadik. — Poizve se: Vinko Koder, Medvode. 31417-6

Športni voziček dobro ohranjen, ugodno naprodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 31434-6

Kupim

Oprane cunje kupimo. Ponudbe na — Učiteljska tiskarna Ljubljana, Frančiškanska 6. 31153-7

Odrezke po eni strani kosmatega trikoja, tudi rabljeno, čisto triko perilo, kupujemo po najvišji dnevni ceni v pošiljkah od 5 kg naprej. Vzorce in ponudbe na naslov: Remec 60, Kamnik. 31401-7

Mlinsko kolo železno, rabljeno, notranje, za vodni mlin kupi Konrad Vernik, Ivanjkovci. 31404-7

Radio

Seibt Super radio za razvajenega poslušalca, 5 cevni, 7 okrožij, 3 valovne dolžine po din 3.300, model 1940 — Zastopstvo Ludvik Ileršič, Ljubljana, Rimska cesta 15 330-9

Sobe išče

Boljšo sobo išče za 1. december stalna državna uradnica, event. s hrano po dogovoru. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Solidna«. 31415-23a

Gospodična išče sobo v centru z vhodom s stopnišča in z uporabo kopalnice. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čedna soba«. 31416-23a

Les

Javor nad 30 cm v debelini 2.20—2.50 in 4.40 do 5 m kupim. Ponudbe za kub. m franko kolodvor na ogl. odd. Jutra pod »Beli javor«. 31421-15

Lokali

Gostilna išče pošten mlajši zakonski par za prevzem iste na račun. Nastop takoj. Kavcija potrebna. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Gostilna«. 31427-19

Posest

Parcelo vrtno, za Bežigradom, ca 600 kv. m prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 31432-20

Sobo odda

Opremljeno sobo komfortno s posebnim vhodom, sončno, kopalnica, v centru, takoj oddam. Cigaletova 3, II. n. desno. 31429-23

Stanovanje odda

Dvosob. stanovanje prostorno, kuhinja s teraso, kopalnico, oddam 1. decembra ali kasneje. Tržaška cesta 41 31420-21

Stanovanja išče

Večje stanovanje v sredini mesta za dve osebi iščem tudi v stari hiši. Posredovalcu 50 din nagrade. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 31433-21a

Informacije

Izjava Izjavljam, da nisem plačnik dolgov, katere bi napravila moja žena Ursula Hočevar Franc, železničar. 31406-31

Živali

Neufundlandec čistokrven, 6 let star se odda družini, ljubiteljici živali. Vprašanja na ogl. odd. Jutra pod značko »Neufundlandec« 31428-27

Pridelki

Krompir za jelo dobite po ceni pri Sever et Komp., Ljubljana, Gosposvetska cesta 5. 31292-33

Razno

Hubertus plašči á din 250 vse vrste dežnih plaščev, trenškotov, sukenj, toplega perila itd. nudi po priznano nizkih cenah **PRESKER,** Sv. Petra c. 14.

SREBRO, DRAGE KAMNE in vsakovrstno **ZLATO** kupuje po najvišjih cenah **JOS. EBERLE,** Ljubljana, Tyrševa 2, palača hotela »Slon«

Ujetnika v deželi lam

39

Zaradi pritiska na drog se je bila zrušila velikanska skala, ki je visela nad vhodom, in zaprla rov tako tesno, da ni ostala niti ena špranjica, skozi katero bi bil mogel posijati beli dan. Osupli ljudje niso vedeli kod ne kam. Izprevideli so, da so v zelo neprijetnem položaju, kajti skala jim je jemala vsako možnost, da bi prišli v vnanji svet. Razburjeno mrmraje so se umaknili proti svetišču.

†

OBLASTNI ODBOR UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV V LJUBLJANI, naznanja, da je 27. t. m. preminul dolgoletni član, predsednik sreskega odbora v Kamniku, tovariš

BOKALIČ FRANC

SODNI URADNIK

Tovariši invalidi se udeležijo pogreba 29. t. m. ob 3. uri pop. v Pristavi pri Mengšu.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu!

OBLASTNI ODBOR, LJUBLJANA; SRESKI ODBOR, KAMNIK.

Naše gledališče

DRAMA

Sreda, 29.: Kozarec vode. Red sreda.
Četrtek, 30.: George Dandin. Red četrtek.
Petek, 1. decembra, ob 15.: Emil in detektivi. Mladinska predstava. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.
Sobota, 2.: Kozarec vode. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.
Nedelja, 3. ob 15.: Princeska in pastirček. Mladinska predstava. Nastop sv. Miklavža in njegovega spremstva. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20.: Hudičev učenec. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Drevi bodo imeli abonenti reda sreda predstavo komedije »Kozarec vode«, ki je našla pri občinstvu izredno živahen odziv zaradi duhovitega odrsko učinkovitega dejanja in izvrstno podanih igralskih vlog. Igrali bodo: Maria Vera, Nablocka, Levarjeva, Levar, Jan, Brezigar in Presetnik. Režiser prof. Šest.

Abonenti reda četrtek bodo imeli v četrtek predstavo »Georgea Dandina«. Zgodba o varanem soprogu ki je odblesk Molièrove lastne nesreče v zakonu, pa je obenem tudi udarna slika mišljenja in čustvovanja gotovih krogov plemstva. Zanimivo inscenirana in slogu odgovarjajoče podana igra, je vredna obiska. Režiser dr. Bratko Kreft. Vlogo sluge Lub na bo igral namesto v operi zaposlenega Sancina Sever.

OPERA

Sreda, 29.: zaprto. (Generalka).
Četrtek, 30.: Gorenjski slavček. Premiera. Premierski abonma. Slavnostna predstava.
Petek 1. decembra zaprto.
Sobota, 2.: Gorenjski slavček. Red A.
Nedelja, 3. ob 15.: Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. Ob 20.: Ero z onega sveta. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.

Anton Foerster je na besedilo Luize Pesjakove skomponiral »Gorenjskega slavčka« prvotno v obliki operete, ki jo je pa pozneje dopolnil da smo tako dobili opero ki je zavoljo prirodnosti, lahkote, vedrine, šegavosti in obilice folklornega melosa, postala najpriljubljenejše domače delo. Našo letošnjo novo vprizoritev pripravljata režiser Drago Zupan in neumorni kapelnik L. Neffat. Zasedba je prvovrstna s Franciom, Ribičevo, Španovo, Barbičevo, Nežlovarjem, Oriom, Dolničarjem, Zupanom in Modestom Sancinom in nam obeta res dobro predstavo. Na predvečer državnega praznika t. j. 30. t. m. v četrtek bo slavnostna predstava za premierski abonma v soboto 2. decembra pa bo repriza za red A.

NAJSLAJŠA in NAJBOLJŠA krepilna pijača je

BERMET—VINO

ČRNINA IZ FRUŠKE GORE

Sremski Karlovci — Gostilničarji nudite to specijaliteto svojim gostom. V sodčkih od 50 l naprej ga razpošilja

B. MARINKOV, Sremski Karlovci — Fruška gora

MESTNO GLEDALIŠČE

Četrtek, 30.: Košček sreče.
Sobota, 2. decembra.: Košček sreče.
Nedelja, 3. ob 15.15.: Košček sreče, popoldanska predstava.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sreda, 29.: zaprto.
Petek, 1. decembra, ob 15.: Veriga. Brezplačna predstava za mestne reveže. Ob 20.: Hlapec Jernej in njegova pravica. Globoko znižane cene.

Iz življenja na deželi

Iz Ptuja

j— **Nesreča.** Matučec Marko, drvar iz Gibine pri Sv. Andražu v Slov. goricah je v gozdu s tovarišem razžagaval debele hlode. Del hloda se je zavalil na Matučecevo nogo in mu jo zlomil. Modrinjakova Jožefa, posestnica iz Grabe pri Središču ob Dravi, si je pri padcu zlomila nogo.

j— **Pobalinstvo v Ljudskem vrtu.** V nedeljo so neznani pobalini na promenadni poti ob hudourniku v Ljudskem vrtu polomili in uničili na vseh nevarnejših mestih varnostne ograje, izruvali klopi ter prizadeli s tem Tujsko-prometnemu društvu in mestni občini, ki vzdržujeta to pot in naprave, zelo občutno škodo. Upamo, da se bo varnostnim oblastvom kmalu posrečilo izslediti zlikovce.

j— **Napad iz zasede.** Krajnc Jože, 26-letni delavec s Sp. Brega, se je vračal v mraku domov. Nenadno je skočil iz zasede neznanec in ga udaril s topim predmetom po glavi, da se je ta zgrudil nezavesten na tla. Pozneje so ga pripeljali v ptujsko bolnišnico.

j— **Zvočni kino** bo predvajal danes in jutri v četrtek, obakrat ob 20., film »Vragoljanko«, veseloigro, posneto v okolici Dubrovnika. Kot dodatek filmski žurnal. Sledi film »Kralj pustolovcev«.

Iz Zagorja

z— **Protidraginjski odbor in drugo.** Na nedavno zadevno notico v »Jutru« nam piše zagorska občinska uprava, da je bil protidraginjski krajevni odbor konstituiran že 26. oktobra. V njem so predstavniki občine, trgovcev, obrtnikov in konsumentov. Draginje v kraju pač ne povzročajo ljudje, ki od drugod dovažajo življenske potrebščine, ker povečani uvoz pač znižuje cene življenskim potrebščinam. Trditev, da bi se občina ne brigala za nastavitev živinozdravnika, ni resnična, ker je občina že večkrat intervenirala na odločilnih mestih za nastavitev drugega živinozdravnika, ker je mesto banovinskega veterinarja v Zagorju izpraznjeno. Prav tako zavrača občinska uprava trditev, da občina ni upoštevala zahtev prejšnjega tukajšnjega živinozdravnika in da ga ni znala obdržati v kraju. Prejšnji tukajšnji živinozdravnik je bil v banovinski službi z banovinskimi službenimi prejemki in ni bil z občino v nobeni zvezi glede službenega razmerja. Dopis občinske uprave naglaša tudi, da je v veliki občini Zagorski, ki šteje nad 9000 prebivalcev, poleg živinozdravnika potreben tudi konjač.

PREGRADITEV DIESEL-MOTORJEV

na pogon z vpojnim plinom (Sauggas) — Kurjenje z lesom ali lesenim ogljem — Garantirano zanesljivo delo stroja — Prihranek do 80% pogonskih stroškov — Cene umerjene, kratek dobavni rok — Zahtevajte ponudbe!

DARUVARSKA LJEVAONICA ŽELJEZA I TVORNICA STROJEVA — DARUVAR

AVTOMOBILE

IZVRŠUJEMO PREGRADITEV NA POGON Z VPOJNIM PLINOM (Sauggas) — VELIKI PRIHRANKI, ZANESLJIVA VOŽNJA — UMERJENE CENE — KRATEK DOBAVNI ROK — ZAHTEVAJTE PONUDBE!

DARUVARSKA LJEVAONICA ŽELJEZA I TVORNICA STROJEVA — DARUVAR (Hrv. ban.)

JUGOSLAVIJA

SPLOŠNA ZAVAROVALNA DRUŽBA

VODILNA DRUŽBA V NAŠI DRŽAVI ZA TRANSPORTNO ZAVAROVANJE

PREVZEMA TUDI ZAVAROVANJA VOJNEGA RIZIKA NA MORJU IN PO KOPNEM PO ZELO UGODNIH CENAH

PREVZEMA TUDI VSE VRSTE OSTALIH ZAVAROVANJ PO NAJUGODNEJŠIH PREMIJAH IN POGOJIH

Pojasnila daje:

Ravnateljstvo za dravsko banovino, Ljubljana, Aleksandrova cesta št. 11, telefon št. 25-71, nadalje podružnice: Zagreb, Beograd, Sarajevo, Split, Novi Sad, Osijek, Petrovgrad in vsa ostala zastopstva v državi

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.